

ارزياب اجراء و سال
سند
گياهان و اړويي و طب سند

۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یک استفاده این است که طبیب ایرانی و محقق ایرانی احساس می کند که از درون خودش می جوشد و می تواند به خودش متکی باشد که این غیر از بی نیازی دارویی و خود کفائی دارویی است. این خود کفایی علمی است. خود کفایی علمی از خود کفایی دارویی بالاتر است.

ما که ابن سینا را داشتیم که هنوز که هنوز است کتابش یک مرجع درس و فهم پزشکی در دانشگاه های دنیاست، یا رازی را داشتیم یا دیگرانی از این قبیل را و چرا بایستی امروز به خود کفایی علمی کشور امید نبندیم؟

این "گیاهان دارویی و طب سنتی" از جمله کارهایی است که می تواند باب جدیدی در مسائل کلان مربوط به بهداشت و درمان بگشاید.

عنوان: ارزیابی اجرای ده ساله اجرای سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی (۱۳۹۲-۱۴۰۱)

نهاد تدوین: ستاد توسعه گیاهان دارویی و طب سنتی معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان

ریاست جمهوری

نهاد ناظر: معاونت فناوری، نوآوری و اقتصاد دانش بنیان ستاد علم، فناوری و نوآوری

ویرایش تخصصی: دکتر کریم زاهدی، مهندس مجتبی طاووسی

بازآرایی و آماده سازی: علی رضا شعبانی فرد

سال انتشار: ۱۴۰۴

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر، خیابان طالقانی شرقی، پلاک ۴۳۶، کد پستی: ۱۵۹۱۸۱۴۳۱۳

پایگاه الکترونیکی: sccr.ir

تلفن: ۶۶۹۷۶۶۵۳

سطح انتشار: محدود

فهرست

درآمد..... ۳

مقدمه..... ۶

فصل اول - پیشخوان مدیریتی

میزان تحقق اهداف کلان سند..... ۱۱

میزان اجرای اقدامات سند..... ۱۳

فعالیت‌های شاخص..... ۱۶

فصل دوم - گزارش فعالیت ستاد در اجرای سند

پیشینه..... ۲۵

تشکیل ستاد..... ۲۷

گزارش اجرای وظایف ستاد..... ۲۸

کارگروه‌های پایش نقشه راه دستگاهی..... ۳۴

تقسیم کار ملی..... ۴۱

پایش و پیگیری..... ۴۲

فصل سوم - گزارش اجرای اقدامات سند

الف- حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی..... ۴۸

ب- حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی..... ۸۰

فصل چهارم - برآورد شاخص‌های پیشرفت سند

شاخص‌های تحقق اهداف کلان سند..... ۱۱۸

میزان تحقق شاخص‌ها بر اساس سرفصل‌های پنج‌گانه..... ۱۲۴

پیوست‌ها

- پیوست ۱- دستور جلسات شورای ستاد ۱۵۳
- پیوست ۲- جدول پیگیری تصمیمات جلسه در کمیسیون اصل ۹۰ ۱۵۴
- پیوست ۳- شرکت‌های خلاق، شتاب‌دهنده و نوآوری ۱۵۵
- پیوست ۴- طرح‌های تولیدی مورد حمایت ستاد ۱۵۸
- پیوست ۵- طرح‌های حمایتی تولید محصولات فناورانه دامپزشکی ۱۶۱
- پیوست ۶- طرح‌های حمایتی توسعه بذر، نهال و اندام تکثیری گیاهان دارویی ۱۶۲
- پیوست ۷- طرح‌های حمایتی مراکز علمی ۱۶۴
- پیوست ۸- گزارش ششمین جشنواره و نمایشگاه ملی ۱۶۶
- پیوست ۹- طرح‌های شناسایی، کشت و اهلی کردن مواد مؤثره گیاهان دارویی ایران ۱۶۸
- پیوست ۱۰- قطب‌بندی گیاهان دارویی جنگلی و مرتعی ۱۷۹
- پیوست ۱۱- تصاویر برخی مکاتبات ۱۸۲

درآمد

شرایط اقلیمی متنوع ایران، غنای گیاهی و تنوع زیستی ممتازی را در میان کشورهای جهان به همراه آورده است. به طوری که در تاریخ تمدنی، ایرانیان از پیشگامان علم طب و گیاهان دارویی در جهان بوده‌اند.

در نقشه جامع علمی کشور، حوزه گیاهان دارویی به عنوان اولویت «الف» علوم پایه و کاربردی و حوزه طب سنتی به عنوان اولویت «ب» سلامت کشور تعیین شده است. به موجب بند ۵-۱-الف نقشه، «سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی» در جلسه ۷۳۵ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی بنا به پیشنهاد مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۰ شورای ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور به تصویب رسیده است.

گزارش حاضر نخستین گزارش رسمی از اجرای این سند است که در بازه زمانی ده‌ساله به اهتمام ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری تهیه شده است. در دو سال گذشته این گزارش طی جلسات

متعدد در ستاد علم و فناوری دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی بررسی و تکمیل شده است. آخرین نسخه این گزارش در جلسه کمیسیون اقتصاد دانش بنیان ستاد علم و فناوری در خرداد ۱۴۰۲ ارائه گردید.

متن گزارش دریافتی در این معاونت به صورت مجموعه حاضر بازنگری و به ترتیب ذیل بازآرایی شده است.

در فصل نخست گزارش، پیشخوان (داشبورد) مدیریتی شامل میزان دستیابی به اهداف سند، میزان اجرایی شدن اقدامات سند و فعالیت‌های شاخص صورت گرفته در اجرای سند ذکر شده است.

در فصل دوم گزارش تشکیل ستاد و وضعیت ایفای وظیفه آن به همراه اهم فعالیت‌های آن از جمله طراحی کارگروه‌های پایش دستگاهی، تقسیم کار ملی و نتایج پایش و پیگیری‌های ستاد آمده است.

در فصل سوم، گزارش تفصیلی عملکرد ستاد و دستگاه‌ها در اجرای اقدامات سند به تفکیک حوزه گیاهان و فراورده‌ها و حوزه طب سنتی مورد توجه قرار گرفته است.

در فصل چهارم، شاخص‌ها و سنجه‌های ارزیابی سند بر اساس دو معیار اهداف و شاخص‌های پنج‌گانه برآورد شده است. مطابق بند ۴ ماده ۶ سند، ستاد موظف به تدوین شاخص‌های عملکردی سند در پنج سرفصل پژوهش و فناوری، آموزش و سرمایه انسانی، اقتصادی، سلامت و زیرساختی بوده است.

در قسمت بعدی تحلیل راهبردی عملکرد به تفکیک چالش‌ها و راهکارها آمده است. بخش‌هایی از مطالب که مکمل توضیحات فصول قبل بوده‌اند در قسمت پیوست‌ها تنظیم شده است.

ضمن تشکر از زحمات همه کسانی که در آن ستاد اقدامات مؤثری برای اجرای سازی سند صورت داده‌اند از تلاش‌های همکاران اینجانب نیز در پیگیری امور مرتبط و تکمیل این گزارش که با تنقیح، طبقه‌بندی، حذف موارد تکراری و بازآرایی گزارش اولیه تنظیم شده سپاسگزاری می‌نمایم.

امید است این تلاش مقدمه مفیدی برای تکمیل و به‌روزرسانی سند متناسب با اقتضائات روزآمد قرار گیرد.

کریم زاهدی

معاونت فناوری و نوآوری و اقتصاد دانش‌بنیان

مقدمه

ذخایر ژنتیک گیاهی ایران با رویش ۸ هزار گونه گیاهی، معادل ذخایر کل قاره اروپا و جزو ۸ کشور برتر دنیاست که مزیتی منحصر به فرد به شمار می‌رود. بیش از ۲ هزار و ۳۰۰ گونه از گیاهان کشور دارای خواص دارویی، صنعتی، عطری، ادویه‌ای، آرایشی و بهداشتی هستند. هزار و ۷۲۸ گونه از آنها گیاهان بومی انحصاری سرزمین ایران محسوب می‌شوند. گیاهان دارویی می‌توانند علاوه بر تأمین مواد اولیه دارویی و تولید متابولیت‌های دارویی ویژه و گران‌بها، یکی از مهم‌ترین منابع صادرات غیرنفتی و تأمین ارز نیز محسوب شود.

مطابق ماده ۶ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی، شورای عالی انقلاب فرهنگی وظیفه سیاست‌گذاری، هماهنگی و نظارت کلان، ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور وظیفه رصد اجرای سند و ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی وظیفه سیاست‌گذاری اجرایی، راهبری، هماهنگی، پایش شاخص‌ها و ایجاد ارتباطات بین دستگاهی لازم برای گسترش فناوری و صنایع دانش‌بنیان تخصصی را بر عهده دارد.

ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی، مشتمل بر شورای ستاد و دبیرخانه ستاد، به عنوان یک نهاد فراسازمانی در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در سال ۱۳۸۷ تشکیل شده است. این ستاد به عنوان مرجع قانونی صاحب صلاحیت و اختیار و نهاد میانجی و تسهیل‌گر، ضمن هماهنگی و تعامل میان فعالیت‌های تخصصی کنشگران و ذی‌نفعان، در تصمیم‌گیری‌ها، تهیه نقشه‌های راه، ایجاد زیرساخت‌ها، شبکه‌سازی و سایر فرایندهای نوآوری در این بخش نقش‌آفرینی کرده است.

ستاد با جهت‌دهی کلان، سیاست‌گذاری، تنظیم و نظارت عالی بر کل فعالیت‌های نظام توسط نقش‌آفرینان این حوزه که عموماً نهادهای دولتی هستند، از طریق برگزاری جلسات، اخذ نظرات کارشناسی و تدوین نقشه‌راه نقش مؤثری در جلوگیری از موازی‌کاری و هدفمندی و همگن‌سازی فعالیت‌ها ایفا کرده است.

گزارش پیش‌رو ابتدا به روند سیاست‌گذاری و تصویب سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی پرداخته می‌شود و در ادامه گزارش اجرایی سازی سند ملی، گزارش پیشرفت اقدامات، شاخص‌های عملکردی، دستاوردها، چالش‌ها و پیشنهادها، مدیریتی ارائه می‌شود.

داده‌ها و اطلاعات موجود در این گزارش شامل مطالب دریافتی از دستگاه‌های اجرایی براساس مکاتبات و درخواست‌های رسمی ستاد و گزارش‌های ارائه شده در جلسات شورای تخصصی ستاد و اسناد رسمی منتشرشده مرتبط می‌باشد. راستی‌آزمایی گزارش‌های وارده براساس بررسی روند داده‌ها و هماهنگی با دستگاه‌های پیش‌گفت و بهره‌گیری از نظرات صاحب‌نظران در جلسات مربوطه اعمال می‌شود.

ساختار گزارش سند گیاهان دارویی و طب سنتی مانند دیگر اسناد ملی علوم و فناوری- های اولویت‌دار بر اساس رویکرد میزان اجرای سند مبتنی بر اهداف و اقدامات سند است. لذا گزارش عملکرد ستاد در گزارش اجرای سند مستتر است و پیشرفت‌ها و عقب‌ماندگی‌ها همزمان قابل ارزیابی است.

محمد رضا شمس اردکانی

دبیر وقت ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی

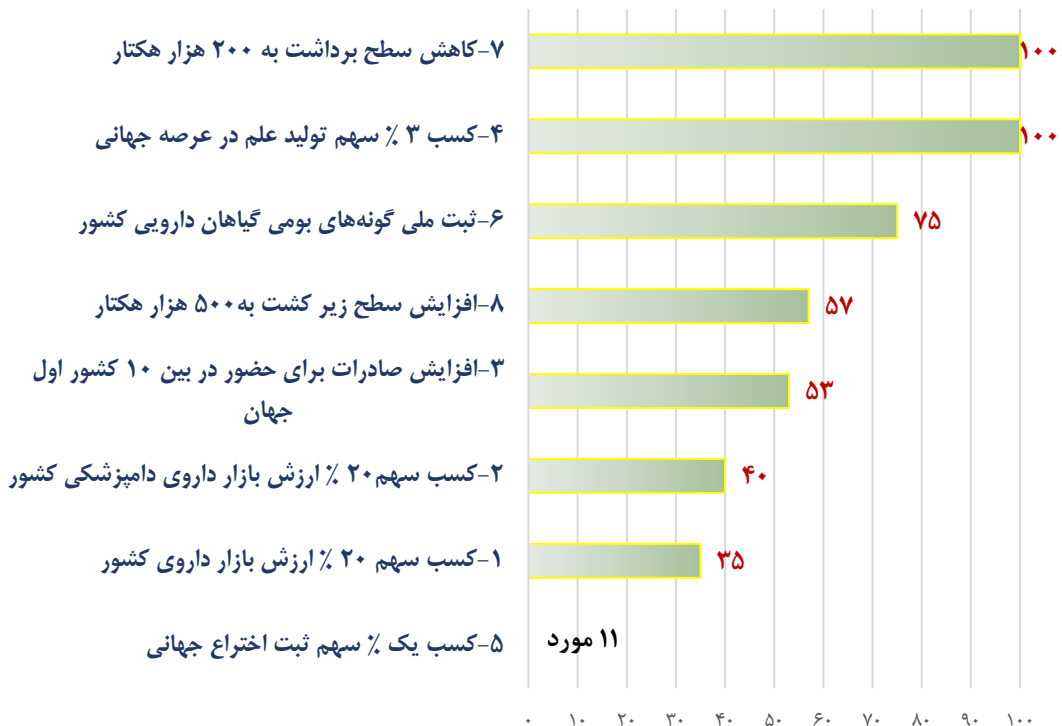
فصل اول - پیشخوان مدیریتی

میزان تحقق اهداف کلان سند

الف- حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های طبیعی

برآورد درصد تحقق اهداف این حوزه تاکنون نسبت به افق سال ۱۴۰۴ مطابق نمودار زیر است.

با توجه به تصویب سند در سال ۱۳۹۲ و با فرض رشد خطی، انتظار می‌رفت در سال ۱۴۰۰، اهداف به میزان ۶۰ درصد محقق شوند. بنابراین با توجه به داده‌های موجود سه هدف تولید علم، ثبت گونه‌ها در بانک ژن منابع طبیعی و کاهش سطح برداشت از عرصه‌های طبیعی بالاتر از پیشرفت مورد انتظار قرار دارند.

اهداف ۳ و ۸ (افزایش سطح زیرکشت گیاهان دارویی و میزان صادرات گیاهان دارویی) تا حدودی نزدیک به سطح پیشرفت مطلوب هستند.

سنجش اهداف اول و دوم (ارزش بازار داروهای گیاهی و ارزش بازار داروهای گیاهی دامپزشکی) نیز هم از جنبه بررسی دقیق ارزش بازار و هم از لحاظ توسعه بازار نیاز به برنامه‌ریزی دقیق‌تر و هماهنگی‌های کلان دارد.

ب- حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

با توجه به عدم وجود داده در بسیاری از منابع اطلاعاتی، برآورد میزان تحقق اهداف ۷ گانه که ذیلاً ذکر شده امکان‌پذیر نیست.

- ۱- کسب سهم ۱۰ درصد ارزش بازار بهداشت کشور
- ۲- کسب سهم ۴ درصد ارزش بازار درمان کشور
- ۳- کسب سهم ۲ درصد ارزش بازار داروی کشور
- ۴- کاهش سهم غیربیمه‌ای به ۳۰ درصد در حوزه طب سنتی
- ۵- ارتقای سلامت جامعه مبتنی بر طب سنتی و اصول شش‌گانه سلامت و نگرش کل‌نگر
- ۶- کسب رتبه نخست منطقه در رفع نیازهای سلامت و پزشکی و صدور خدمات، دانش و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی به میزان ۲۰ درصد از صادرات خدمات پزشکی
- ۷- افزایش سالیانه ثبت پتنت و رسیدن به ثبت سالیانه ۵۰ پتنت

بر اساس سایر شاخص‌های عملکردی حوزه طب سنتی، از جمله رتبه چهارم تولید علم حوزه طب جایگزین و مکمل، افزایش فرآورده‌های طب ایرانی دارای مجوز به ۱۶۵۰ عدد و افزایش دانش آموختگان دکتری تخصصی حوزه طب ایرانی و مراکز درمانی حوزه طب ایرانی نشان از پیشرفت دارد که در گزارش پیش‌رو بیش‌تر به آن پرداخته خواهد شد.

میزان اجرای اقدامات سند

الف- حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های طبیعی

وضعیت عملکرد و اجرایی‌سازی اقدامات ۷۶ گانه سند و درصد تحقق اهداف در جداول ذیل طبق دسته‌بندی زیر برآورده شده است:

- ۱- عملکرد مطلوب و پیشرفت طبق برنامه - سبز
- ۲- عملکرد قابل قبول و فراهم آوری زمینه توسعه - زرد
- ۳- عملکرد متوسط - نارنجی
- ۴- عملکرد ضعیف و مغفول - قرمز

مبنای تحلیل و بررسی اقدامات، گزارش‌های عملکردی دستگاه‌های اجرایی و شاخص‌های ارزیابی از طریق مطالعه و تحلیل گزارش‌های ارسالی و مصاحبه با خبرگان فعال است.

۱- تنظیم آیین‌نامه‌ها، طرح‌ها و لوایح	۲- تدوین استانداردهای ملی	۳- راه‌اندازی انستیتو تحقیقاتی ملی	۴- ساماندهی میراث دانشمندان	۵- تسهیل ثبت داروهای گیاهی	۶- توسعه رشته‌ها و دوره‌ها
۷- ترویج و فرهنگ‌سازی	۸- ترویج در سطح آموزش و پرورش	۹- ایجاد تشکلهای قانونی	۱۰- بومی‌سازی فناوری سایر کشورها	۱۱- ایجاد نشان تجاری ملی و نشان تجاری مشترک	۱۲- رصد و آینده‌نگاری توسعه حوزه
۱۳- ساماندهی فعالیت مجاز	۱۴- نظارت بر بازار	۱۵- حمایت از تجاری‌سازی صنعتی	۱۶- حمایت از پیلوت‌های تجاری‌سازی	۱۷- پوشش بیمه‌ای	۱۸- شناسایی بازار
۱۹- حمایت از مراکز تهیه و توزیع	۲۰- حمایت از مراکز تولید گیاهان دارویی مادری	۲۱- نوسازی صنایع فرآوری	۲۲- ایجاد مرکز مطالعات بازرگانی	۲۳- توسعه کشت گیاهان در معرض خطر	۲۴- توسعه کشت گیاهان سایر اقلیم‌ها
۲۵- توسعه کشت و اهلی کردن	۲۶- ایجاد بانک اطلاعات گیاهان و فرآورده‌ها	۲۷- توسعه بانک ژن گونه‌های انحصاری	۲۸- تدوین فهرست گیاهان دارویی اولویت‌دار کشور	۲۹- مرکز تحقیقات فرآورده‌های دارویی مورد تأیید قرآن و روایات	

ب- حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

اقدام ۱	اقدام ۲	اقدام ۳	اقدام ۴	اقدام ۵	اقدام ۶
ارتباط با مراکز قانون گذاری	مقررات تاسیس مراکز آموزشی	ایجاد نهادهای خدمات رسانی	تدوین نظام نامه ارائه خدمات	به کارگیری خدمات طب سنتی	ارائه بسته خدمات طب سنتی
اقدام ۷	اقدام ۸	اقدام ۹	اقدام ۱۰	اقدام ۱۱	اقدام ۱۲
تدوین محتوای آموزشی	توانمندسازی گروه های اجتماعی	ترویج آموزه های اسلامی	ترویج سبک زندگی سالم	ترویج اصول ۶گانه	الگوی سلامت مادر و کودک
اقدام ۱۳	اقدام ۱۴	اقدام ۱۵	اقدام ۱۶	اقدام ۱۷	اقدام ۱۸
بانک اطلاعاتی داروهای سنتی	تدوین آیین نامه نظارت	استانداردسازی خدمات	تعیین ظرفیت نیروی مورد نیاز	ایجاد گرایش و رشته تخصصی	حمایت از مراکز دانشگاهی
اقدام ۱۹	اقدام ۲۰	اقدام ۲۱	اقدام ۲۲	اقدام ۲۳	اقدام ۲۴
احیاء و ترویج منابع ایرانی	شناسایی میراث معنوی	تدوین کتب مرجع و منابع درسی	استخراج منابع شفاهی و سنتی	برگزاری دوره های کوتاه مدت	ترویج در آموزش پزشکی کشور
اقدام ۲۵	اقدام ۲۶	اقدام ۲۷	اقدام ۲۸	اقدام ۲۹	اقدام ۳۰
بهره مندی از درمانگران سنتی	منشور جهانی مبانی طب ایرانی	برقراری همکاری های بین المللی	مطالعات تطبیقی بین المللی	مطالعات تطبیقی طب های مکمل	پوشش بیمه خدمات طب سنتی
اقدام ۳۱	اقدام ۳۲	اقدام ۳۳	اقدام ۳۴	اقدام ۳۵	اقدام ۳۶
تعرفه گذاری خدمات	اولویت خرید محصولات طب سنتی	حمایت از سرمایه گذاری بخش خصوصی	تشویق به سرمایه گذاری بیمه	تولید شناسنامه سلامت	تاسیس و تقویت مراکز رشد
اقدام ۳۷	اقدام ۳۸	اقدام ۳۹	اقدام ۴۰	اقدام ۴۱	اقدام ۴۲
راه اندازی مجلات علمی پژوهشی	اختصاص ۵٪ اعتبارات پژوهشی	تأسیس شبکه تحقیقاتی	آموزش به داروسازان	حمایت زیرساخت های فناوری	تاسیس موزه احیاء
اقدام ۴۳	اقدام ۴۴	اقدام ۴۵	اقدام ۴۶	اقدام ۴۷	
حمایت از تاسیس موسسات مردم نهاد	تدوین و اجرای شیوه نامه ادغام در نظام سلامت	حمایت از کرسی نظریه پردازی	ایجاد گرایش میان رشته ای	تاسیس پژوهشکده مطالعات	

تحلیل‌ها و بررسی گزارش‌های عملکردی نشان می‌دهد در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های طبیعی ۴۵ درصد اقدامات در محدوده عملکرد مطلوب، ۳۵ درصد در محدوده عملکرد قابل قبول و فراهم آوری زمینه توسعه، ۱۰ درصد در محدوده عملکرد ضعیف و فاقد خروجی و ۱۰ درصد نیز در محدوده اقدامات مغفول مانده قرار می‌گیرند.

در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی نیز ۲۳ درصد اقدامات در محدوده عملکرد مطلوب، ۲۶ درصد در محدوده عملکرد قابل قبول و فراهم آوری زمینه توسعه، ۴۵ درصد در محدوده عملکرد ضعیف و خروجی پایین‌تر از شاخص‌های مطلوب و ۶ درصد نیز در محدوده اقدامات مغفول مانده قرار می‌گیرند.

همان‌گونه که از نتایج گزارش تحقق اهداف و میزان اجرایی سازی سند نیز مشخص است، در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی میزان برنامه‌ریزی و همکاری برای اجرای اقدامات مرتبط با سند دقیق‌تر و گزارش‌ها ملموس‌تر بوده‌است. در حوزه پیش‌گفت اقدامات مرتبط با تاسیس و راه اندازی از جمله مراکز تحقیقاتی و مطالعات بازرگانی با توجه به محدودیت‌های تصویب مراکز جدید مغفول مانده است و در اقدامات مرتبط با نظارت بر بازار، پوشش بیمه‌ای داروها و فرآورده‌های گیاهی و ایجاد نشان تجاری مشترک با سایر کشورها نیاز به برنامه‌ریزی دقیق‌تر می‌باشد.

در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی نیز نتایج حاصل از گزارش‌ها نشان می‌دهد سیاستگذاری مناسبی در حوزه‌ی تعیین ضوابط و مقررات در محدوده‌ی آموزش، پژوهش، بهداشت و درمان طب ایرانی صورت گرفته‌است اما به دلیل عدم وجود یک ساختار اجرایی و عملکردی قوی و مستقل و عدم هماهنگی‌های درون وزارتخانه‌ای، بسیاری از سیاست‌ها علیرغم ابلاغ، عملاً اجرایی نمی‌شوند. از این‌رو حوزه پیش‌گفت علاوه بر نیاز به یک اصلاح ساختار، به افزایش سطح هماهنگی‌های درون وزارت بهداشت با تشکیل شورای سیاستگذاری طب سنتی و حضور معاونت‌های وزارت بهداشت و تصویب و ابلاغ وظایف و مأموریت‌ها دارد.

فعالیت‌های شاخص

۱. داروسازی

۱. توسعه ۸۰ شرکت دانش‌بنیان در حوزه تولید کننده داروها و فرآورده‌های گیاهی و سنتی از ۳۷۰ شرکت این حوزه
۲. توسعه ۳۱ شرکت خلاق تولیدکننده داروهای گیاهی و سنتی از مجموع ۶۲ شرکت خلاق حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی
۳. حمایت مستقیم معاونت علمی و فناوری از ۴۶ شرکت برای توسعه تولید و تجاری سازی بیش از ۶۰ دارو و فرآورده گیاهی و سنتی
۴. افزایش ۴ برابری صدور مجوز برای تولید داروهای گیاهی و صدور مجوز برای ۴۴۳۷ داروی گیاهی و فرآورده طبیعی از ابتدای تصویب سند
۵. افزایش ۶ برابری صدور مجوز برای تولید فرآورده‌های طب سنتی و صدور مجوز برای ۱۶۳۸ فرآورده طب سنتی
۶. افزایش تعداد شرکت های فعال در تولید داروهای گیاهی دامپزشکی کشور از ۴ شرکت در سال ۱۳۹۲ به ۳۲ شرکت
۷. افزایش صدور مجوز تولید فرآورده‌های دامپزشکی گیاهی از ۱۶ پروانه ساخت در سال ۱۳۹۲ به ۱۰۸ پروانه ساخت

۲. فرآورده گیاهی

۸. افزایش ۴ برابری صدور مجوز تولید مواد و فرآورده اولیه گیاهی و صدور مجوز برای ۵۷۱ محصول از ابتدای تصویب سند
۹. توسعه بیش از ۳۰ شرکت خلاق و ۵۰ شرکت دانش بنیان تولید کننده فرآورده‌های آرایشی، بهداشتی، صنایع غذایی و مواد اولیه دارویی گیاهی

۳. درمان

۱. توسعه حدود ۵۰ سلامتکده طب سنتی در کشور

۲. تهیه طرح ادغام طب سنتی و طب نوین در سطح ۲ و ۳ درمان و اجرای آزمایشی در دانشگاه علوم پزشکی یزد (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)
۳. حمایت از توسعه ۳ سلامتکده طب سنتی در معاونت علمی و فناوری
۴. تدوین استاندارد ویزیت و ۱۱ خدمت طب سنتی ایرانی و خدمات طب سوزنی (سال ۱۳۹۵)
۵. پوشش بیمه ویزیت طب سنتی ایرانی (سال ۱۳۹۸)

۴. تجهیزیات درمان

۱. حمایت از تولید صنعتی زالوهای طبی استاندارد جهت عرضه در سلامتکده‌ها (۱۳۹۸)
۲. حمایت از ایجاد سامانه یکپارچه پذیرش، پایش و پیگیری بیمار (سلام دکتر) (۱۳۹۶)

۵. کشاورزی

۱. افزایش ۲ برابری سطح زیر کشت گیاهان دارویی کشور به بیش از ۲۸۰ هزار هکتار نسبت به سال ۱۳۹۲
۲. افزایش ۲ برابری حجم تولید بذور و اندام تکثیری به بیش از ۱۰ هزار تن طی ۸ سال
۳. اجرای طرح جامع احیاء رویشگاه‌های مرتعی در سازمان جنگل‌ها و مراتع و احیاء بیش از ۳۶۰ هزار هکتار طی ۵ سال و ابلاغ فهرست گونه‌های غیرمجاز برداشت اراضی کشور
۴. اجرایی شدن طرح ملی تولید گیاهان دارویی مبتنی بر قرارداد و اولویت بندی و قطب بندی کشت گیاهان دارویی در کشور
۵. شناسایی و ثبت بیش از ۲۳۰۰ گونه گیاهی از مجموع فلور ایران با خواص دارویی
۶. ثبت و حفاظت از بیش از ۱۷۲۰ بذر گیاهان دارویی در بانک ژن منابع طبیعی کشور (۷۵٪ گونه‌های گیاهی دارویی مجموع فلور ایران)
۷. انتشار نقشه پراکنش برای ۲۵ استان کشور بمنظور ثبت مزیت‌ها و حفاظت از گونه‌های گیاهی
۸. تدوین کتاب اطلس گیاهان دارویی و بررسی جامع ۱۸۰ گیاه اولویت دار کشور از جمله نوع برداشت، نوع مصرف، خاستگاه و...

۹. شکل‌گیری ۵۱ تعاونی تخصص گیاهان دارویی در استان های کشور برای ارائه خدمات در مناطق روستایی کشور

۱۰. پوشش بیمه ای ۴۰ هزار هکتاری گیاهان زعفران، گل محمدی و زیره سبز در سال ۱۳۹۹

۱۱. ایجاد معاملات زعفران و زیره سبز در بورس کالا و انبار بورس زیره سبز در خراسان رضوی

۱۲. توسعه بیش از ۶۳ شرکت دانش بنیان تولیدکننده بذر، نشاء و نهال گیاهان دارویی و ماشین آلات کشاورزی

۶. آموزش و پژوهش

۱. فارغ التحصیلی ۴۵۰ متخصص طب سنتی و اشتغال به تحصیل حدود ۴۰۰ دانشجوی دکتری تخصصی طب سنتی

۲. کسب رتبه چهارم جهانی پس از چین، آمریکا و هند در حوزه تولید دانش طب سنتی و مکمل

۳. حمایت از فعالیت بیش از ۴۰۰۰ دانش آموز در باشگاه دانش آموزی حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی

۴. ایجاد ۲ واحد آموزشی اجباری طب سنتی برای تمام گروه‌های پزشکی و پیراپزشکی

۵. ایجاد رشته‌های ماساژ درمانی، فرآورده‌های طبیعی، مراقبت‌های بالینی در طب ایرانی (پرستاری و اعمال یداو)، رشته‌های پرستاری طب ایرانی و مکمل و هومیوپاتی، تدوین کوریکولوم کارشناسی رشته‌ی فرآورده‌های طبیعی و فلوشیپ طب تلفیقی ویژه‌ی متخصصان طب سنتی ایرانی

۶. احیای ۲۰۰۰ عنوان کتاب و رساله میراث مکتوب طب ایرانی و بازنویسی و تصحیح حدود ۲۰۰ عنوان

۷. حمایت از توسعه و ترجمه کتاب‌های طب سنتی (۱۳۹۲-۱۴۰۱)

– تالیف و ترجمه کتب حفظ سلامتی و درمان بیماری‌های زنان باردار، نوزادان و کودکان

احمد ابن محمد ابن یحیی بلدی

– ترجمه کتب الحاوی محمد ابن زکریای رازی

- ۷۵ جلد کتب طب سنتی با همکاری دانشگاه شاهد
- ۴ جلد دایره المعارف پزشکی اسلام و ایران
- چاپ و انتشار دارونامه داروها و فرآورده‌های طب سنتی ایران
- کتب تخصصی و ترویجی توسط بخش خصوصی - انتشارات چوگان
- گردآوری طب فولکلور و محلی مناطق مختلف استان آذربایجان شرقی
- ۸. بسته‌های آموزشی در زمینه مفردات، مبانی علاج، اعمال یداوی، معالجات و حفظ الصحة
- ۹. تهیه نرم افزار وب بیس کتب طب سنتی، پیمایش کلی کتاب ها به لحاظ موضوعی
- ۱۰. برگزاری کارگاه آشنایی متخصصین و محققین حوزه طب و داروسازی سنتی ایران با فرآیندهای ارزیابی شرکت‌های دانش بنیان (۱۴۰۰)

۷. ترویج و فرهنگسازی

- ۱. برگزاری ۶ دوره نمایشگاه ملی گیاهان دارویی و طب سنتی (۱۳۹۱-۱۴۰۱)
- ۲. ایجاد بخش جانبی سلامتکده طب ایرانی به منظور آشنایی و ترویج خدمات حوزه طب ایرانی
- ۳. حمایت از برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و کنگره‌های مرتبط با حوزه طب ایرانی
- ۴. حمایت از برگزاری دو دوره جشنواره طب ایرانی در وزارت بهداشت (۱۴۰۰)
- ۵. تولید و انتشار گسترده لوح‌های فشرده چند رسانه‌ای از جمله ۷۵ جلسه ضبط شده در شبکه آموزش (۱۳۹۲)

- ۶. چاپ بیش از ۱۰۰ کتاب تخصصی عمومی، کودکان و نوجوانان و نشریات پیام تندرستی
- ۷. تهیه بیش از هزار ساعت برنامه ترویجی در صدا و سیما و حدود ۵۰ عنوان کتاب و ویژه‌نامه

۸. توسعه زیرساخت‌های نوآوری

- ۱. حمایت از ایجاد پنج شتابدهنده تخصصی
- ۲. حمایت از ایجاد ۶ مرکز نوآوری شهرهای شیراز، یاسوج، کرمانشاه، تهران، اردبیل، همدان و گناباد (۱۳۹۸-۱۴۰۱)

۳. حمایت از فعالیت شرکت شتابدهنده اسپادانا در حوزه توسعه داروها و فرآورده‌های طب سنتی

۴. حمایت از فعالیت اختصاصی مرکز نوآوری و شتابدهی با محوریت طب ایرانی و داروسازی سنتی در دانشگاه علوم پزشکی تهران

۵. فعالیت ۱۳ مرکز تحقیقات طب سنتی و مکمل در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور

۹. سیاستگذاری و هماهنگی

۱. برگزاری ۱۵۰ جلسه ستاد با حضور نمایندگان تام‌الاختیار دستگاه‌های اجرایی
۲. ارائه ۲۴ گزارش و مصوبه مرتبط با حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی در جلسات ستاد
۳. تدوین نقشه راه اجرایی سازی سند، ابلاغ و پیگیری اجرا
۴. تقسیم‌بندی وظایف دستگاه‌های اجرایی و نهادهای مرتبط با بندهای مرتبط با حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

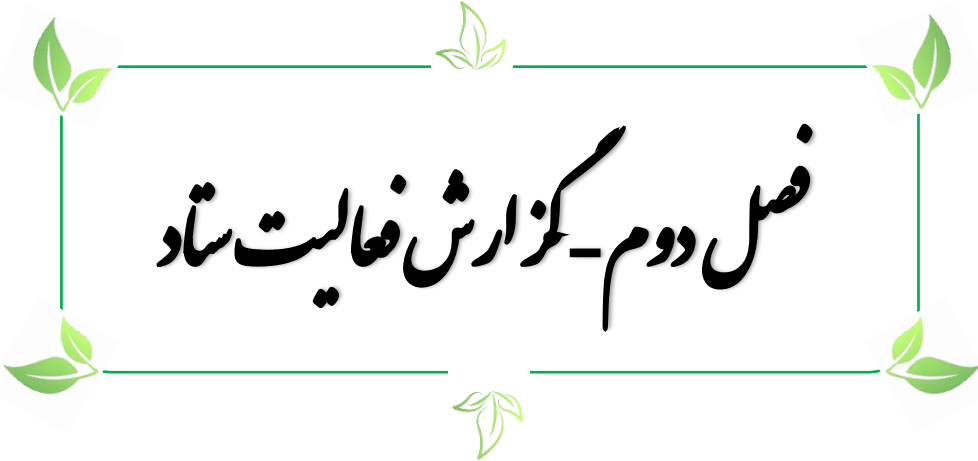
۵. ارسال نامه‌های پیگیری به دستگاه‌های اجرایی مرتبط در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ (ارسال ۵ نامه پیگیری و تحلیل عملکرد به دفتر طب ایرانی و سازمان غذا و دارو)
۶. ارائه ۹ گزارش کلان اجرای سند در بخش‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی و حضور در ۸ جلسه کارشناسی در دوسال اخیر

۷. تشکیل کارگروه تخصصی طب سنتی ایرانی و مکمل در ستاد با هدف سیاستگذاری و هماهنگی، ارتباط با مراکز حوزه طب سنتی، اعلام اولویت‌ها و بررسی حمایت‌ها
۸. پیگیری عملکرد دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در اجرای پروژه‌های متعدد در راستای اختصاص ۵٪ اعتبارات پژوهشی به پژوهش‌های طب سنتی

۹. ارائه پیشنهاد تشکیل پژوهشگاه ملی علوم طب ایرانی و مکمل با همکاری دفتر طب ایرانی
۱۰. برگزاری جلسات ساماندهی و عملکرد دستگاه‌های متولی بر نظام عطاری‌های کشور و

پیگیری از وزارت صمت

۱۱. برگزاری جلسات هماهنگی و پیگیری تشکیل کمیته ملی زالو در سازمان غذا و دارو
۱۲. پیگیری و هماهنگی برای تدوین و ابلاغ سه دستور العمل و یک فقره ضوابط بهداشتی
۱۳. تکثیر، پرورش و تولید فرآورده نهایی زالو

فصل دوم۔ گزارش فعالیت استاد

پیشینه

در دو دهه ابتدایی انقلاب اسلامی، با وجود ورود گسترده مراکز و مباحث دانشگاهی و پژوهشی، ساختارهایی برای توسعه فعالیت در زمینه گیاهان دارویی و طب سنتی وجود نداشت. از دهه سوم به بعد نهادهایی در این حوزه شکل گرفتند.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی یکی از سازمان‌هایی بود که با محوریت کمیسیون شورای عالی تحقیقات به عنوان هسته اولیه سیاستگذار و برنامه‌ریز وارد حوزه گیاهان دارویی شد و در اواخر دهه هفتاد اقدام به گردآوری، جمع‌آوری و ساماندهی تحقیقات گیاهان دارویی نمود.

پس از تشکیل ستاد در سال ۱۳۸۷ و با گسترده شدن فعالیت‌ها و اقدامات ستاد و با تکیه بر قوانین بالادستی از جمله نقشه جامع علمی کشور که در سال ۱۳۸۶ تهیه و برای اجرا ابلاغ گردید، با توجه به قرارگیری گیاهان دارویی در اولویت الف کشور و طب سنتی در اولویت سلامت کشور، اقدامات جدی برای تهیه و تدوین سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی آغاز شد.

در نهایت این سند در سال ۱۳۹۲ با مشارکت بیش از ۳۰۰ نفر از صاحب نظران، مدیران و فعالان حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی در شورای عالی انقلاب فرهنگی و بر اساس پیشنهاد مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۰ شورای ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور به تصویب رسید.

اهمّ تحولات و رویدادهای مهم طی دوره بیست‌ساله گذشته در نمودار خط زمان ذیل قابل رؤیت است.

۱۳۷۹	آغاز گردآوری، جمع و ساماندهی به تحقیقات گیاهان دارویی و تشکیل کمیته کاری در سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی
۱۳۸۵	تدوین برنامه راهبردی گیاهان دارویی با همکاری موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، موسسه پژوهش‌های برنامه ریزی و اقتصادی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، موسسات و مراکز علمی پژوهشی، بخش‌های خصوصی و NGO ها، کشاورزان خبره، جامعه گیاه درمانی، آموزش و پرورش، شهرداری‌ها و ...
۱۳۸۶	دستور مقام معظم رهبری خطاب به ریاست جمهوری در خصوص گیاهان دارویی و طب سنتی: "جناب آقای رئیس جمهور محترم: این گیاهان دارویی و طب سنتی از جمله کارهایی است که می‌تواند باب جدیدی در مسائل کلان مربوط به بهداشت و درمان بگشاید. توجه و اهتمام جنابعالی در این کار بسیار مفید خواهد بود."
۱۳۸۶	ستاد توسعه پژوهش و کاربرد گیاهان دارویی و طب ایرانی در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با همت دولت و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری تشکیل و فعالیت خود را آغاز نمود.
۱۳۸۷	ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی، به عنوان ستاد کشوری در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری پذیرفته شد.
۱۳۸۸	دستور معاونت محترم علمی و فناوری ریاست جمهوری جهت تدوین سند راهبردی و ارائه پیش نویس سند راهبردی در جلسه شورای عالی معاونت و ستادهای راهبردی با حضور معاونت محترم علمی و فناوری ریاست جمهوری
۱۳۸۸	بررسی و ارزیابی سند راهبردی در هم‌اندیشی تخصصی یک هزار دانشمند و فناور با حضور ۱۸۷ متخصص، محقق و پزشک در زمینه گیاهان دارویی و طب سنتی

۱۳۹۲	تصویب سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی به استناد قسمت الف بند ۵-۱ فصل پنجم نقشه جامع علمی کشور، در جلسه ۷۳۵ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی و بر اساس پیشنهاد مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۰ شورای ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور
۱۳۹۳	ابلاغیه سیاست‌های کلی "سلامت" مقام معظم رهبری با تاکید بر توسعه کشت گیاهان دارویی و توجه و اهتمام ویژه به طب سنتی و فرآورده های گیاهی و سنتی
۱۳۹۵	تلفیق و نهایی سازی نقشه راه اجرایی سازی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی و رونمایی از آن با حضور دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاون علمی و فناوری رئیس جمهور

تشکیل ستاد

جلسات مشورتی ستاد کشوری با نمایندگان دستگاه‌ها به صورت ماهانه از تاریخ ۱۳۸۷/۲/۲۴ تاکنون به تعداد ۱۷۰ جلسه بوده است. تا سال ۱۳۹۲ و قبل از ابلاغ سند ۶۴ جلسه و از تاریخ ۱۳۹۲/۶/۴ تا پایان بهار ۱۴۰۰ تعداد ۹۶ جلسه برگزار شده است. در این جلسات، موضوعات متنوعی از جمله گزارش‌های اجرای سند در دستگاه‌های اجرایی، چالش‌ها و مشکلات ذی‌نفعان و نحوه هماهنگی و جلوگیری از موازی کاری، نظارت و شاخص‌های عملکردی سند و ساماندهی عطاری‌ها مورد بررسی قرار گرفت. جدول برخی دستور جلسات شورای ستاد آن پیوست [۱] است.

سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی پس از تصویب در تاریخ ۱۳۹۲/۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورخه ۱۳۹۲/۵/۱ طی نامه شماره ۹۲/۴۹۵۱/دش توسط رئیس‌جمهور محترم و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی ابلاغ شد.

با توجه به موضوع بند الف ماده ۶ سند، نهادهای همکار در اجرای سند به شرح زیرند:

- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- وزارت جهاد کشاورزی
- وزارت جهاد کشاورزی
- وزارت صنعت معدن و تجارت
- وزارت صنعت معدن و تجارت
- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- شورای عالی انقلاب فرهنگی
- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- شورای تخصصی حوزوی
- شورای تخصصی حوزوی
- جهاد دانشگاهی
- مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت
- جهاد دانشگاهی

سایر نهادهای همکار و ذی‌نفعان نیز شامل اتحادیه‌ها و تشکلهای صنفی، انجمن‌ها و مجامع علمی و تحقیقاتی، واحدها و نهادهای ترویجی و آموزشی، مدیران و پژوهشگران، فناوران، شرکت‌ها و واحدهای صنعتی، شرکت‌های دانش‌بنیان، پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی، مراکز و مؤسسات پژوهشی دولتی و خصوصی و نیز سایر دستگاه‌های اجرایی کشور هستند. ذی‌نفعان اصلی گیاهان دارویی و طب سنتی گروه‌هایی هستند که به نحوی تحت تأثیر نتایج فناوریانه این بخش قرار می‌گیرند و یا می‌توانند به نوعی بر روی این نتایج تأثیر بگذارند.

با توجه به بند الف ردیف ۳ ماده ۶ سند ملی، اولین جلسه رسمی شورای ستاد در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۱ به ریاست معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان رئیس جمهور برگزار و گزارشی از اجرای سند ارائه و مقرر شد جلسات بعدی ستاد با حضور اعضای مشخص شده در سند سنتی در حداکثر سه ماه آتی برگزار شود و هر دستگاه چند برنامه جامع تا پایان آفری ۱۴۰۴ در چارچوب چند پروژه کلان با محوریت معاونت علمی طراحی و اجرایی کند.

همچنین در تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۲ کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی نیز با حضور نمایندگان اعضای شورای ستاد و حضور برخی نمایندگان مجلس تشکیل و مقرر شد ضمن حضور وزرا در جلسات شورای ستاد، وزارت بهداشت حوزه طب سنتی را مجدانه پیگیری کند و همچنین پیشنهادهایی جهت اعمال در برنامه هفتم توسعه ارائه شود.

تشکیل گروه رابطین استانی ستاد به منظور ایجاد شبکه ارتباطی در سراسر کشور یکی از نتایج فعالیت‌های ستاد است. رابطین استانی عموماً یا از اشخاص حقوقی اعم از مسئولین علمی و اجرایی استان از جمله رئیس دانشگاه یا دانشکده، رئیس بنیاد نخبگان، رؤسای مراکز تحقیقات و جهاد دانشگاهی و معاون استاندار هستند.

گزارش اجرای وظایف ستاد

اهم فعالیت‌های صورت‌گرفته ذیل بند ۶ ماده ۶ سند که شامل وظایف ستاد است به شرح زیر گزارش می‌شود.

۱- سیاستگذاری اجرایی، هماهنگی، پایش و ارتباطات بین دستگاهی

فعالیت‌های متنوعی ذیل این مهم به عنوان مأموریت اصلی دبیرخانه ستاد صورت گرفته است که در بخش‌های مختلف این گزارش مورد توجه قرار گرفته است.

۲- تهیه و تدوین برنامه عملیاتی برای اجرایی‌سازی اقدامات سند در هر سال

نقشه راه اجرایی‌سازی سند ملی با مشارکت و همکاری سازمان‌های ذی‌نفع و همچنین بهره‌گیری از نظرات خبرگان و متخصصان در سال ۱۳۹۵ تهیه، تصویب، رونمایی و ابلاغ شد. از مهم‌ترین اقدامات ستاد در راستای تدوین و اجرایی‌سازی نقشه راه سند ملی به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

- استقرار دائمی گروه مشاور در ستاد جهت کمک به تدوین، پایش و نظارت بر نقشه راه؛
- برگزاری بیش از ۱۰۰ جلسه کارشناسی با دستگاه‌های اجرایی مندرج در سند به‌منظور تدوین برنامه عملیاتی هر دستگاه؛
- پیگیری طرح جامع تدوین شاخص‌ها و معیارها در جهت رصد پیشرفت اقدامات؛
- حضور در جلسات متعدد از جانب دبیر و کارشناسان ستاد در دستگاه‌های همکار به‌منظور رفع چالش‌های اجرایی‌سازی سند؛
- پیشنهاد معرفی دستیار ویژه در برخی دستگاه‌های اجرایی به منظور سهولت و هم‌افزایی در فعالیت‌ها و اقدامات آن دستگاه با توجه به عدم پیشرفت کافی در اجرای برنامه‌های عملیاتی؛
- تدوین سازوکار نظام اجرا، نظارت، ارزیابی و بروزرسانی نقشه راه با ارائه طرح تشکیل و فعال‌سازی کارگروه پایش نقشه راه در سطح وزارتخانه‌ها و سازمان‌های همکار؛
- ارسال گزارش نهایی نقشه راه اجرایی‌سازی بندهای مرتبط با وزارتخانه‌ها از سوی دستگاه‌های اجرایی و تنظیم نهایی نقشه راه.

۳- هدایت و پیگیری تعاملات بین بخش‌های دولتی و خصوصی

- هماهنگی و همکاری با بخش‌های دولتی و خصوصی در اجرای بندهای سند؛
- پیگیری اجرای مصوبات جلسات شورای ستاد، عضویت و حضور دبیر و مشاوران ستاد در جلسات متعدد سیاست‌گذاری و اجرایی؛

– بازدیدهای استانی از شرکت‌های فعال در صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی و برگزاری جلسات با مسئولین استانی حوزه؛

– تقسیم‌بندی وظایف دستگاه‌های اجرایی و نهادهای مرتبط با بندهای مرتبط با حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی؛

– مکاتبه با معاونت‌های بهداشت، درمان، آموزشی، تحقیقات و فناوری و معاونت فرهنگی دانشجویی وزارت بهداشت و سازمان بیمه سلامت ایران به منظور پیگیری اقدامات انجام شده در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی و معرفی نماینده ویژه.

۴ و ۵ – حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و طرح‌های تجاری‌سازی و فعالیت‌های علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان

– توسعه زیست‌بوم شرکت‌های خلاق، شتابدهنده و مراکز نوآوری صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی و حمایت از ۶۲ شرکت (پیوست ۳)؛

– ارائه بیش از ۱۱۰ برنامه حمایتی برای شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و افزایش تعداد شرکت‌های دارای محصولات و خدمات دانش‌بنیان به ۱۹۲ شرکت؛

– ارائه بیش از ۴۸ خدمت به شرکت‌های خلاق تحت برنامه توسعه زیست‌بوم شرکت‌های خلاق و افزایش شرکت‌های دارای پتانسیل علمی و نبوغ در کالاها و محصولات به ۶۲ شرکت؛

– حمایت از ۴۶ شرکت برای توسعه تولید و تجاری‌سازی بیش از ۶۰ دارو و فرآورده گیاهی و سنتی (پیوست ۴)

– حمایت از بیش از ۱۰ شرکت خصوصی برای تجاری‌سازی ۱۴ داروها و فرآورده گیاهی مورد مصرف در دامپزشکی (پیوست ۵)؛

– حمایت از ۸ شرکت دانش‌بنیان و خلاق تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی حوزه دامپزشکی در قالب خدمات امور شرکت‌های دانش‌بنیان و زیست بوم شرکت‌های خلاق؛

– حمایت سالیانه از بیش از ۱۰ پروژه تحقیق و توسعه برای بررسی اثربخشی فرآورده‌های گیاهان دارویی در درمان بیماری‌های مختلف، معرفی گونه‌های گیاهان دارویی دارای بالاترین

درصدهای مواد مؤثره، بررسی کمیت و کیفیت متابولیت‌های ثانویه گیاهان دارویی

- حمایت از بیش از ۳۰۰ مؤسسه علمی-پژوهشی و دانشگاه برای اجرایی سازی پروژه های توسعه فناوری و زیرساختی علمی و پژوهشی در راستای تکمیل فرآیند دانش تولید فناوری های مرتبط با صنعت گیاهان دارویی؛

- حمایت از راه اندازی ۴ پایلایشگاه و مرکز فرآوری و استانداردسازی گیاهان دارویی با استفاده از جدیدترین فناوری های روز جهان، محصولات و فرآورده های استاندارد در گلپایگان، مشهد، کاشمر و یاسوج (پروژه های در حال اجرا)؛

- حمایت از سرمایه گذاری ۲۵ شرکت خصوصی و ۱۵ مؤسسه تحقیقاتی و پژوهشی برای اجرای طرح های تولید بیش از ۵۰ طبقه بذری و اندام تکثیری گیاهان دارویی و صنعتی (پیوست ۶)؛

- حمایت بیش از ۴۰ طرح توسعه مکانیزاسیون گیاهان دارویی کشور؛

- حمایت از شتابدهنده های تخصصی پرسیس ژن، زردبند، زیست تولید رازی و آنافارما اسپادانا با تأکید بر توسعه بسته بندی و برندسازی ایده ها و طرح های فناورانه محصولات داروهای گیاهی و فرآورده های گیاهی و طبیعی؛

- استفاده از ظرفیت کانون پتنت ایران وابسته معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در خصوص خدمات اجرایی و حمایتی ثبت پتنت و برندسازی بین المللی؛

- حمایت از طرح های مراکز علمی در گسترش فرهنگ و خدمات طب سنتی (پیوست ۷)؛

- برگزاری ۶ جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فرآورده های طبیعی و طب سنتی ایران (پیوست ۸).

۶- بررسی تحولات داخلی و خارجی برای دستیابی به اهداف و ارائه پیشنهاد به روزرسانی

سند

- بررسی وضعیت حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی در جلسات مشورتی و ارائه پیشنهاد های نمایندگان محترم پس از جمع بندی و تکمیل در گزارش های عملکردی به مراجع بالادستی؛

- ارائه پیشنهاد تأسیس مرکز جامع طب سنتی (شامل دانشگاه، پژوهشگاه، بیمارستان، مرکز خدمات، مرکز پابلوت تولید فرآورده‌های طب سنتی و واحد تعاملات بین‌الملل)؛
 - ارائه پیشنهاد ایجاد شبکه بین‌المللی گیاهان دارویی و طب سنتی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی؛
 - ارائه پیشنهاد ساماندهی عطاری‌ها و مراکز عرضه فرآورده‌های طبیعی و ایجاد مراکز بزرگ و زنجیره‌ای ارایه فرآورده‌های طبیعی؛
 - ارائه پیشنهاد تولید و کاشت و فرآوری گیاهان تحت کنترل.
- ۷- ارزیابی مستمر و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های دستگاه‌ها و همچنین پایش شاخص‌ها و ارائه گزارش سالانه به ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور**
- درخواست ارسال گزارش پیشرفت برنامه‌های عملیاتی دستگاه‌های همکار در اجرای سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی؛
 - ارائه گزارش نمایندگان محترم دستگاه‌های اجرایی در جلسات شورای ستاد؛
 - ارائه گزارش جامع عملکرد اجرایی‌سازی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی در ستاد علم و فناوری شورای عالی و نهادهای بالادستی.
- بند ۴ ماده ۶- تدوین شاخص‌های سند در پنج سرفصل پژوهش و فناوری، آموزش و سرمایه انسانی، اقتصادی، سلامت و زیرساختی و ارائه به ستاد راهبری اجرای نقشه**
- با همکاری دستگاه‌ها، پس از جلسات کارشناسی، در جلسات ۸۱ و ۸۳ شورای ستاد در سال ۱۳۹۴ فهرست شاخص‌های نهایی تجمیعی تدوین شد.
- در حال حاضر عناوین شاخص‌ها به صورت سالیانه برای احصا و تکمیل به همراه درخواست ارسال گزارش پیشرفت بندهای سند، به دستگاه‌های اجرایی مرتبط ارسال می‌شود.
- با توجه به ماهیت گیاهان دارویی به عنوان علوم پایه و کاربردی و نفوذ آن در بخش‌های مختلف فناوری کشور از جمله کشاورزی، غذا و سلامت کشور، برآورد و احصاء شاخص‌های مدنظر با چالش‌هایی روبرو است.

از این رو به منظور به‌روزرسانی و اصلاح شاخص‌های عملکردی، پیش نویس اولیه شاخص‌ها به شرح ذیل تدوین شد و در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۹ برای اعضای شورای ستاد ارائه شد.

ارزش بازار بهداشت کشور مبتنی بر بسته ضروری و سهم از کل بازار بهداشت کشور ارزش بازار درمان کشور مبتنی بر طب سنتی ایرانی و سهم از کل بازار درمان کشور سهم صادرات خدمات و دانش فنی طب سنتی ایرانی از کل خدمات پزشکی کشور تعداد شبکه‌های پخش اختصاصی فرآورده‌های طب ایرانی	اقتصادی
نسبت ارائه خدمات طب سنتی در مراکز بهداشتی-درمانی نسبت ارائه خدمات طب سنتی در خانه‌های بهداشت تعداد مراکز درمانی طب ایرانی (خصوصی و دولتی) تعداد بیمارستان‌های دارای خدمت طب ایرانی تعداد داروخانه‌های رایج دارای بخش فرآورده‌های طبیعی طب ایرانی تعداد فروشگاه‌های سلامت و مراکز ارائه فرآورده‌های طبیعی تعداد خدمات طب ایرانی دارای پوشش بیمه نرخ پرداخت از جیب و پوشش بیمه خدمات حوزه طب سنتی رتبه منطقه در رفع نیازهای سلامت و پزشکی	سلامت
تعداد دانشکده‌های رشته‌های طب ایرانی تعداد گروه‌های طب ایرانی در دانشکده‌ها تعداد مراکز آموزش غیردولتی رشته‌های طب ایرانی تعداد مراکز رشد و مراکز تحقیقاتی داروسازی و طب ایرانی تعداد آزمایشگاه‌های تخصصی کنترل کیفی فرآورده‌های طب ایرانی و مکمل تعداد مراکز مردم نهاد حوزه طب ایرانی تعداد مراکز و موزه‌های حفظ آثار طب ایرانی	زیرساختی
رتبه کشور در تولید علم حوزه طب سنتی و مکمل تعداد نشریات علمی-پژوهشی حوزه طب سنتی / سهم از کل تعداد میراث مکتوب طب سنتی احیاء شده	پژوهش و فناوری
تعداد دانشجویان دکتری تخصصی رشته طب ایرانی تعداد دانشجویان دکتری تخصصی رشته داروسازی سنتی تعداد کل دانشجویان رشته‌های طب ایرانی / سهم از کل تعداد فارغ‌التحصیلان سالیانه رشته طب ایرانی / سهم از کل	آموزش و سرمایه انسانی

تعداد فارغ التحصیلان سالیانه رشته داروسازی سنتی / سهم از کل تعداد گرایش‌ها، رشته‌ها و میان رشته‌های تخصصی حوزه طب سنتی و مکمل تعداد کتب درسی دارای محتوای طب ایرانی در مقاطع تحصیلی متوسطه تعداد شاغلان فارغ التحصیل رشته‌های طب ایرانی در سلامت کده ها و مراکز درمانی	
---	--

در جلسه مذکور مقرر شد شاخص‌های ارائه شده جهت دریافت نظرات و تکمیل جداول خام برای اعضای محترم ارسال شده و برای جمع بندی نهایی به ستاد ارسال گردد.

در حال حاضر مسئله رصد وضعیت تولید و فناوری صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی، از چالش‌های پیش روی ستاد می‌باشد که برای ارائه نقشه راه فناوری و توسعه صنعت یادشده نیازمند همکاری همه دستگاه‌های اجرایی مرتبط می‌باشد. در سرفصل ۲-۶ گزارش جامع جداول مقادیر شاخص‌ها به طور مفصل ارائه شده است.

بند ۵ ماده ۶- پیگیری ردیف مستقل بودجه ستاد در لوایح بودجه سنواتی و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله

به منظور اجرای بند ۵ ماده ۶ سند ملی، ستاد از ابتدای ابلاغ سند تاکنون مکاتبات متعددی را برای تخصیص ردیف بودجه مستقل ارائه نموده است و گزارش آن را نیز به ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور ارائه نموده است ولی علی‌رغم مکاتبات متعدد و سالیانه با سازمان برنامه و بودجه، تاکنون ستاد موفق به دریافت ردیف بودجه مستقل نشده است.

بند ۶ ماده ۶- طراحی ساختار تشکیلاتی و شرح وظایف دبیرخانه ستاد

ساختار پیشنهادی ستاد از طریق معاونت توسعه مدیریت و جذب سرمایه برای بررسی به سازمان امور اداری و استخدامی ارائه شده که علی‌رغم پیگیری‌های متعدد نتیجه‌ای حاصل نشد.

کار گروه‌های پایش نقشه راه دستگاهی

همزمان با تدوین نقشه راه اجرایی‌سازی سند، طرح تشکیل کارگروه پایش نقشه راه در وزارتخانه‌های مرتبط با سند تدوین و پیشنهاد شد.

در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز طرحی با نام تأسیس شورای سیاست‌گذاری طب سنتی و کارگروه فرآورده‌های طبیعی و داروهای طب سنتی ایران با محوریت دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت و اداره کل فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو ارائه شد تا علاوه بر

هماهنگی و انسجام درون دستگاهی، سازوکارهای تحقق اهداف نقشه راه و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های سازمانی به منظور اجرای نقشه راه تدوین، تصویب و ابلاغ شود.

دستگاه	کارگروه	اعضا	وظایف
وزارت جهاد کشاورزی	کمیسیون ملی گیاهان دارویی و فرآورده های طبیعی	- وزیر جهاد کشاورزی (رئیس کمیسیون) - معاون وزیر جهاد کشاورزی در امور باغبانی (نایب رئیس کمیسیون) - رئیس سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور - رئیس سازمان دامپزشکی کشور - رئیس مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور (دبیر کمیسیون) - رئیس سازمان تعاون روستایی - نماینده ستاد گیاهان توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی - ۳ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران متخصص با حکم رئیس کارگروه - ۲ نفر از تولیدکنندگان گیاهان دارویی و صنایع مرتبط در بخش خصوصی	- سیاست‌گذاری و تعیین خط مشی و برنامه‌ریزی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های مرتبط در وزارت جهاد کشاورزی - نظارت بر عملکرد کلیه دستگاه‌های اجرایی و تحقیقاتی ذیربط در وزارت جهاد کشاورزی در راستای برنامه‌های تدوین شده - هدایت و پیگیری تعاملات بین بخش‌های درون وزارتخانه با یکدیگر و همچنین سایر نهادها و وزارتخانه‌های مرتبط با گیاهان دارویی و بخش خصوصی - تعیین ملاک‌ها و شاخص‌های ارزیابی عملکرد بخش‌های مختلف - پایش شاخص‌های مرتبط با وظایف وزارت جهاد کشاورزی در حوزه گیاهان دارویی در کشور - اخذ ردیف اعتباری برای اجرای برنامه‌های پیش‌بینی شده در نقشه راه از مراجع ذیربط
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دفتر طب ایرانی)	شورای سیاست‌گذاری طب سنتی	- وزیر بهداشت- به عنوان رئیس - مدیرکل دفتر طب ایرانی- به‌عنوان دبیر - نمایندگان معاونت‌های مرتبط به عنوان عضو - نمایندگان و پیشکسوتان طب ایرانی - نمایندگان متخصص طب ایرانی (از اعضای هیأت علمی طب ایرانی) - نماینده انجمن تخصصی طب سنتی ایران - دو نفر از رؤسای دانشکده‌های طب ایرانی - تبصره: بندهای ۴، ۵ و ۷ بنابر پیشنهاد دفتر طب ایرانی و تصویب وزیر انتخاب می‌شوند.	- برنامه‌ریزی در جهت عملیاتی نمودن سیاست‌های کلان سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه طب سنتی ایرانی اسلامی - سیاست‌گذاری در جهت ارتقاء سطح ارائه خدمات بهداشتی درمانی با رویکردهای عدالت در سلامت، تأکید بر پیشگیری و فرهنگ خود مراقبتی و اصلاح سبک زندگی بر اساس آموزه‌های طب ایرانی - بسترسازی و ارائه راهکارهای اجرایی مناسب جهت ادغام خدمات طب ایرانی در نظام سلامت و ساماندهی آن - جهت‌دهی امور پژوهشی به سمت رفع نیازهای جامعه با رویکردهای سلامت‌نگر، مرجعیت علمی و حمایت از پژوهش‌های پایه و کاربردی در حوزه طب ایرانی - سیاست‌گذاری و تلاش مستمر در جهت توانمندسازی دست‌اندرکاران حوزه سلامت به ظرفیت و قابلیت‌های طب ایرانی و تربیت نیروی انسانی کارآمد و متعهد و توجه به رویکرد حکیم‌پروری در امر آموزش

دستگاه	کارگروه	اعضا	وظایف
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (سازمان غذا و دارو)	کارگروه فرآورده های طبیعی و داروهای طب سنتی ایران	- معاون وزیر و رئیس سازمان غذا و دارو (رئیس کارگروه) - مدیر کل نظارت و ارزیابی فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل (دبیر کار گروه) - رئیس گروه تدوین ضوابط و مقررات و برنامه عملیاتی اداره کل نظارت و ارزیابی فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل - نماینده ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی - ۳ نفر از خبرگان و صاحب نظران متخصص با حکم رئیس کارگروه - ۲ نفر از تولیدکنندگان فرآورده های طبیعی، سنتی و صنایع مرتبط	- اعتلاء کارکردهای انجمن های علمی و تخصصی طب سنتی از طریق ترغیب مشارکت آنها در زمینه های مرتبط و ممکن - سیاست گذاری و تعیین خط مشی و برنامه ریزی در حوزه فرآورده های طبیعی و داروهای طب سنتی ایران در سازمان غذا و دارو - نظارت بر عملکرد کلیه دستگاه های اجرایی و تحقیقاتی ذیربط در سازمان غذا و دارو در راستای برنامه های تدوین شده - هدایت و پیگیری تعاملات بین بخش های درون وزارتخانه با یکدیگر و همچنین سایر نهادها و وزارتخانه های مرتبط با فرآورده های طبیعی و داروهای طب سنتی ایران - تعیین ملاک ها و شاخص های ارزیابی عملکرد بخش های مختلف - پایش شاخص های تعریف شده در نقشه راه برنامه های فوق - اخذ ردیف اعتباری برای اجرای برنامه های پیش بینی شده در نقشه راه از مراجع ذیربط
وزارت صنعت، معدن و تجارت	شورای هماهنگی و راهبردی فرآورده ها و داروهای گیاهی	- وزیر صنعت، معدن و تجارت (رئیس شورا) - معاونت امور صنایع (نایب رئیس) - دبیر و دبیرخانه شورا به انتخاب وزیر محترم (دبیر شورا) - نماینده ستاد گیاهان توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی - معاونت توسعه مدیریت، منابع و امور استان ها - معاونت امور اقتصادی و بازرگانی - معاونت آموزش، پژوهش و فناوری - معاونت طرح و برنامه - معاونت وزیر در توسعه روابط اقتصادی و رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران - مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی - اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران - اتاق اصناف ایران - انجمن تولیدکنندگان گیاهان دارویی و داروهای گیاهی	- سیاست گذاری، تعیین خط مشی و برنامه ریزی کلان در حوزه فرآورده ها و داروهای گیاهی و طرح در وزارت - نظارت راهبردی بر عملکرد کلیه معاونت ها و سازمان های ذیربط در راستای برنامه های تدوین شده - تقویت تعاملات درون وزارتخانه ای بین دستگاه ها، سازمان ها و تشکلهای مرتبط با فرآورده ها و داروهای گیاهی - تعیین ملاک ها و شاخص های ارزیابی عملکرد بخش های مختلف - پایش شاخص های مرتبط با وظایف وزارت در حوزه فرآورده ها و داروهای گیاهی در کشور - پیشنهاد ایجاد و تخصیص ردیف های اعتباری برای اجرای برنامه های پیش بینی شده در نقشه راه از مراجع ذیربط - زمینه سازی به منظور حداکثرسازی مداخله و همکاری بخش های غیردولتی و خصوصی در توسعه صنعت فرآورده ها و داروهای گیاهی

دستگاه	کارگروه	اعضا	وظایف
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	شورای علوم، تحقیقات و فناوری	- سندیکای تولیدکنندگان داروهای گیاهی و شیمیایی دامپزشکی ایران - انجمن تولیدکنندگان افزودنی‌های صنایع غذایی - حسب ضرورت سایر دستگاه‌ها و مدعوین	- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در جهت عملیاتی نمودن اسناد بالادستی، شامل قانون اساسی، سند چشم‌انداز، قانون برنامه پنجم توسعه، سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه علم و فناوری مرتبط با گیاهان دارویی - توسعه سرمایه انسانی و دانشی مورد نیاز در بخش گیاهان دارویی و فرآورده‌های مرتبط - توسعه توان کارآفرینی و تجاری‌سازی در نظام آموزش، پژوهش و فناوری در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های مرتبط - حمایت از پژوهش‌های مرز دانش و مزیت‌آفرینی با تأکید بر پژوهش‌های بنیادی - جهت‌دهی امور پژوهشی به سمت رفع نیازهای جامعه با رویکردهای سلامت‌نگر، مرجعیت علمی و حمایت از پژوهش‌های پایه و کاربردی در حوزه طب ایرانی - مأموریت‌گرا نمودن آموزش و پژوهش در راستای نیازهای اولویت‌دار کشور با تأکید بر تحقیقات کاربردی و توسعه ای و حمایت از افزایش سهم بخش‌های اقتصادی در پژوهش و فناوری - ساماندهی نظام اطلاعات، پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری - ارتقای نظام انگیزشی به منظور جذب، نگهداشت و توسعه سرمایه انسانی - ارتقای کیفیت مراکز علمی، پژوهشی و فناوری در رقابت‌پذیر نمودن آن‌ها در سطح بین‌المللی
		- وزیر علوم، تحقیقات و فناوری - به‌عنوان رئیس - معاون پژوهش و فناوری - به‌عنوان دبیر - مدیران کل امور پژوهش، امور فناوری، دفتر ارتباط با صنعت و امور پشتیبانی - نماینده از فعالان بخش خصوصی - رئیس شبکه ملی گیاهان دارویی - نماینده انجمن‌های علمی مرتبط - دو نفر از رؤسای دانشکده‌های دارای رشته‌های گیاهان دارویی - تبصره: ۲ نفر از اعضای هیأت علمی به پیشنهاد معاون پژوهش و فناوری و تصویب وزیر انتخاب می‌شوند.	- سیاست‌گذاری در سطح کلان گیاهان دارویی و طب سنتی در سطح جهاد دانشگاهی در راستای تحقق سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی - ایجاد وحدت رویه در سطح واحدهای جهاد دانشگاهی در رابطه با گیاهان دارویی و طب سنتی - تعیین اهداف، سیاست‌ها و راهبردهای تحقق چشم‌انداز گیاهان دارویی و طب سنتی
جهاد دانشگاهی	شورای سیاست‌گذاری جهاد دانشگاهی	- رئیس جهاد دانشگاهی - (رئیس) - معاون پژوهش و فناوری جهاد دانشگاهی (نائب رئیس) - رئیس پژوهشکده گیاهان دارویی - به‌عنوان دبیر - مدیران گروه‌های تخصصی پزشکی و کشاورزی - به‌عنوان عضو	

دستگاه	کارگروه	اعضا	وظایف
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	شورای راهبردی گیاهان دارویی	- مدیران گروه‌های پژوهشی واحدهای جهاد دانشگاهی مرتبط با گیاهان دارویی و طب سنتی - به‌عنوان عضو - دو نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه با تخصص گیاهان دارویی و طب سنتی - به‌عنوان عضو - *تبصره: بند ۶ بنابر پیشنهاد رئیس پژوهشکده گیاهان دارویی و تأیید نایب رئیس جهاد دانشگاهی انتخاب می‌شوند. - نماینده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - نماینده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - نماینده وزارت جهاد کشاورزی - نماینده وزارت تعاون، رفاه، کار و امور اجتماعی - نماینده وزارت صنعت، معدن و تجارت	- تعیین ملاک‌ها و شاخص‌های ارزیابی عملکرد بخش‌های مختلف از جمله آموزش و پژوهش - تهیه آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مورد نیاز
		- نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری - نماینده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - نماینده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - نماینده وزارت جهاد کشاورزی - نماینده وزارت صنعت، معدن و تجارت - نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی - رئیس سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای - رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی و یا نماینده دانشگاه‌های تحت پوشش - نماینده سازمان تأمین اجتماعی - معاون امور تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی یا رئیس سازمان بهزیستی کشور - معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - نماینده ستاد راهبری اجرای نقشه جامع	- سیاست‌گذاری اجرایی، هماهنگی، پایش، پیگیری ارتباطات بین دستگاهی برای گسترش فعالیت‌ها و رصد اقدامات در حوزه‌های روابط کار، توسعه اشتغال، رفاه و تأمین اجتماعی، تعاون، بازنشتگی و تربیت نیروی انسانی ماهر هم‌راستا با سند ملی - تهیه و تدوین برنامه عملیاتی برای اجرای سازی اقدامات برش سند ملی در هر سال با استفاده حداکثری از ظرفیت نهادهای مدنی و تشکل‌های حوزه تعاون، کار و رفاه اجتماعی - هدایت و پیگیری تعاملات بین بخش‌های دولتی و خصوصی برای دستیابی به اهداف برش سند ملی - حمایت مادی و معنوی علمی، اطلاعاتی، تسهیل‌گری از شرکت‌های دانش‌بنیان و نیز از طرح‌های دارای ظرفیت فناوری و تجاری‌سازی - حمایت‌های تشویقی از فعالیت‌های علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی مبتنی بر آئین‌نامه‌های مصوب در شورای عالی اشتغال، و سایر شوراهای مرتبط با وزارت - استفاده از گزارش نتایج حاصل از بررسی تحولات داخلی و بین‌المللی بخش گیاهان دارویی، داروهای گیاهی و طب سنتی به‌منظور دستیابی به اهداف برش سند ملی و ارائه پیشنهاد اصلاحات لازم برای

دستگاه	کارگروه	اعضا	وظایف
		- چهار نفر از متخصصین و خبرگان مرتبط با حکم وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی - رئیس صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر . - یک نفر نماینده مؤسسات مالی و اعتباری، صندوق های تحت پوشش وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی - یک نفر نماینده بانک های عامل تحت پوشش وزارت تعاون، کار و امور اجتماعی - رئیس سازمان بیمه سلامت ایران	بازنگری و به روز رسانی سند به ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی، داروهای گیاهی و طب سنتی معاونت علمی و فناوری - تنظیم یا بازنگری مقررات و ضوابط، معیارها و توصیه نامه های ایمنی و استانداردهای کار ویژه شاغلین بخش های مختلف فناوری گیاهان دارویی با هماهنگی سایر مراجع تخصصی ذیربط - ارزیابی مستمر و نظارت بر حسن اجرای برنامه های محول شده به وزارت و واحدهای تابعه و همچنین پایش شاخص ها و ارائه گزارش سالانه به معاونت علمی و فناوری و سایر مراجع ذیربط

کارگروه های تخصصی طب سنتی ایرانی و مکمل

کارگروه تخصصی طب سنتی ایرانی و مکمل از ابتدای تشکیل ستاد در سال ۱۳۸۷ با توجه به نیاز به نگاه تخصصی به حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی در کنار سایر کارگروه های تخصصی ستاد با حضور متخصصین و نمایندگان دستگاه های اجرایی مرتبط با حوزه طب سنتی شروع به کار نمود. یکی از مهم ترین وظایف کارگروه مذکور، مشاوره و کمک به تدوین بندهای مرتبط با حوزه طب سنتی در پیش نویس سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی بود که با دعوت از صاحب نظران و کسب نظرات هریک از اعضا، موارد پیشنهادی به متن نهایی سند ملی اضافه گردید. با تشکیل معاونت طب سنتی در وزارت بهداشت و تصویب سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی در سال ۱۳۹۲، وظایف و مسئولیت های کارگروه مذکور به معاونت پیش گفت محول گردید تا امور مربوطه به صورت تخصصی انجام گیرد.

در سال ۱۳۹۹ با توجه به عدم تحقق برخی از بندهای مربوط به حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی، کارگروه تخصصی طب سنتی مجدداً با هدف ساماندهی کلیه امور علمی، اجرایی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در حوزه طب سنتی ایرانی و طب مکمل با وظایف و مأموریت های زیر احیا شد:

- سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی، پایش و پیگیری بین دستگاهی برای گسترش فعالیت‌ها و رصد اقدامات در حوزه طب سنتی ایرانی، طب مکمل، داروسازی سنتی و تاریخ پزشکی
- ایجاد و تقویت ارتباطات همه‌جانبه با کلیه مراکز (دانشکده‌ها و گروه‌ها) و انجمن‌های علمی یا صنفی رشته‌های مرتبط طب سنتی و مکمل (طب سوزنی، هومیوپاتی و...) در سراسر کشور
- تهیه و تدوین برنامه عملیاتی سالانه با نگاه به سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی و در نظر گرفتن اولویت‌ها و چالش‌های موجود
- اعلام و اطلاع‌رسانی اولویت‌های سالیانه حمایتی
- مدیریت تهیه بانک جامع آمار و اطلاعات و اطلاع‌رسانی‌های مربوطه
- بررسی پیشنهاد حمایت از طرح‌ها و پروژه‌های فناورانه حائز شرایط اولویت‌های سالیانه واصله به کارگروه از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی (شرکت‌ها)
- تسهیل روند بررسی تخصصی درخواست‌های تأسیس شرکت‌های خلاق، فن‌آور و دانش‌بنیان و فرآیند ثبت آن‌ها و کمک به تقویت و ارتقای سطح شرکت‌های موجود با انجام حمایت‌های مربوطه
- همکاری، بررسی و ارائه نظر کارشناسی درخصوص سایر امور مرتبط با حوزه کاری و نیز موارد محوله از جانب دبیر محترم ستاد (نامه‌ها، جلسات، مراسم و رویدادها)
- در این راستا اقدامات زیر صورت گرفته است:
- اعلام اولویت‌های حمایتی از طرح‌ها و پروژه‌های فناورانه^۱
- برگزاری کارگاه آشنایی متخصصین و محققین حوزه طب و داروسازی سنتی ایران با فرآیندهای ارزیابی شرکت‌های دانش بنیان

۱. آخرین موضوعات اعلامی برای حمایت عبارت‌اند از: ۱- طراحی ابزارهای تشخیص مزاج، سوء مزاج‌ها و سایر بیماری‌ها طبق اصول طب سنتی ایرانی ۲- طراحی و اجرای نرم‌افزارهای جامع حوزه تشخیص، درمان، دارو و پیگیری بیماران مبتنی بر دانش طب سنتی ایرانی ۳- طراحی و ساخت تجهیزات تشخیصی درمانی مبتنی بر دانش طب سنتی ایرانی ۴- استقرار خط تولید و توسعه محصولات و فرآورده‌های طبیعی برگرفته از متون و منابع طب سنتی ایرانی در الف- بیمارهای شایع و مزمن (دیابت، چاقی، ناباروری، فشار خون، افسردگی، اضطراب و...) ب- مشکلات مرتبط با شرایط بحران (درد، التهاب، زخم، خونریزی، سوختگی، مسمومیت‌ها، آسیب‌های اسکلتی عضلانی - تروماتیک و...)

- ارسال و پیگیری اقدامات دستگاه‌های اجرایی مرتبط با حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

تقسیم کار ملی

با توجه به عدم پیشرفت ملموس در اجرای برخی از بندهای مرتبط با حوزه طب سنتی و داروسازی در دستگاه‌های اجرایی مرتبط و عدم همکاری معاونت‌های وزارت بهداشت و سایر بخش‌های مرتبط با حوزه طب سنتی، با در نظر گرفتن تقسیم وظایف ملی در نقشه راه ارسالی وزارت بهداشت و وظایف ذاتی دستگاه‌ها، در سال ۱۴۰۰ بندهای مرتبط با هر بخش (به شرح زیر) استخراج شد و طی نامه‌های متعدد ضمن معرفی ستاد و وظایف آن، ارائه گزارش عملکرد مورد مطالبه قرار گرفت.

پاسخ‌هایی از بیمه سلامت ایران، سازمان تامین اجتماعی، دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، سازمان غذا و دارو، معاونت بهداشت، معاونت آموزشی، معاونت تحقیقات فناوری وزارت بهداشت دریافت شد. لیکن معاونت درمان وزارت بهداشت، معاونت دانشجویی و فرهنگی وزارت بهداشت، معاونت سیمای سازمان صداوسیما، معاونت میراث فرهنگی وزارت میراث فرهنگی و گردشگری، مرکز ملی فضای مجازی، وزارت کشور، بنیاد ایران‌شناسی و وزارت آموزش و پرورش پاسخی ارائه نشد.

ردیف	نام دستگاه	هدف مرتبط	اقدامات مرتبط
۱	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت		۱ ۲ ۳ ۴ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۱ ۲۳ ۲۸ ۲۹ ۴۶
۲	معاونت بهداشت وزارت بهداشت	۱ ۵ ۶	۵ ۱۲ ۴۴
۳	معاونت درمان وزارت بهداشت	۲	۴۴
۴	معاونت آموزشی وزارت بهداشت		۱۷ ۲۱ ۲۴ ۲۵ ۴۰ ۴۶
۵	سازمان غذا و دارو	۳	۱۳ ۳۲ ۴۱
۶	سازمان بیمه سلامت	۴	۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۴ ۳۵
۷	معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت	۷	۲۱ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹
۸	بخش بین الملل وزارت بهداشت		۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹
۹	معاونت فرهنگی دانشجویی وزارت بهداشت		۸

ردیف	نام دستگاه	هدف مرتبط	اقدامات مرتبط
۱۰	شورای تخصصی حوزوی		۸ ۹ ۱۲ ۲۷
۱۱	جامعه المصطفی العالمیه مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی		۲۷ ۴۷
۱۲	سازمان صدا و سیما		۸ ۱۰ ۱۱ ۱۹
۱۳	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی		۱۰ ۲۰ ۲۱ ۲۲
۱۴	وزارت میراث فرهنگی و گردشگری		۲۰ ۲۲ ۲۵ ۴۲
۱۵	مرکز ملی فضای مجازی		۱۰
۱۶	شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی		۱۷
۱۷	سازمان دامپزشکی		۲۲
۱۸	سازمان تأمین اجتماعی	۴	۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۴
۱۹	معاونت علمی ریاست جمهوری		۳۳
۲۰	بنیاد ایران‌شناسی		۴۲
۲۱	وزارت کشور		۴۳
۲۲	فرهنگستان علوم پزشکی		۴۵ ۴۶

پایش و پیگیری

ستاد در اجرای بند ۷ بخش ب ماده ۶ سند ملی مبنی بر ارزیابی و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های محول شده به دستگاه‌ها، به صورت سالیانه اقدام به مکاتبات با دستگاه‌های اجرایی مرتبط با سند نموده و پس از دریافت، بررسی و جمع‌بندی گزارش‌های اخذشده، گزارش جامع پیشرفت اجرای سند را مطابق زمان‌بندی زیر به دبیرخانه شورای عالی و سایر نهادهای بالادستی ارسال می‌نماید.

آبان ۱۳۹۹

• ارائه گزارش در معاونت خط مشی گذاری و راهبری اجرای ستاد علم و فناوری

آبان ۱۳۹۹

• ارائه گزارش جامع در دفتر دبیر شورای عالی با حضور معاون علمی و فناوری رئیس جمهور و صاحب نظران

آذر ۱۳۹۹

• تدوین کتاب گزارش اجرایی سازی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی ۱۳۹۲-۱۳۹۹

اسفند ۱۳۹۹

• ارائه گزارش اقدامات ستاد در حوزه طب ایرانی و داروسازی ایرانی به کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی

اسفند ۱۳۹۹

• ارائه گزارش جامع اجرایی سازی سند در دفتر دبیر شورای عالی با حضور متخصصان و صاحب نظران و ارائه راهکارها

فروردین تا خرداد ۱۴۰۱

• حضور در ۸ جلسه کارشناسی معاونت نظارت و ارزیابی ستاد علم و فناوری و ارائه گزارش عملکرد

آبان، آذر، اسفند ۱۴۰۰ و مرداد ۱۴۰۱

• ارائه گزارش در ۳ جلسه کمیسیون سلامت و ۱ جلسه کمیسیون اقتصاد دانش بنیان ستاد علم و فناوری دبیرخانه

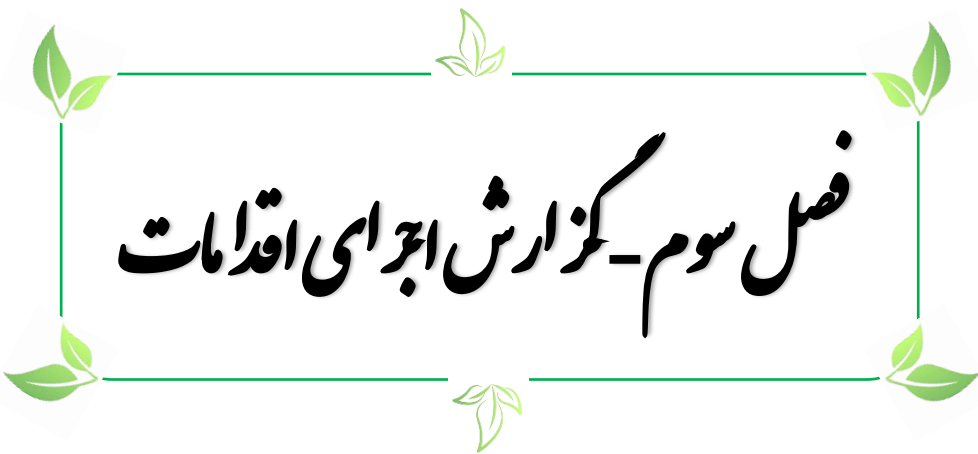
اسفند ۱۴۰۱

• ارائه گزارش اجرایی سازی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی در جلسه کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی مجلس

خرداد ۱۴۰۲

• ارائه گزارش اجرایی سازی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی در جلسه ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور

در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ تعداد ۷ مکاتبه با دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت صورت گرفته است. همچنین ۴ مکاتبه با اداره کل فرآورده های طبیعی سازمان غذا و دارو صورت گرفت.

فصل سوم - گزارش اجرایی اقدامات

با توجه به مستندات و گزارش‌های دریافتی از سوی دستگاه‌ها و نهادها از جمله:

- سند بخشی طب سنتی و گیاهان دارویی معاونت طب سنتی به شماره ۱۲۲/د/۳۶۵ مورخ ۱۳۹۴/۰۶/۰۹ معاونت وقت طب سنتی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- گزارش پیشرفت اجرایی‌سازی نقشه راه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به شماره ۱۲۲/۵۸۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۲ مدیرکل دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- گزارش حمایت‌های معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری از طرح‌های شرکت‌های دانش بنیان، خلاق و فناور، مراکز تحقیقاتی طب سنتی و مراکز نوآوری و شتاب‌دهنده‌های تخصصی
- گزارش پیشرفت نقشه راه اجرایی‌سازی دستگاه‌های اجرایی همکار با سند از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰
- گزارش عملکرد نظام نامه متوازن مأموریت‌های ستادهای توسعه فناوری معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری
- گزارش کارگروه استانداردسازی ستاد توسعه فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی
- گزارش‌های ارائه شده در جلسات ستاد توسعه فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی

گزارش فعالیت‌های دستگاه‌ها ذیل اقدامات سند در دو حوزه تخصصی به تفکیک راهبردها در ادامه ذکر شده است.

الف- حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی

راهبرد ۱: بازنگری، اصلاح، ساده‌سازی و روزآمد کردن قوانین، مقررات و استانداردهای مربوطه در این حوزه

اقدام ۱: تهیه و تنظیم آئین‌نامه‌ها، طرح‌ها و لوایحی به منظور اصلاح و ساده‌سازی قوانین و ارائه آن‌ها به مراجع ذی‌صلاح برای تصویب	
معاونت علمی و فناوری، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	❖ ارائه احکام پیشنهادی برای بندهایی از برنامه ششم توسعه که سه مورد از آن‌ها مورد موافقت و تصویب قرار گرفت. • بند « ز » ماده ۳۸ - احیای رویشگاه‌های مرتعی و توسعه و فرآوری گیاهان دارویی به میزان حداقل نه میلیون و ششصد هزار هکتار و افزایش حداقل یکصد هزار هکتار به سطح زیر کشت گیاهان دارویی به‌نحوی که در پایان اجرای قانون برنامه به دویست و پنجاه هزار (۲۵۰,۰۰۰) هکتار برسد. • ماده ۷۲، بند پ، تبصره ۲- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است نسبت به تهیه فهرست فرآورده‌ها و داروهای سنتی و گیاهی کشور اقدام نماید. ❖ تعامل مستقیم با مرکز پژوهش‌ها، کمیسیون بهداشت و کمیسیون اصل نودم مجلس شورای اسلامی
سازمان دامپزشکی معاونت علمی و فناوری	❖ تهیه، تدوین و ابلاغ دستورالعمل ثبت داروهای طبیعی و طب سنتی و تشکیل کمیته فنی گیاهان دارویی ❖ تشکیل کمیته ملی زالو و تهیه و تدوین ۳ دستورالعمل تکثیر و پرورش زالو در سازمان محیط زیست، صدور مجوز تکثیر و پرورش زالو در سازمان شیلات کشور، ثبت فرآورده نهایی داروی سنتی زالوی طبی در سازمان غذا و دارو و ضوابط و مقررات بهداشتی تکثیر و پرورش زالو در سازمان دامپزشکی
معاونت علمی و فناوری	❖ تدوین اصلاحیه پیشنهادی فهرست محصولات دانش‌بنیان در حوزه فرآورده‌های طبیعی، داروهای گیاهی و طب سنتی ❖ ارائه پیشنهاد اصلاحی بر ماده ۴۳ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور در حوزه عملکردی

وزارت جهاد کشاورزی- دفتر طرح ملی گیاهان دارویی	✚ ۱- با همکاری تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و دفاتر مختلف در وزارت جهاد کشاورزی، برخی از گونه‌های دارویی از لیست اقلام ممنوعه خارج شده و در قسمت گیاهان زراعی مشترک با منابع طبیعی قرار گرفتند (پنیرک، موسیر، گلرنگ و ...) ✚ ۲- با همکاری تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و دفاتر مختلف در وزارت جهاد کشاورزی و وزارت بهداشت صدور مجوز برای کارگاه‌های کوچک مقیاس تدوین، تصویب و اجرا گردید (نمونه در کاشان). ✚ ۳- اجباری کردن رعایت شرایط استاندارد برای برخی از اقلام گیاهان دارویی، جهت بالا بردن کیفیت و سلامت مانند زعفران، گل محمدی و... ✚ ۴- تعیین کد تعرفه گمرکی برای ۵۰ گیاه دارویی و فرآورده‌های اولیه آن
اقدام ۲: تهیه و تدوین استانداردهای ملی برای محصولات حوزه گیاهان دارویی و صادرات و واردات آن و ارائه آن به مراجع ذیصلاح برای تصویب	
کارگروه استاندارد معاونت علمی و فناوری	✚ تعیین اولویت‌های استانداردسازی با همکاری سازمان غذا و دارو و دفتر طرح ملی گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی براساس نیازهای صنعت گیاهان دارویی کشور در تأمین و تهیه فرآورده‌های اولیه گیاهی و تدوین ۲۲ مورد استاندارد. ✚ تدوین ۵۱ استاندارد حوزه گیاهان دارویی در ۸ سال اخیر در مراکز پژوهشی ✚ افزایش تعداد استانداردهای حوزه به ۱۱۸ عنوان ✚ تدوین استانداردهای زعفران ارگانیک و اجزای مختلف گل زعفران
مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال	✚ تهیه استانداردها و دستورالعمل‌های مزرعه و آزمایشگاه جهت تولید بذر و نهال گیاهان دارویی آویشن، نعنا، بابونه، گشنیز، مرزه، زیره سبز، زعفران و گل محمدی ✚ ارزیابی بیماری‌های قارچی بذرزاد در راستای بازنگری استانداردهای ملی سلامت گیاهان دارویی (زیره سبز، گشنیز، آویشن، سیاهدانه و رازیانه) ✚ دستورالعمل آزمون جوانه‌زنی استاندارد بذر چهارگونه گیاه دارویی بومی منتخب (زیره، آویشن شیرازی، کبر، خارشتر) ✚ تشکیل کمیته تدوین استاندارد و تدوین استاندارد تولید بذر سیاهدانه و شروع تدوین استاندارد بذر رازیانه، پیگیری ورود بخش خصوصی به عرصه تولید بذر گواهی شده گیاهان دارویی و ایجاد زیربنای لازم برای تولید بذر و اندام‌های رویشی استاندارد گیاهان دارویی و گسترش صنعت تولید بذر ✚ بومی‌سازی و ساخت دستگاه اسانس‌گیری گل محمدی در پروژه استانداردسازی (طراحی و ساخت داخل کشور)

دفتر طرح ملی گیاهان دارویی	 تدوین استاندارد و بازنگری در استانداردهای گیاهان زعفران، گل محمدی، آویشن، آلوئه ورا، گشنیز، زیره سبز، بابونه، مرزه، صبر زرد، سیاهدانه، رازیانه، موسیر و زیره سیاه
----------------------------	---

راهبرد ۲- سامان دهی نظام آموزش، پژوهش و توسعه فناوری و نوآوری در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی

اقدام ۳: راه اندازی انستیتو تحقیقاتی ملی و مرکز بین المللی تحقیق و توسعه در زمینه گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی تا سال ۱۴۰۴	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	 - تصویب مؤسسه ملی تحقیقات طب سنتی و گیاهان دارویی در شورای سیاست گذاری طب سنتی و تفویض مسئولیت ایجاد مؤسسه به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ^۱ (-مصوبه ۱۷ شورای سیاست گذاری طب سنتی مورخ ۱۳۹۵/۰۴/۲۲)
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	 - ایجاد، تقویت و نوسازی آزمایشگاه های تحقیقاتی، مرکزی و مرجع و نیز تدوین نظام نامه ایمنی و استاندارد سازی آزمایشگاه ها و تأسیس آزمایشگاه های مرکزی و مرجع در استان ها (۱۴ آزمایشگاه) در وزارت عتف حمایت از تأسیس پارک ها و مراکز رشد علم و فناوری توسط بخش خصوصی با تأکید بر پارک ها و مراکز رشد تخصصی (۸ مرکز رشد) به همت وزارت عتف

۱ - نامه پیگیری تأسیس مؤسسه از سوی دبیر ستاد به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به تاریخ ۱۳۹۶/۱/۶

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	ایجاد و راه‌اندازی پژوهشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها و گروه‌های پژوهشی و نیز تأسیس آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مرتبط با گیاهان دارویی - راه‌اندازی ۴۷ مؤسسه و گروه پژوهشی فعال در حوزه گیاهان دارویی با مجوز شورای گسترش آموزش عالی (حدود ۲۰ درصد رشد نسبت به سال ۹۷) - راه‌اندازی ۱۳ مؤسسه و گروه پژوهشی اختصاصی در حوزه گیاهان دارویی با مجوز شورای گسترش آموزش عالی (حدود ۲۰ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۷) ایجاد و راه‌اندازی نشریات، انجمن‌ها و قطب‌های علمی - ایجاد و راه‌اندازی ۶۷ نشریه علمی پژوهشی فعال
اقدام ۴: ساماندهی اسناد علمی و میراث دانشمندان اسلامی	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	احیاء میراث مکتوب طب ایرانی بالغ بر ۲۰۰۰ عنوان کتاب و رساله و بازنویسی و تصحیح حدود ۲۰۰ مورد از آن‌ها چاپ و انتشار ۷۵ عنوان کتاب طب سنتی در قالب طرح احیای میراث مکتوب پزشکی ایران با همکاری دانشگاه شاهد و دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت چاپ و انتشار چهار جلد دوره دایره‌المعارف پزشکی ایران و اسلام با همکاری گروه حکمت، طب اسلامی و طب سنتی فرهنگستان علوم پزشکی چاپ و انتشار کتاب گیاهان دارویی و معطر ایران به ۲ زبان فارسی و انگلیسی چاپ بیش از ۵۰۰ عنوان کتب علمی و تخصصی توسط اساتید و متخصصان حوزه گیاهان دارویی در کشور برگزاری بیش از ۵۰ مراسم بزرگداشت مفاخر، پیشکسوتان، دانشمندان، اساتید، سرآمدان، چهره‌های ماندگار
اقدام ۵: تسریع، تسهیل و الزام‌آور کردن مراحل مربوط به ثبت و انجام تحقیقات و آزمایش‌های بالینی برای داروهای گیاهی	
سازمان غذا و دارو	تسریع و تسهیل در ارائه خدمات و ارتقاء رضایت‌مندی ارباب رجوع از جمله درخواست‌های ثبت فرآورده‌های مرتبط با بیماری کووید-۱۹، پرونده‌های فرآورده‌های دانش‌بنیان و با فن‌آوری خاص و مستندسازی دستورالعمل‌ها به منظور پیشگیری از اعمال نظر شخصی

	تدوین، بازنگری و به‌روزرسانی آیین‌نامه‌ها، ضوابط، دستورالعمل‌ها از جمله دستورالعمل مندرجات بسته‌بندی فرآورده‌های طبیعی، سنتی، نمونه‌برداری از اولین سری ساخت تولید، نامگذاری فرآورده‌های طب سنتی ایران، اعلام و انجام فراخوان ریکال فرآورده‌های غیرمنطبق، نحوه صدور گواهی‌های صادرات فرآورده‌های طبیعی، سنتی و مکمل، نحوه بررسی، ثبت، پیگیری و اعلام نتایج شکایت و اطلاع‌رسانی محصولات ویژه غیر مجاز و مجاز نامنطبق تسریع و تسهیل سیستم در راستای کاهش مدت زمان پاسخگویی به امور محوله (صدور سیستمی، شفاف‌سازی فرایندهای کاری، تهیه و به‌روزرسانی روش‌های اجرایی، دستورالعمل‌های اجرایی، راهنماها، چک لیست‌ها و فرم‌ها)
معاونت علمی و فناوری، سازمان غذا و دارو و سازمان دامپزشکی	تشکیل کمیسیون ثبت داروهای گیاهی و طب سنتی در سازمان دامپزشکی کشور (جلوگیری از ورود داروهای سنتیک گیاهی به کشور از سال ۹۳ به بعد و تأیید فنی فرمولاسیون کلیه پرونده‌های موافقت‌شده از نظر اثربخشی و بی‌خطری فرآورده و اطمینان بخشی به کلنیسین‌های دامپزشک جهت تجویز) درخواست ممانعت از ورود زالوهای غیربومی و آلوده به کشور از سازمان شیلات تهیه و تدوین دستورالعمل اجرایی ثبت فرآورده نهایی داروی سنتی زالوی طبی و ابلاغ آن توسط اداره کل فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو
اقدام ۶: ایجاد و توسعه گرایش‌ها، دوره‌ها، رشته‌ها و میان رشته‌های تخصصی حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی با توجه به نیاز کشور و بر اساس آمایش آموزش عالی و پژوهش کشور	
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان دامپزشکی و کارگروه دامپزشکی معاونت علمی و فناوری	ایجاد بیش از ۲۰ رشته – مقطع در حوزه گیاهان دارویی، تعداد ۱۵۲ دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دارای رشته‌های گیاهان دارویی (۵۳ دانشگاه دولتی، ۱۲ دانشگاه آزاد و غیرانتفاعی، ۹۰ دانشگاه علمی کاربردی و ۷ آموزشکده) تصویب ایجاد واحدهای درسی مرتبط با گیاهان دارویی در دوره عملی دکتری دامپزشکی بازنگری سرفصل دروس با هدف روزآمد کردن علمی آموزش‌ها و مهارت آموزی براساس نیاز بازار
اقدام متخذ از نقشه راه ۱: ساماندهی زیرساخت‌های مرتبط با نظام آموزش، پژوهش و توسعه فناوری و نوآوری	

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	چاپ ۸ عنوان نشریه علمی- پژوهشی و چاپ ۵ عنوان نشریه علمی- ترویجی تخصصی حوزه گیاهان دارویی دارای مجوز از کمیسیون نشریات فعالیت ۴۹ دانشگاه دولتی، ۸ دانشگاه آزاد غیر انتفاعی، ۹۷ دانشگاه علمی و کاربردی و ۱۴ آموزشکده دارای رشته‌های گیاهان دارویی و طب سنتی راه‌اندازی ۴۰ مؤسسه و گروه پژوهشی فعال در حوزه گیاهان دارویی با مجوز شورای گسترش آموزش عالی راه‌اندازی ۱۱ مؤسسه و گروه پژوهشی اختصاصی در حوزه گیاهان دارویی با مجوز شورای گسترش آموزش عالی فعالیت ۵ انجمن و اتحادیه علمی تخصصی گیاهان دارویی دارای مجوز شورای گسترش (انجمن جمعیت زعفران ایران، انجمن علوم باغبانی ایران حوزه گیاهان دارویی، انجمن گیاهان دارویی ایران، اتحادیه گیاهان دارویی ایران و شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی) راه‌اندازی نهادهای واسط نظیر مراکز رشد و نوآوری، دفاتر مدیریت دارایی‌های فکری و انتقال فناوری در پژوهشگاه‌ها و دانشگاه‌ها و پارک‌های برتر با مشارکت بخش خصوصی و تعاونی (۲۵ مرکز)
اقدام متخذ از نقشه راه ۲: ساماندهی نیروی انسانی توانمند، خلاق و نوآور در حوزه گیاهان دارویی	
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	تدوین و اخذ کد ملی استاندارد برای ۱۳۴ عنوان استاندارد آموزش شغل و شایستگی در ۷ دسته فعالیت با مشارکت فعالان بخش خصوصی و کارشناسان دارای تجربه ، اساتید دانشگاه ، کارشناسان دفتر امور آموزش‌های پیشرفته و مربیان آموزش فنی و حرفه ای بارگزاری استانداردها بر روی سایت سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و قرار گرفتن در دسترس عموم برای استفاده برنامه ریزی برای تعیین شرایط مراکز آموزش آزاد فنی و حرفه ای در سراسر کشور متناسب با نیازهای بازار کار اجرای استانداردهای شغلی در مناطق مختلف کشور آموزش ۱۲۰۰۰ نفر در مراکز آموزش فنی و حرفه ای کشور در بخش‌های مرتبط با حوزه براساس استانداردهای شغلی تعریف شده برگزاری دوره‌های آموزش مسئولین فنی شرکت‌های تولیدکننده و واردکننده داروهای گیاهی دامپزشکی

	ارتقاء دوره‌های کارآموزی و کارورزی و افزایش بهره‌وری آموزش‌های نظری برای پاسخگویی به نیاز بخش‌های اقتصادی و اجرایی کشور (تفاهم نامه فیما بین وزارت عتف و وزارت صنعت و وزارت کار و رفاه اجتماعی برای برگزاری دوره‌های کارآموزی و کارورزی)
سازمان غذا و دارو	برگزاری دوره‌های متنوع آموزشی با استفاده از ظرفیت‌های علمی موجود در ادارات متناظر معاونت‌های غذا و دارو دانشگاه‌های سراسر کشور و فارغ‌التحصیلان رشته‌های فارماکوگنوزی و داروسازی طب ایرانی اعم از تخصصی و غیرتخصصی برای اقشار مختلف، نشست‌های خبری و تهیه بسته‌های آموزشی به صورت بروشور، پمفلت، کلیپ و غیره به تعداد ۲۳۱ از جمله فعالیت‌های انجام شده می‌توان عناوین زیر را نام برد: آموزش پرسنل: انجام دوره‌های آموزشی پرسنل ادارات متناظر از معاونت‌های غذا و دارو سراسر کشور حدود ۱۴۵۰ ساعت در سال آموزش اصناف: انجام نیازسنجی آموزشی اصناف از معاونت‌های غذا و دارو سراسر کشور (معاونت غذا و دارو قزوین)، ایجاد بانک اطلاعات دوره‌های آموزشی اصناف (۱۸ عنوان آموزشی) کشور (معاونت غذا و دارو قزوین)، تهیه بسته آموزشی ویژه عطاری‌ها (معاونت غذا و دارو قزوین و تهران)، تهیه بسته آموزشی غیر حضوری ویژه عطاری‌ها (معاونت غذا و دارو ایران) آموزش تخصصی و رسانه‌ای: برگزاری ۵ دوره آموزشی مداوم در زمینه فرآورده‌های طبیعی، سنتی، مکمل، شیرخشک و غذای ویژه (معاونت غذا و دارو تهران، ایران، همدان و ...)، تهیه فهرست آموزشی ویژه رسانه‌ها (معاونت غذا و دارو کرمانشاه)
وزارت جهاد کشاورزی	آموزش مجریان استانی طرح گیاهان دارویی بر اساس اولویت‌های اجرایی سند (دو بار سالانه) آموزش مجریان شهرستانی ۶ بار در هر سال بسته به اهداف طرح توسعه گیاهان دارویی واگذاری و حمایت معنوی از بخش خصوصی در جهت آموزش علاقمندان به کاشت یا اجراسازی زنجیره ارزش گیاهان دارویی (حداقل ۱۰ مورد) ترغیب انجمن‌ها و تشکل‌های گیاهان دارویی به امر آموزش و انتقال تجربیات به علاقمندان گیاهان دارویی (۲۰ مورد سالانه)

راهبرد ۳- ترویج، اطلاع رسانی و فرهنگ سازی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی

اقدام ۷: استفاده از ظرفیت رسانه ملی و حمایت از اطلاع رسانی در رسانه های عمومی و تخصصی و برگزاری نمایشگاه ها و جشنواره های ملی و بین المللی در حوزه گیاهان دارویی	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت بهداشت، علوم و جهاد کشاورزی و بخش های خصوصی	برگزاری ۶ دوره جشنواره ملی گیاهان دارویی، فرآورده های طبیعی و طب سنتی (۵ دوره در مصلای بزرگ امام خمینی (ره) و یک دوره مجازی) برگزاری مجازی پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی و طب سنتی برگزاری همایش ها، نمایشگاه ها، کنگره ها و جشنواره های تخصصی حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی با موضوعات تخصصی مختلف و اهداف مشخص از جمله: ✓ کنگره ملی گیاهان دارویی، همایش طلای سبز، نمایشگاه هفته سبز، جشنواره فرآورده های آرایشی بهداشتی طبیعی مؤسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع، نمایشگاه و جشنواره فناوری های نو و پیشرفته تبریز ربع رشیدی، نمایشگاه داروهای گیاهی و طب جایگزین ترامدکس، جشنواره ایده های برتر بانک کشاورزی و... تهیه سالیانه ۳۰۰ الی ۵۰۰ ساعت برنامه در صدا و سیما در ترویج و فرهنگ سازی از جمله برنامه های چالش و گفت و گو محور، برنامه های اختصاصی و ترویجی گیاهان دارویی و طب سنتی و برنامه های متعدد رادیویی رادیو اقتصاد، گفت و گو و...، شبکه های سیما از جمله نسیم، خبر و مستند چاپ بیش از ۱۰۰ مجله ترویجی و نیز اپلیکیشن در گوشی های هوشمند و ۵۷ جلد کتابچه به عنوان بسته های کارآفرینی برای کشت و فرآوری گونه های مهم و اولویت دار و ده ها جزوه آموزشی برای سطوح مختلف و بهره برداران
	ایجاد ۳۲ سایت جامع الگویی، ۱۸ کانون یادگیری، برگزاری ۱۴۹ روز مزرعه، ۴۳ مزارع نمایشی، ۴۳ مزارع نمایشی، ۰۶ دوره ترویجی، ۱۷۸ بازدید و ۳۲۱ کارگاه ترویجی در سطح ملی توسط وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۴۰۰
اقدام ۸: استفاده از ظرفیت آموزش و پرورش برای ترویج اهمیت گیاهان دارویی در سطح آموزش ابتدایی تا متوسطه	
وزارت آموزش و پرورش، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و وزارت	۱- تأسیس باشگاه دانش آموزی گیاهان دارویی با همکاری بخش خصوصی جذب و شروع همکاری با تعداد بیش از ۲۷۰ پژوهش سرا و اجرای بسته های تدوینی جهت ارائه به دانش آموزان مخصوصاً در تدابیر مرتبط با پاندمی کرونا ✓ جذب و شروع همکاری با تعداد ۸۳۰ مدرسه و ۴۶۰ نفر از مربیان پژوهشی ایشان و اجرای بسته های تدوینی مخصوص مدارس

صنعت، معدن و تجارت	✓ عضویت مستقیم تعداد ۴۳۰۰ دانش آموز و جذب تعداد ۷۰۰۰ دانش آموز بصورت گروهی ✓ فعالیت دانش آموزان در قالب برگزاری بیش از ۱۰ جشنواره، چالش، مسابقات مختلف و متنوع و ارائه بیش از ۲۳۰۰ تعداد خروجی از طرح‌های برگزار شده در قالب مقاله، طرح پژوهشی تحقیقاتی، عکس، داستان و... ✓ تدوین بسته‌های آموزشی تولید قارچ و گیاهان دارویی برای دانش آموزان توسط بخش خصوصی ۲- تأسیس قطب گیاهان دارویی دانش آموزی با همکاری وزارت آموزش و پرورش اقدامات صورت گرفته تحت این مجموعه: ✓ تهیه برنامه اجرایی قطب کشوری گیاهان دارویی و برنامه سفیران گیاهان دارویی ✓ شروع آماده‌سازی محتوای علمی برای برنامه تهیه شده توسط گروه‌های زیست شناسی و شیمی برای سطح اجتماع، دبیران و دانش آموزان ✓ شروع آماده سازی پکیج گیاهان دارویی جهت فرهنگ سازی ✓ تألیف کتاب گزیده‌ای از گیاهان دارویی برای آموزش دبیران ✓ برگزاری کارگاه آموزشی کشت گیاهان دارویی برای دانش آموزان ✓ طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی دانش آموزی در قطب گیاهان دارویی به صورت پایلوت ۳- برگزاری دو دوره جشنواره دانش آموزی ۴- تألیف کتاب درسی فراوری گیاهان دارویی و خشکبار برای دوره دوم آموزش متوسطه شاخه فنی و حرفه‌ای
---------------------------	---

راهبرد ۴- ایجاد انسجام و همکاری‌های مستمر و مؤثر میان مؤسسات، شرکت‌ها و تشکلهای مرتبط با حوزه گیاهان دارویی اعم از دولتی یا خصوصی

اقدام ۹: ساماندهی و ایجاد تشکلهای قانونی برای ایجاد ارتباط مؤثر و منطقی بین تولیدکنندگان با مصرف‌کنندگان و یا شرکت‌های دارویی، همچنین توسعه صادرات در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی

معاونت علمی و فناوری و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱- فعالیت بیش از ۴۰ انجمن‌های علمی ایران فعال در حوزه گیاهان دارویی برخی از مهمترین انجمن‌ها: انجمن تولیدکنندگان داروها و فرآورده‌های گیاهی، سندیکای تولیدکنندگان داروهای دامپزشکی، انجمن جمعیت زعفران ایران، انجمن علوم باغبانی ایران حوزه گیاهان دارویی، انجمن گیاهان دارویی ایران، اتحادیه گیاهان دارویی ایران و شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی ۲- افزایش تعداد اعضای شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی به ۱۶۵ عضو، اعضای شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی با تخفیف ۵۰٪ از خدمات شبکه ملی آزمایشگاهی گیاهان دارویی (که دارای ۱۵ آزمایشگاه فعال عضو می‌باشد) استفاده می‌کنند. ۳- برگزاری جلسات متعدد با انجمن تولیدکنندگان داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی به‌منظور بررسی و رفع مشکلات موجود در رابطه با قانون دانش‌بنیان ۴- برگزاری جلسات با اتحادیه صادرکنندگان گیاهان دارویی درخصوص جهت‌دهی به فعالیت‌های اتحادیه با هدف توسعه صادرات محصولات فناورانه ۵- هماهنگی لازم برای ایجاد میز خدمت صنعت گیاهان دارویی در کمیسیون صنایع مجلس شورای اسلامی
سازمان غذا و دارو	تشکیل کمیته‌های سیاست‌گذاری فرآورده‌های طبیعی و داروی طب ایرانی در اداره کل فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو ✓ با حضور اعضای متشکل از هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها، وزارت جهاد کشاورزی، پژوهشکده گیاهان دارویی جهاد دانشگاهی، تولیدکنندگان فرآورده‌های طبیعی و دارویی طب ایرانی، رئیس و دبیر انجمن تولیدکنندگان داروهای گیاهی و فرآورده‌های گیاهان دارویی که در خصوص سیاست‌گذاری برای افزایش تولید و بهینه‌سازی مصرف فرآورده‌های طبیعی، تعیین اولویت‌های توسعه کشت گیاهان دارویی و سایر موضوعات مرتبط تصمیمات لازم اتخاذ می‌گردد.

وزارت جهاد کشاورزی	تشکیل و فعال سازی کارگروه ملی ساماندهی بهره‌برداران ✓ با حضور نمایندگان سازمان تحقیقات، سازمان حفظ نباتات و سازمان جنگل‌ها و مراتع و آبخیزداری، مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور، مجری طرح ملی گیاهان دارویی و معاونت باغبانی وزارت متبوع و با مدیریت و دبیری این سازمان به منظور طراحی و اجرای برنامه عمل در حوزه گیاهان دارویی
	تشکیل اتحادیه سراسری تعاونی‌های روستایی گیاهان دارویی در استان‌های کشور برای خدمت‌رسانی به افراد بهره‌بردار در زمینه تولید گیاهان دارویی
	ایجاد ۵۹ تعاونی روستایی فعال در زمینه گیاهان دارویی در استان‌های کشور

راهبرد ۵- گسترش همکاری‌های بین‌المللی در علوم و فناوری‌های حوزه گیاهان دارویی

اقدام ۱۰: جذب، انتقال و بومی‌سازی علوم و فناوری‌های پیشرفته سایر کشورها در حوزه گیاهان دارویی	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	تدوین برنامه عملیاتی توسعه صادرات و معرفی کشورهای دارای اولویت صادراتی براساس دسته‌بندی‌های موضوعی به شرکت‌های صادرکننده
	حمایت از کارگزار تخصصی ارائه مشاوره‌های حقوقی بین‌الملل به شرکت‌های دانش‌بنیان
	اعزام شرکت‌های دانش‌بنیان، خلاق و فناور به کشورهای پیشگام حوزه به منظور بازدید از شرکت‌های بزرگ تولیدکننده حوزه
	ایجاد مذاکرات تجاری، آشنایی با مراکز مهم علمی و پژوهشی کشور هدف و برقراری روابط تجاری با تجار و صنعت‌گران
	تهیه و ارائه توانمندی‌های شرکت‌های داخلی در حوزه تجهیزات و فرآوری و اسانس و معرفی به کشورهای خارجی
امضاء تفاهم‌نامه ایجاد مرکز هماهنگی گیاهان دارویی منطقه ای در پژوهشکده گیاهان دارویی لکنو هندوستان با حضور دبیرکل اتحادیه کشورهای حاشیه اقیانوس هند، معاون وزیر امور خارجه هند، رئیس پژوهشکده ایالت لکنو، مسئول بخش اقیانوسیه وزارت امور خارجه، سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، نماینده طب سنتی وزارت بهداشت، نمایندگان ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان	

	دارویی و طب سنتی و برخی از مسئولین مرتبط و شرکت‌های دانش‌بنیان گیاهان دارویی ایجاد مرکز هماهنگی گیاهان دارویی منطقه IORA در کشور هند و وابسته به مرکز IORA RCSTT توسط دولت هند مشابه‌سازی محصولات و فرآورده‌های گیاهی دارای مجوز در سایر کشورها که یکی از ارکان ثبت داروهای گیاهی داخل کشور با ۶۰۰۰ مجوز می‌باشد.
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، وزارت جهاد کشاورزی	 نمونه‌هایی از انتقال تکنولوژی فناوری سایر کشورها در حوزه گیاهان دارویی: ✓ انتقال تکنولوژی جداسازی ترکیبات از طریق سیالات فوق بحرانی ✓ انتقال تکنولوژی رزین‌های با فناوری بالا از چین برای جداسازی ترکیبات اختصاصی عصاره و اسانس ✓ انتقال تکنولوژی نصب پالایشگاه‌های بزرگ با مشارکت کشور آلمان در گلپایگان، مشهد و کاشمر ✓ انتقال تکنولوژی جداسازی پودر از دانه گوار از هند و استفاده از پودر غلظت‌دهنده برای صنایع حفاری، صنایع لبنی، غذایی و صنایع خوراک دام ✓ ورود تکنولوژی جداسازی صنعتی ژل و سایر لبنیات برای گیاه آلوئه ورا و نیز تولید پودر ژل از طریق اسپری درایر در شرایط فراسرد ✓ ورود تکنولوژی کالرسورتینگ برای جداسازی و تهیه دانه‌های ناخالص از گیاه سیاه دانه ✓ ورود لاین والدینی بذور در محصولات مهم و تلاقی آن‌ها و نیز بومی سازی آن‌ها به صورت بذور هیبرید و OP یا آزاد گرده افشان ✓ دسترسی به تکنولوژی استخراج مستقیم اسانس با روش‌های پیشرفته و استقرار دو نمونه صنعتی از این فناوری در کشور (کامو قمصر و مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع) ✓ دسترسی به تکنولوژی استخراج ترکیبات با ارزش افزوده بالا کروسین، سافرانول و پیکوکروسین از زعفران ✓ دسترسی به تکنولوژی استخراج طیف‌های رنگی از ارقام بومی گلرنگ ایرانی ✓ دسترسی به تکنیک تولید ریزغده در زیره سیاه ایرانی برای کشت در شرایط زراعی

	✓ انتقال و بومی سازی چندین نمونه از دستگاه های سورتینگ، بسته بندی، بوجاری، ضد عفونی و خشک کن ✓ دسترسی به تکنولوژی تولید آسیاب سرد در شرایط منفی ۱۹۶ درجه برای پودر کردن مواد معطر که به حرارت حساس اند ✓ بومی سازی تولید قارچ های دارویی و تولید اسپان قارچ در کشور در گونه های مهم و گران قیمت دنبلان، شیتاکه، گانودرما، صدفی و.. ✓ بومی سازی و تولید تولید دستگاه های نشا کار، بذرکار، برداشت بابونه، برداشت سایر گیاهان علفی ✓ بومی سازی و طراحی و ساخت دستگاه استاندارد اسانس گیری گل محمدی
وزارت جهاد کشاورزی	✎ اجرای سازی کشت ارگانیک گیاهان دارویی مطابق با استانداردهای بین المللی ✎ اعمال استاندارد بین المللی GAP در محصولات مختلف گیاهان دارویی کشور
مرکز همکاری های تحول و پیشرفت	✎ ایجاد زمینه گسترش روابط تجاری و صنعتی و افزایش تعاملات علمی و فناوری با همراهی سفارت ایران در استان گوانجو چین ✎ ایجاد زمینه گسترش روابط تجاری و صنعتی و افزایش تعاملات علمی و فناوری با بهره مندی از ظرفیت سفارت ایران در هند (شهر دهلی) ✎ بومی سازی ۸ فناوری حوزه صنعت گیاهان دارویی با کمک بخش خصوص تا پایان سال ۱۴۰۰
اقدام ۱۱: ایجاد نشان تجاری ملی و همچنین نشان های تجاری مشترک با سایر کشورها برای صادرات محصولات حوزه	
معاونت علمی و فناوری، سازمان غذا و دارو	✎ افزوده شدن فهرست داروهای طبیعی ایران به فرهنگ نامه دارویی سازمان جهانی بهداشت (WHO) ✎ ثبت جهانی زعفران ایران از طریق سیستم های مهم کشاورزی جهانی (جیاس) در سایت فائو ✎ ایجاد برند ملی زعفران ایران که توسط شورای ملی زعفران به عنوان برند جغرافیایی برای صیانت از زعفران خالص و ناب ایران به ثبت رسیده و ثبت جهانی آن نیز به زودی خاتمه خواهد یافت.

	 ایجاد برند AVESINA در چین، مالزی، اندونزی، سنگاپور توسط یکی از شرکت‌های دانش‌بنیان روی پمادهای نرم تن، درد مفاصل، پاشنه پا و آرنج عضویت در اتحادیه کشورهای حاشیه اقیانوس هند برای تولید محصولات با برند مشترک
سازمان توسعه تجارت	 تدوین برنامه عملیاتی با همکاری کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت و ابلاغ نقشه راه اجرایی‌سازی بندهای سند از سوی وزیر محترم وقت صنعت: ✓ برخی از برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت: ۱- شناسایی نشان‌های داخلی و خارجی معتبر حوزه ۲/- بررسی امکان استفاده از نشان تجاری حلال در حوزه ۳/- حمایت از برگزاری سمینارها، همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی تخصصی ۴/- حمایت از سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های خارجی دارای نشان تجاری معتبر ۵/- استفاده از توان اتاق بازرگانی و تشکل‌های صنفی برای برگزاری نشست‌های تخصصی و پذیرش هیئت‌های تجاری در حوزه ۶/- حمایت از حضور شرکت‌های موثر در بازارهای هدف به منظور معرفی نشان‌های تجاری ملی
اقدام ۱۲: رصد و آینده‌نگاری توسعه صنعت داروهای گیاهی	
معاونت علمی و فناوری، شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی	 تدوین راهبردهای توسعه صادرات فرآورده‌های صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی تدوین برنامه جامع مطالعه بازار صنعت عطر و اسانس و امکان‌سنجی توسعه و صادرات آن تدوین و ابلاغ اولویت‌های سرمایه‌گذاری در گروه صنعت بذر و اندام تکثیری، داروها و فرآورده‌های گیاهی، داروها و فرآورده‌های گیاهی دامپزشکی و خدمات و فرآورده‌های طب سنتی
معاونت علمی و فناوری وزارت جهاد کشاورزی	 همکاری با سازمان بین‌المللی جایکا برای طرح توانمندسازی جوامع روستایی با محوریت گیاهان دارویی در استان گلستان طراحی و اجرای استراتژی صادرات گیاهان دارویی با مرکز تجارت جهانی با همکاری اتحادیه اروپا انجام پژوهش‌های جدید برای آینده‌نگاری صنعت با توجه به تغییر اقلیم و محدودیت آب و کاهش نزولات آسمانی و توجه به استفاده از گیاهان دارویی با نیاز آبی پایین و ارزش افزوده بالا

	تحقیقات در گونه‌های صنعتی مقاوم به خشکی، گونه‌های دارویی هالوفیت‌ها، کینوا، کاملینا، کاپاریس، خارشتر، گوار، سالیکورنیا، دانه چیا، گونه‌های سازگار در دیم برای توسعه کشت و تولید فرآورده‌های اولیه دارویی و غذایی
معاونت صنایع، معاونت طرح و برنامه وزارت صنعت و سازمان توسعه تجارت، معاونت آموزش، پژوهش و فناوری	تدوین برنامه عملیاتی با همکاری کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت و ابلاغ نقشه راه اجرایی‌سازی بندهای سند از سوی وزیر محترم وقت صنعت: برخی از برنامه‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت: شناسایی فناوری‌های نوظهور حوزه داروها و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری پربازده و استفاده از تجربیات کشورهای پیشرو در حوزه

راهبرد ۶- ساماندهی فرآیندها و ساختارهای نظارت و ارزیابی بر کلیه فعالین و فعالیت‌ها در حوزه گیاهان دارویی

اقدام ۱۳: ساماندهی و توسعه فعالیت‌های اقتصادی مجاز این حوزه مبتنی بر تأییدیه‌های معتبر و ممانعت از فعالیت‌های غیر مجاز	
سازمان غذا و دارو	تهیه و تدوین مقررات، ضوابط، دستورالعمل‌ها و چک‌لیست‌های مرتبط سازمان غذا و دارو در راستای ارتقای کیفیت و مدیریت در بخش نظارت بر اساس راهنمایی‌های بین‌المللی ایجاد اداره/ واحد متناظر اداره کل فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو در راستای ارتقا سلامت جامعه و به منظور افزایش و توسعه توان اجرایی و نظارتی در معاونت‌های غذا و دارو دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور استفاده از ظرفیت‌های آزمایشگاه‌های همکار در بخش خصوصی برای همکاری در جهت اعمال نظارت‌های کیفی و کمی محصولات در سطح عرضه در برنامه جامع کنترل کیفیت فرآورده در سطح عرضه انجام بازرسی‌های برنامه ریزی شده بصورت ادواری و ضربتی در طول سال از واحدهای تولیدی فرآورده‌های طبیعی برای برقراری اصول GMP مطابق با استانداردهای بین‌المللی GMP/PICS انجام مطالعات (Post Marketing Quality Control) PMQC و استفاده از ظرفیت‌های آزمایشگاه‌های همکار در بخش خصوصی در اداره کل

	فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو جهت اعمال نظارت‌های کیفی و کمی محصولات در سطح عرضه
مؤسسه ثبت و گواهی بذر و نهال	 برای اولین بار صدور مجوز تولید نهال و اندام‌های تکثیری و بذور گیاهان دارویی توسط مؤسسه ثبت و گواهی بذر و نهال و جلوگیری از فعالیت‌های تکثیری غیرمجاز برابر بند ه ماده ۷ قانون ثبت ارقام گیاهی
سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور	 اخذ کد ملی استاندارد برای ۱۳۴ استاندارد شغلی و شایستگی بارگذاری استانداردهای شغل و شایستگی در سایت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور اجرای استانداردهای شغلی در مناطق مختلف کشور آموزش سالیانه ۱۲۰۰۰ نفر در مراکز آموزش فنی و حرفه ای کشور در بخش‌های مرتبط با حوزه براساس استانداردهای شغلی تعریف شده
اقدام ۱۴: ایجاد سیستم نظارت بر بازار و مراکز عرضه محصولات و خدمات در حوزه گیاهان دارویی خصوصا عطاری‌های سنتی	
معاونت علمی و فناوری و سازمان غذا و دارو	 حمایت از طرح ساماندهی عطاری‌های سطح کشور با کمک جامعه گیاه‌درمانی ایران- مطالعه و پایش وضعیت موجود فعالیت عطاری‌ها در استان‌های کشور در شاخص‌های متنوع از جمله سطح تحصیلات، مراکز تأمین فرآورده‌های موجود در عطاری، نوع عملکرد و... و ساماندهی آن در استان‌های کشور ساماندهی و انجام بازدید مشترک داروخانه‌ها و مراکز پخش، ساماندهی و انجام بازدیدهای مشترک از عطاری‌ها، ساماندهی و انجام بازدیدهای مشترک از عرضه‌کنندگان فرآورده‌های مکمل تغذیه ای ورزشی و رژیمی به‌منظور ارتقای کمی و کیفی، نظارت بر توزیع و عرضه فرآورده‌های تحت پوشش اداره کل به میزان ۱۰ درصد (به‌منظور کاهش مراکز توزیع و عرضه غیر مجاز) در اداره کل فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو تهیه بسته آموزشی ویژه عطاری‌ها (معاونت غذا و دارو قزوین و تهران)، تهیه بسته آموزشی غیر حضوری ویژه عطاری‌ها (معاونت غذا و دارو ایران) و برگزاری دوره‌های متنوع آموزشی با استفاده از ظرفیت‌های علمی موجود در ادارات متناظر معاونت‌های غذا و داروی دانشگاه‌های سراسر کشور و فارغ‌التحصیلان رشته‌های فارماکوگنوزی و داروسازی طب ایرانی

	تدوین ضوابط علمی و فنی فروشندگان گیاهان دارویی (عطاری‌ها) و ارسال آن طی نامه شماره ۱۲۲/۴۲۱/د مورخ ۱۰/۵/۹۶ به وزارت صنعت، معدن و تجارت
وزارت جهاد کشاورزی	ایجاد یک تفاهم‌نامه با انجمن صنفی کشاورزی برای نظارت بر کاشت گیاهان دارویی طرح جهش تولید بازرسی و نظارت از واحدهای تولیدکننده نهال، اندام‌های و بذور تکثیری گیاهان دارویی دارای مجوز از مؤسسه ثبت و گواهی بذر و نهال و جلوگیری از فعالیت‌های غیر مجاز
مرکز امور اصناف با همکاری اتاق اصناف ایران، اتاق‌های اصناف کشور، اتحادیه‌های صنفی	تدوین برنامه عملیاتی با همکاری کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت و ابلاغ نقشه راه اجرایی‌سازی بندهای سند از سوی وزیر محترم وقت صنعت: ✓ بازرسی‌های دوره‌ای و مستمر از مراکز صنفی عرضه فرآورده‌ها و داروهای گیاهی ✓ بروز رسانی و بکارگیری سامانه موجود مرکز اصناف به منظور شناسایی مراکز عرضه مجاز و غیرمجاز ✓ نظارت بر فعالیت واحدهای صنفی با هدف رسیدگی به شکایات مربوط به تخلفات صنفی و جلوگیری از فعالیت واحدهای بدون پروانه کسب و همکاری با سازمان‌های ذی‌صلاح در گشت‌های مشترک بازرسی و نظارت

راهبرد ۷- ساماندهی تولید و توزیع، بازار و صادرات محصولات و خدمات در این حوزه و تجاری سازی دستاوردهای علمی و فناوری در آن

اقدام ۱۵: حمایت از تجاری سازی و تولید صنعتی دستاوردهای بخش گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی منطبق بر شاخص های مصوب	
معاونت علمی و فناوری	 حمایت از سرمایه گذاری بخش خصوصی در تجاری سازی فناوری های اولویت دار حوزه صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی در اولویت های خوشه های تولید مواد دارویی، خوشه کالای بهداشت، سلامت و طب سنتی، خوشه صنایع تبدیلی و فرآورده های غذایی و خوشه توسعه کشاورزی و زراعت گیاهان دارویی که بالغ بر ۲۵۰ شرکت خصوصی فناور، ۱۹۲ شرکت دانش بنیان، و ۶۲ شرکت خلاق در این راستا مورد حمایت های مادی قرار گرفتند. حمایت و بسترسازی از فرآورده های حاصل از گیاهان در صنایع: ✓ داروسازی (پزشکی، دامپزشکی) ✓ عطر، طعم، رنگ و خوشبوکننده های طبیعی و گیاهی ✓ تولیدی افزودنی ها، مکمل ها، چاشنی ها و ادویه جات ✓ تولید فرآورده آرایشی و بهداشتی ✓ تولید سموم و آفت کش های گیاهی (گیاه پزشکی) و تولید کودهای گیاهی ✓ تولیدی شیرین کننده های گیاهی و نوشابه سازی ✓ تولید رو به گسترش دمنوش های گیاهی ✓ صنایع بزرگ تولید اسانس های گیاهی ✓ داروهای نازکوتیک یا مخدرهای ضد درد
	 افزایش شرکت های تولیدکننده داروها و فرآورده های طبیعی و سنتی به بیش از ۴۰۰ شرکت و افزایش صدور مجوز تولید داروها و فرآورده های گیاهی از سوی سازمان غذا و دارو به بیش از ۲۵٪ کل مجوز تولید داروها و فرآورده های کشور در حال حاضر بیش از ۶۰۰۰ دارو و فرآورده گیاهی و سنتی از سازمان غذا و دارو مجوز تولید گرفته اند این در حالی است که در سال ۱۳۸۷ تنها حدود ۴۰۰ محصول در این حوزه دارای مجوز از سازمان غذا و دارو بود. ارائه بیش از ۱۱۰ برنامه حمایتی برای شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان و افزایش تعداد شرکت های دارای محصولات و خدمات دانش بنیان به ۱۹۲ شرکت

	❑ ارائه بیش از ۴۸ خدمت به شرکت‌های خلاق تحت برنامه توسعه زیست‌بوم شرکت‌های خلاق و افزایش شرکت‌های دارای پتانسیل علمی و نبوغ در کالاها و محصولات به ۶۲ شرکت [۱۲] ❑ ارائه مشاوره‌های تخصصی تولید، راهنمایی جهت کاهش بروکراسی اداری، تسهیل دستیابی به دستاوردهای فناورانه بخش تحقیقاتی کشور مانند دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و معرفی ایده‌های دارای بلوغ تکنولوژی به صنعت ❑ حمایت از ۴۶ شرکت برای توسعه تولید و تجاری‌سازی بیش از ۶۰ دارو و فرآورده گیاهی و سنتی [۱۱] ❑ حمایت از بیش از ۱۰ شرکت خصوصی برای تجاری‌سازی ۱۴ داروها و فرآورده گیاهی مورد مصرف در دامپزشکی [۱۶] ❑ حمایت از ۸ شرکت دانش‌بنیان و خلاق تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی حوزه دامپزشکی در قالب خدمات امور شرکت‌های دانش‌بنیان و زیست‌بوم شرکت‌های خلاق
وزارت جهاد کشاورزی	❑ سامان‌دهی تولید: ✓ پایش محصولات گیاهان دارویی از طریق سامانه واردات و صادرات گمرک و طراحی برای رفع نیاز کشور و صادرات محصولات تقاضا محور ✓ سیاهدانه تا سال ۱۳۹۷ در حدود ۹۰ درصد وارداتی در سال ۹۸ در حدود ۷۰ درصد در سال ۱۳۹۹ در حدود ۱۰ درصد و در سال ۱۴۰۰ تقریباً خودکفا و احتمالاً صادرکننده ✓ موسیر، شیرین بیان، آویشن شیرازی، گل محمدی و زعفران بر اساس تقاضا در مدل برش استان
اقدام ۱۶: حمایت از پالوت‌های تجاری‌سازی محصولات، روش‌ها و یا فرآیندهای با فناوری و نوآوری‌های تأثیرگذار مرتبط با صنعت گیاهان دارویی و داروهای گیاهی	
معاونت علمی و فناوری	❑ حمایت از سالیانه بیش از ۱۰ پروژه تحقیق و توسعه برای بررسی اثربخشی فرآورده‌های گیاهان دارویی در درمان بیماری‌های مختلف، معرفی گونه‌های گیاهان دارویی دارای بالاترین درصدهای مواد مؤثره، بررسی کمیت و کیفیت متابولیت‌های ثانویه گیاهان دارویی ❑ حمایت از بیش از ۳۰۰ موسسه علمی-پژوهشی و دانشگاه برای اجرایی سازی پروژه‌های توسعه فناوری و زیرساختی علمی و پژوهشی در راستای تکمیل فرآیند دانش تولید فناوری‌های مرتبط با صنعت گیاهان دارویی

	 حمایت از برنامه‌های تولید و توسعه زالوی استریل بهداشتی، محصولات جانبی زالو و آنزیم‌های بسیار مفید آن با اقداماتی از جمله حمایت از پروژه‌های تشخیص هویت زالوهای پرورشی، طبیعی و وارداتی با استفاده از ژنتیک و فلور باکتریایی و تهیه خون سالم و غنی شده با ماندگاری مناسب جهت تغذیه زالوی طبی حمایت از ایجاد زیرساخت‌های تولید عصاره و اسانس‌های استاندارد و مواد مؤثره گیاهان دارویی ارزش بالای اقتصادی به‌منظور تکمیل زنجیره ارزش تولید داروهای فناورانه با هدف جلوگیری از صادرات مواد خام و واردات فرآورده‌های ثانویه از جمله استخراج مواد مؤثره از گونه‌های انحصاری آنغوزه، باریجه، تجاری‌سازی خطوط فرآورده‌های مختلف
معاونت علمی و فناوری، وزارت جهاد کشاورزی	 حمایت از راه‌اندازی ۳ پالایشگاه و مرکز فرآوری و استانداردسازی گیاهان دارویی با استفاده از جدیدترین فناوری‌های روز جهان محصولات و فرآورده‌های استاندارد در گلپایگان، مشهد و کاشمر تصویب ایجاد پالایشگاه: ✓ پالایشگاه گیاهان دارویی در سبزوار ✓ پالایشگاه گیاهان دارویی در چهارمحال و بختیاری ✓ پالایشگاه گیاهان دارویی در ازنا لرستان
مؤسسات و سازمان‌های تحقیقاتی وزارت جهاد کشاورزی	 حمایت از اجرای پروژه‌ها و پایلوت‌های تجاری‌سازی و تحقیقاتی در مؤسسات تحقیقاتی جهاد کشاورزی، دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای مواردی همچون دستیابی به روش‌های فراوری محصولات فرعی برای جلوگیری از صادرات مواد خام، بررسی تنوع توده‌های بومی و محلی گیاهان دارویی
مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع، وزارت جهاد کشاورزی	 طرح جامع شناسایی مواد مؤثره گیاهان دارویی به منظور بررسی نوع و میزان ترکیب‌های تشکیل دهنده اسانس گونه‌ها، برای به کارگیری در صنایع داروسازی، آرایشی-بهداشتی و غذایی و شناسایی کمی و کیفی مواد مؤثره حدود ۷۰۰ گونه از گیاهان دارویی و معطر ایران در کشور حدود ۱۰۰۰ گونه گیاه معطر وجود دارد که تعداد زیادی از آن‌ها بومی و انحصاری ایران هستند. یکی از مهم‌ترین برنامه‌های تحقیقاتی بخش گیاهان دارویی، بررسی نوع و میزان ترکیب‌های تشکیل دهنده اسانس این گونه‌ها، جهت به کارگیری این اسانس‌ها در صنایع داروسازی، آرایشی-بهداشتی و غذایی بوده است. اسانس‌ها مهم‌ترین مواد مؤثره گیاهان هستند که به دلیل دارا بودن

	عطر و طعم خاص، علاوه بر مصرف دارویی می‌توانند در صنایع غذایی و آرایشی-بهداشتی نیز مورد استفاده قرار گیرند. قالب یک پروژه جامع، تا کنون شناسایی کمی و کیفی مواد مؤثره حدود ۷۰۰ گونه از گیاهان دارویی و معطر ایران انجام شده است. استخراج و شناسایی مواد مؤثره ۸۸ گونه از جنس اکالیپتوس (Eucalyptus)، ۳۴ گونه از جنس پونه سا (Nepeta)، ۲۹ گونه از جنس مریم گلی (Salvia)، ۲۴ گونه از جنس درمنه (Artemisia)، ۲۱ گونه از جنس نعنا (Mentha)، ۱۷ گونه از جنس هیپریکوم (Hypericum)، ۱۷ گونه از جنس بومادران (Achillea)، ۱۶ گونه از جنس آنتمیس (Anthemis)، ۱۶ گونه از جنس مرزه (Satureja)، ۱۶ گونه از جنس تاناستوم (Tanacetum)، ۱۴ گونه از جنس آویشن (Thymus)، ۱۱ گونه از جنس انیسون (Pimpinella)، ۱۰ گونه از جنس چای کوهی (Stachys)، ۱۰ گونه از جنس هیوسیاموس (Hyoscyamus)، ۹ گونه از جنس فریتیلاریا (Fritillaria)، ۸ گونه از جنس زیره (Bunium)، ۶ گونه از جنس گلپر (Heracleum)، ۶ گونه از جنس مریم نخودی (Teucrium)، ۵ گونه از جنس مرکبات (Citrus) و ۵ گونه از جنس Ziziphora یکی از دستاوردهای برجسته این بخش است که در قالب طرح‌های پژوهشی ملی توسط پژوهش‌گران ستاد مؤسسه و استانی انجام شده است. فاز سوم این طرح برای بررسی مواد مؤثره حدود ۲۰۰ گونه دیگر از گیاهان دارویی و معطر در حال حاضر در مؤسسه و برخی مراکز استانی در حال اجراست. با احتساب نمونه‌های جمع‌آوری شده از ابتدای اجرای فاز سوم پروژه تاکنون، ۵۴۹ نمونه گیاهی مربوط به ۲۰۹ گونه جمع‌آوری شده که ۱۶۵ گونه از آنها تایید نام علمی شده است.
اقدام ۱۷: برنامه ریزی برای پوشش کامل بیمه‌ای داروهای گیاهی ثبت شده	
دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	تعداد ۵۶ دارو با رایزنی‌های گسترده در ابتدای ابلاغ سند ملی گیاهان دارویی در فهرست پوشش بیمه‌ای داروهای گیاهی قرار گرفت که در ادامه با وجود تلاش‌های گسترده از سوی دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و رایزنی‌های متعدد با سازمان غذا و دارو و سازمان‌های بیمه‌گر و همچنین ارائه مستندات لازم و قول همکاری و نظر مساعد مسئولین، تاکنون این امر محقق نشده است.
اقدام ۱۸: رصد، شناسایی و معرفی بازارها و محصولات داروهای گیاهی و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی در سطح ملی و بین‌المللی	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، بخش‌های خصوصی	ایجاد کارگزاری تخصصی برای شناسایی بازارهای بین‌المللی و تدوین و اجرای برنامه‌های متعدد برای معرفی کشورهای هدف صادراتی به شرکت‌های دانش‌بنیان و فناور حوزه با همکاری کریدور توسعه صادرات محصولات دانش‌بنیان معاونت علمی و فناوری تدوین طرح راهبردهای توسعه صادرات فرآورده‌های صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی که به رصد و شناسایی بازارهای محصولات داروهای گیاهی و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی می‌پردازد.

	تشکیل پاوین‌های تخصصی ایران در نمایشگاه‌های بین‌المللی کشورهای هدف صادراتی از جمله امارات، چین، آفریقای جنوبی، عراق و حمایت تسهیلاتی از اعزام شرکت‌های دانش‌بنیان حوزه به کشورهای هدف صادراتی ایجاد برنامه توسعه شتابدهنده حوزه داروها و فرآورده‌های گیاهی انسانی و دامی به منظور تکمیل زنجیره ارزش گیاهان دارویی و توسعه بازار در ۵ شتابدهنده پرسیس ژن، زردبند، زیست تولید رازی، آنافرما اسپادانا و سماء، در این راستا شرکت‌های بزرگ تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی که شناخت مناسبی نسبت به بازارهای گیاهان دارویی دارند با همکاری گروه‌های کسب و کار و کارآفرین اقدام به حمایت از گروه‌های فناور می‌کنند.
اقدام ۱۹: حمایت از تأسیس و ساماندهی مراکز خرید، تهیه و توزیع گیاهان دارویی و داروهای گیاهی و فرآورده‌های گیاهی و بورس گیاهان دارویی	
وزارت جهاد کشاورزی و سازمان تعاون روستایی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	ایجاد بورس کالای زعفران و زیره سبز جهت پوشش ریسک در بورس کالای ایران (گواهی سپرده کالایی زعفران و زیره سبز) راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده زعفران در بهمن ۹۵ پذیرش انبارهای شرکت‌های اتحادیه تعاونی روستایی خراسان رضوی، زرین زعفران مشرق زمین، نوین زعفران و طلای سرخ گلشید ایرانیان در حال حاضر با حجم ۱۴۲۰۰ کیلوگرم انجام فرآیند تحویل قراردادهای آتی زعفران از طریق گواهی سپرده کالایی راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده زیره سبز در تیر ۹۸ پذیرش انبارهای شرکت کیمیا بدر تربت، انبار دانش شرکت اتحادیه‌های تعاونی روستایی خراسان رضوی و انبار شرکت زیره پاک کنی بی‌هق با ظرفیت مجموع ۶۵۰ تن مزایای معاملات گواهی سپرده زعفران و زیره سبز عدم نیاز به تحویل فیزیکی، جابجایی، تحمل هزینه و افت مربوطه در هر بار خرید؛ امکان خرید و فروش مستمر و متعدد بدون جابجایی؛ ایجاد اطمینان در خریدار و فروشنده نسبت به کیفیت محصولی خریداری شده و مسئولیت انبار پذیرش شده نزد بورس نسبت به کیفیت و کمیت محصولی خریداری شده؛ امکان فروش محصول به قیمت واقعی به ویژه با افزایش حجم معاملات و فعالان بازار گواهی سپرده زیره سبز و زعفران در بورس کالا؛ امکان تأمین مالی تولیدکنندگان دارای گواهی سپرده زیره سبز و زعفران در صورت موافقت بانک‌ها با توثیق گواهی سپرده با توجه به وجود بستر قانونی توثیق در دستورالعمل مربوطه در بورس کالا.

	✚ انتشار اطلاعات قیمت‌ها و حجم معاملات به صورت برخط و از طریق اینترنت در سطح کشور و دنیا و امکان حضور مستقیم خریداران بین‌المللی در این معاملات؛ ✚ استانداردسازی محصول قابل پذیرش در انبار و افزایش تعهد به استاندارد محصول بین خریداران و فروشندگان؛ عملکرد گواهی سپرده کالایی زعفران و زیره سبز ✚ راه‌اندازی قراردادهای آتی زیره سبز با حجم معاملات ۲۹،۵۲۴ قرارداد تا کنون به ارزش ۱۲۹۵ میلیارد ریال طی ۱۲ روز ✚ معامله بیش از ۳۴ تن زیره سبز از ابتدای راه‌اندازی تاکنون در قالب دو نماد معاملاتی گواهی سپرده کالایی (انبار کیمیا بذر تربت حیدریه و انبار دانش) ✚ پذیرش انبار شرکت زیره پاک‌کنی بی‌هق و ایجاد نماد معاملاتی ✚✚ ایجاد مرکز تخصصی خرید و خدمات زعفران ✚✚ حمایت از ایجاد بازارچه‌های گیاهان دارویی و شکل‌گیری ۵۱ تعاونی تخصص گیاهان دارویی در استان‌های کشور برای ارائه خدمات و خرید محصولات گیاهان دارویی مناطق روستایی کشور ✚✚ شکل‌گیری بیش از ۱۰ شبکه تخصصی پخش و توزیع محصولات داروهای گیاهی و فرآورده‌های گیاهان دارویی ✚✚ استفاده از ظرفیت‌های مراکز درمان طب ایرانی به منظور توزیع و فروش داروها و فرآورده‌های گیاهی ✚✚ توسعه و حمایت از نرم افزارهای مختلف در توسعه بازار مثل بهک و Digiherbs.com و غیره ✚✚ ایجاد باراندازهای نوع سوم و کارخانجات بسته‌بندی محصولات گیاهان دارویی اعم از عرقیات، دمنوش‌ها و عصاره‌ها (۵ بارانداز در حال احداث در استان‌های خراسان رضوی و همدان)
اقدام ۲۰: حمایت از ایجاد مراکز تولید گیاهان دارویی مادری شامل بذر، نشاء، نهال	
معاونت علمی و فناوری	✚✚ حمایت از سرمایه‌گذاری ۲۵ شرکت خصوصی و ۱۵ مؤسسه تحقیقاتی و پژوهشی برای اجرای طرح‌های تولید بیش از ۵۰ طبقه بذری و اندام تکثیری گیاهان دارویی و صنعتی از جمله تولید بذر و نهال براساس استاندارد GAP، تولید استاندارد اندام‌های تکثیری، تولید بذور گیاهان دارویی مقاوم به شوری و کم آبی، تولید بذور گیاهان دارویی اولویت‌دار شرق کشور، تکثیر گیاهان دارویی با استفاده از ریزازیدادی، ارتقاء و بهبود سیستم‌های مکانیزه فرآیند فرآوری بذور، فناوری‌های نوین از جمله کشت سلول و بافت و... [۱۷]

وزارت جهاد کشاورزی	 حمایت از اجرای ۱۴ طرح توسعه تحقیقات فناوری بذر و نهال گیاهان دارویی در مراکز و مؤسسات پژوهشی ایجاد ۱۰ مرکز تولید گیاهان دارویی مادری در استان‌های البرز، اصفهان و چهارمحال و بختیاری تسهیل ثبت ارقام گیاهی و انجام آزمون‌های تمایز، یکنواختی و پایداری به استناد ماده ۲ آیین نامه معرفی ارقام گیاهی استقرار نظام گواهی محدود برای ثبت و گواهی جمعیت‌های مربوط به گیاهان دارویی ورود لاین‌های والدینی برای تولید بذور هیبرید یا Op ورود برخی اندام‌های ریزوم، غده، کورم و استولن
وزارت جهاد کشاورزی - دفتر طرح ملی گیاهان دارویی	 برنامه‌ریزی اجرای پروژه طرح جهش تولید برای تولید نهاده تکثیری و بذر گیاهان دارویی کشور با اشتغال‌زایی ۳۰ هزار نفر و افزایش سالیانه ۴۰ هزار تن نهاده تکثیری و بذر گیاهان دارویی
اقدام ۲۱: حمایت از نوسازی و به‌روزرسانی صنایع مرتبط با فرآوری گیاهان دارویی	
وزارت جهاد کشاورزی و معاونت علمی و فناوری و معاونت علمی و فناوری	 احداث ۳ واحد پالایشگاه در کاشمر، گلپایگان و مشهد (در شرف افتتاح و بهره‌برداری) ✓ واحد کاشمر فاز ۱ آغاز بکار کرده با سرمایه‌گذاری کامل بخش خصوصی است ✓ واحد گلپایگان در فاز ۱ تولید قند استویا با ۹۵ پیشرفت حمایت بیش از ۴۰ طرح توسعه مکانیزاسیون گیاهان دارویی کشور از جمله ✓ ماشین برداشت گل محمدی، ماشین سورت و بسته‌بندی پیاز زعفران، توسعه مکانیزاسیون کاشت پیاز زعفران، توسعه و تکمیل ماشین‌های برداشت گل زعفران، دستگاه پاک‌کننده گل زعفران با سیستم پردازش نور، دستگاه‌های خشک کن و بسته بندی زعفران، مکانیزاسیون کشت زیره سبز در خراسان، مکانیزاسیون کشت سیاهدانه و زیره در استان گلستان، تکمیل ماشین برداشت بابونه در پردیس ابوریحان دانشگاه تهران، تکمیل ماشین برداشت چای ترش، تغییرات ماشین کاشت نشایی با رویکرد کاشت نشاء گیاهان دارویی، ساخت ماشین کاشت موسیر با ایجاد تغییراتی در سیب زمینی کار، فرآوری موسیر با استفاده از دستگاه

	پوست کن و خشک کن اختصاصی، دستگاه شستشو، سورت و خشک کن ریشه گیاهان دارویی مانند اکیناسه، سنبل الطیب و زنجبیل شامی در اصفهان، دستگاه جداکننده، بوجاری و سورت گیاهان دارویی
معاونت امور صنایع	برنامه محوله به وزارت صنعت، معدن و تجارت: ✓ تقویت و توسعه واحدهای ماشین سازی و ساخت تجهیزات موجود کشور با رعایت کامل قانون حداکثر توان ساخت داخل در زمینه های گوناگون مهندسی و ساخت تجهیزات ✓ انجام اقدام حمایتی در راستای بازسازی و نوسازی خطوط تولید با فناوری های جدید جهت افزایش کیفیت محصولات تولیدی مطابق با استانداردهای بین المللی
اقدام ۲۲: ایجاد مرکز مطالعات بازرگانی بین المللی، بسته بندی و برندسازی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	✚ حمایت از شتابنده های تخصصی پرسیس ژن، زردبند، زیست تولید رازی و آنافرا اسپادانا با تاکید بر توسعه بسته بندی و برندسازی ایده ها و طرح های فناوریانه محصولات داروهای گیاهی و فرآورده های گیاهی و طبیعی ✚ حمایت از توسعه شرکت های تخصصی بسته بندی گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهان دارویی
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	✚ استفاده از ظرفیت کانون پتنت ایران وابسته معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در خصوص خدمات اجرایی و حمایتی ثبت پتنت و برندسازی بین المللی
سازمان توسعه تجارت ایران مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی	تدوین برنامه عملیاتی با همکاری کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت و ابلاغ نقشه راه اجرایی سازی بندهای سند از سوی وزیر محترم وقت صنعت: ✓ بررسی امکان ایجاد مرکز مطالعات بازرگانی ✓ مطالعه تطبیقی کشورهای پیشرو به منظور امکان سنجی ایجاد مرکز مطالعات بازرگانی ✓ در صورت تأیید مراجع قانونی پس از بررسی های لازم، ایجاد مرکز مطالعات بازرگانی

راهبرد ۸- ساماندهی مدیریت منابع و حفاظت از منابع پایه با تأکید بر توسعه سطح کشت، پرورش، جمع‌آوری و فرآوری صنعتی گیاهان دارویی

اقدام ۲۴: حمایت از کشت گیاهان دارویی سایر اقلیم‌ها در کشور

وزارت جهاد کشاورزی	 اجرای طرح ملی گیاهان دارویی با تشکیل دفتر طرح ملی گیاهان دارویی در
	وزارت جهاد کشاورزی بمنظور حمایت از طرح‌های کشت آبی و دیم گیاهان دارویی و فرآوری اولیه و شناسایی اولویت‌های کشت گیاهان دارویی دارای ارزش اقتصادی در مناطق مختلف کشور
	 اجرای طرح کشت گیاهان دارویی اولویت‌دار کشور با نگاه ویژه به کشاورزی مبتنی بر قرارداد و افزایش تولید گیاهان دارویی کشور
	 اجرای طرح افزایش و توسعه سطح زیر کشت زعفران، گل محمدی و سایر گیاهان دارویی به‌طوری‌که تا پایان سال ۱۴۰۰ سطح زیر کشت گیاهان دارویی شامل زعفران و گل محمدی به ۲۸۰ هزار هکتار رسید.
	 طرح توسعه گیاهان دارویی حوزه دریاچه ارومیه در سال ۹۸ تا ۱۴۰۰ هر ساله بالغ بر ۱۰۰ هزار هکتار در استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان در راستای کاهش فشار آب بر منابع آب و خاک، بهبود اشتغال و معیشت در حوزه دریاچه ارومیه با توسعه گیاهانی چون زیره سیاه، زیره سبز، سیاهدانه، تخم شربتی، بادرشبویه، زنیان، انیسون، اسفرزه، همیشه بهار، خرفه، کتان سفید، بزرک، گل محمدی، زعفران، موسیر و شیرین بیان
	 کشت و توسعه گیاهان دارویی در ۳۰۰۰ هکتار در دشت سیستان در سال ۹۸ و ۹۹ به منظور افزایش بهره‌وری و استفاده بهینه از آب موجود در منطقه سیستان با گیاهان خارشتر، پنیرک، بارهنگ، اسفرزه، سیاهدانه، خرفه، تخم شربتی، زنیان، قدومه، کور، جاتروفا، زیره سبز، بابونه، سالیکورنیا، کاکتوس اپنتیا، خارخاسک، هندوانه ابوجهل
	 برنامه حمایتی از اهلی‌سازی بیش از ۱۸۰ گونه گیاهی که برداشت بی‌رویه می‌شود و الزام آنها برای توسعه کشت در اراضی زراعی مانند: زیره سیاه، آنغوزه، باریجه، شیرین بیان، کنگر، خارمریم، انواع آویشن های بومی، مرزهای چندساله، بابونه‌های بومی ایران، سیاه دانه، کانابیس، کاپاریس، رازک، کاکوتی (مشابه اقدام ۲۵)

وزارت جهاد کشاورزی	ایجاد باغ الگویی گیاهان دارویی گرمسیری و تولید نهاده‌های تکثیری زردچوبه، دارچین، هل، فلفل سیاه و زنجبیل در مرکز تحقیقات استان سیستان و بلوچستان به منظور صرفه جویی ارزی حمایت از بیمه‌پذیری گیاهان دارویی زعفران، زیره سبز و گل محمدی تا ۳۰۰۰ هکتار برای سال ۱۴۰۰ ایجاد و به‌روزرسانی سامانه نظام یکپارچه پیشبرد و پایش اقتصاد مقاومتی (نیپا) به‌منظور پایش برخط اطلاعات توسعه کشت و تولید گیاهان دارویی اجرای طرح جامع پایلوت کشت گیاهان دارویی در دیم‌زارهای کم‌باده و اراضی شیب‌دار کشور برای گیاهان زوفا، اسطوخودوس، زعفران، مریم‌گلی، آویشن مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور اجرای ۴ پروژه ملی و ۱۴ زیرپروژه و ۷ طرح مستقل برای گسترش کشت دیم گیاهان دارویی در کشور برای گیاهان آویشن، چهارگونه مرزه، گل محمدی، آنگوزه، باریجه و کندل مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	حمایت از اجرای بیش از ۶۰ طرح و پروژه فناورانه توسعه کشت، اهلی‌سازی و فرآوری اولیه گیاهان دارویی در شرکت‌های خصوصی و مراکز پژوهشی و مؤسسات تحقیقاتی توسعه کشت گیاه گوار در مناطق محروم کشور در استان‌های سیستان و بلوچستان و استان کرمان با خرید تضمینی محصولات تولید شده به‌منظور فرآوری و تولید محصول نهایی توسعه گوار، ایجاد اشتغال پایدار برای کشاورزان بومی منطقه، اصلاح الگوی کاشت به سمت گیاهان دارویی و صنعتی در منطقه و ایجاد منبع مالی جدید جهت درآمد کشاورزان این منطقه با استفاده از گوار حمایت از توسعه کشت گیاهان دارویی با تغییر الگوی کشت با تأکید بر گیاهان دارویی کم‌آبخواه از جمله کشت و فرآوری گیاه دارویی موسیر و گیاه خارشتر با بهره‌برداری از خارشترزارهای وسیع مناطق جهت تولید علوفه بدون نیاز به آب و ایجاد اشتغال روستایی وسیع

اقدام ۲۵: برنامه‌ریزی برای توسعه کشت و اهلی کردن گونه‌های مهم گیاهان دارویی و دارای ارزش اقتصادی

وزارت جهاد کشاورزی - مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراعات کشور	 تحقیقات کشت و اهلی کردن ۱۸۰ گونه از گیاهان دارویی بومی و انحصاری ایران در محورهای سازگاری و امکان‌کشت، بوم‌شناختی و فنولوژی، پراکنش و نیازهای اکولوژیک، جوانه‌زنی و استقرار، تعیین و انتخاب اکوتیپ سازگار، سازگاری و عملکرد در دیم‌زارها، شیوه‌های تغذیه گیاه، تنش‌های زیستی و غیرزیستی و رهیافت‌های به‌زراعی برنامه‌حمایتی از کشت گونه‌های گیاهی اهلی شده مانند: زیره سیاه، آنگوزه، باریجه، شیرین بیان، کنگر، خارمریم، انواع آویشن‌های بومی، مرزهای چندساله، بابونه‌های بومی ایران، سیاه دانه، کانابیس، کاپاریس، رازک، کاکوتی (مشابه اقدام ۲۵) اجرای بیش از ۱۵۰ طرح تحقیقاتی در خصوص جمع‌آوری و شناسایی، کشت و اهلی کردن و بررسی مواد مؤثره گیاهان دارویی ایران از سال ۱۳۹۶ تاکنون (پیوست ۹)
---	--

اقدام ۲۶: ایجاد بانک اطلاعات گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی کشور

وزارت جهاد کشاورزی - مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراعات	 اجرای عملیات اجرایی طرح جامع تشکیل بانک اطلاعات جامع گیاهان دارویی شامل ۱ پروژه ملی، ۱۰ زیر پروژه و ۳ پروژه مستقل امضای توافق‌نامه همکاری با معاونت ترویج به منظور همکاری در زمینه تشکیل بانک اطلاعات گیاهان دارویی که در قالب طرح ملی در ۱۰ استان کشور (آذربایجان شرقی، تهران، البرز، خراسان رضوی، اصفهان، فارس، کردستان، کرمانشاه، مرکزی و کرمان) در حال اجرا است. تهیه نقشه پراکنش گیاهان دارویی در ۲۰ استان کشور با هدف ۱- شناسایی رویشگاه‌ها و نیازهای اکولوژیک گیاهان دارویی در استان‌های مختلف و همچنین ۲- شناخت پوشش گیاهی در مناطق اکولوژیک کشور - مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراعات کشور
معاونت علمی و فناوری	 تدوین و چاپ کتاب مرجع گیاهان دارویی و معطر ایران با بیش از ۸۰۰ گونه به صورت مصور و با شناسنامه بوتانیکی به دو زبان فارسی و انگلیسی حمایت از اجرای طرح استانی مطالعه فلور گیاهان دارویی استان سیستان و بلوچستان

	❏ حمایت از تدوین بانک جامع اطلاعات گیاهان دارویی و طب سنتی و اطلاعات مربوط به طرح ساماندهی عطاری‌ها ❏ حمایت از ایجاد بانک اطلاعات گیاهان دارویی و فراورده‌های گیاهی کشور از جمله تدوین دارونامه داروها و فراورده‌های سنتی ایران و فرماکوپه گیاهان دارویی بومی ایران و بانک اطلاعات گیاهان دارویی وب سایت Persianherb که با دارا بودن مونوگراف برای هر کدام از گیاهان بومی کشور و مشخص شدن آزمونهای فیزیکوشیمیایی و اثربخشی آنها فرصت ایجاد سرمایه‌گذاری جدید و نیز بکارگیری متخصصین به وجود می‌آید.
--	---

راهبرد ۹- حفاظت از گونه‌های گیاهی انحصاری کشور و جلوگیری از خروج نمونه و یا اطلاعات مربوط به این گونه‌ها از کشور

اقدام ۲۷: تقویت و توسعه بانک ژن انواع گونه‌های گیاهان دارویی انحصاری یا در حال انقراض	
وزارت جهاد کشاورزی- مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور و معاونت علمی و فناوری	❏ شناسایی و معرفی ۸۵ درصد گونه‌های گیاهی دارویی در قالب طرح ملی فلور ایران که به ۲۲۲۵ گونه و زیرگونه افزایش پیدا کرده است. ❏ اجرای طرح ملی جایگاه حفاظتی گیاهان مختلف از جمله گیاهان دارویی که بر اساس شاخص‌های تدوین شده IUCN جایگاه حفاظتی گونه‌های گیاهی انحصاری، نادر و در معرض خطر انقراض ایران در مقیاس ملی مطالعه می‌شود. گونه‌های بررسی شده تاکنون در جمع ۳۰۲۶ گونه است که بیش از یک سوم گیاهان بررسی شده گونه‌های گیاهان دارویی می‌باشند. ❏ اجرای طرح ملی جمع‌آوری بذور گیاهان دارویی کشور به منظور حفاظت از ذخایر ژنتیکی گیاهان دارویی در کشور و تقویت بانک ژن منابع طبیعی ایران. تعداد بذور موجود در بانک ژن مواد طبیعی (در قالب حفاظت از ذخایر ژنتیکی) تا پایان سال ۹۸ تعداد ۲۲۹۶۰ اکسشن از ۱۷۲۰ گونه از گیاهان دارویی شده است. ❏ توسعه و احیا باغ‌های گیاه‌شناسی به عنوان مکان‌هایی جهت حفظ و نگداری ژرم پلاسم‌هایی با ارزش گیاهی با هدف جمع‌آوری گونه‌های مختلف و متنوع و حفظ و نگهداری آنها به عنوان منابع با ارزش ژنتیکی بالا و جلوگیری از فرسایش و انهدام ژنتیکی در ۲۱ استان کشور

وزارت جهاد کشاورزی- سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	✚ ۸۴۵ طرح مرتعداری برای سه میلیون و ۹۵۰ هزار هکتار از عرصه‌های مرتعی کشور ✚ قطب‌بندی گیاهان دارویی مرتعی و جنگلی در کشور (پیوست ۱۰) ✚ تدوین دستورالعمل‌های حفاظت، احیاء و توسعه گیاهان دارویی و برگزاری کارگاه‌های تخصصی و کاهش سطح برداشت از رویشگاه‌های طبیعی به ۳۶۰ هزار هکتار و ۲۸۰۰ تن گیاه دارویی و صنعتی ✚ طی ابلاغ سیاست‌گذاری گیاهان دارویی و قراردادهای بهره‌برداری در سال ۹۸ به ادارات کل منابع طبیعی و آبخیزداری کشور مقرر گردید از تاریخ ابلاغ؛ طبق بند ۵-۱۱ قرارداد مربوطه؛ مجری مکلف است هر سال حداقل به میزان دو برابر عرصه‌هایی را که مورد بهره‌برداری قرار می‌دهد حسب اعلام اداره کل منابع طبیعی اصلاح، احیاء و قرق نماید.
وزارت جهاد کشاورزی- موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور و معاونت علمی و فناوری	✚ حفظ ذخائر توارثی گیاهان با بذر Recalcitrant (بذوری که نسبت به از دست دادن آب حساسند و طول عمر بذور آنها در بانک ژن و خارج از آن کوتاه است) و گونه‌هایی که منحصراً از طریق کلون یا اندام رویشی تکثیر می‌یابند. امکان نگهداری این گونه‌ها در بانک‌های ژن متعارف وجود ندارد و لذا این گروه از گیاهان که در معرض خطر انقراض هستند به دو صورت قابل نگهداری هستند: ✚ نگهداری گونه‌های دارویی در معرض خطر انقراض فوق در رویشگاه اصلی ✚ نگهداری بذور ریکالسیترانت و نگهداری سلول‌ها و بافت‌ها و اندام‌های گیاهی در خارج از رویشگاه اصلی و در شرایط فراسرد در دمای نیتروژن مایع (۱۹۶°C)
وزارت جهاد کشاورزی- سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	✚ تدوین و اعلام فهرست گیاهان دارویی اولویت‌دار کشور؛ محصولات فرعی و غیرچوبی مرتعی، جنگلی از نظر حفاظت، بهره‌برداری و صادرات (گونه‌های غیرمجاز، گونه‌های مجاز مشروط و اقلام مشترک) ✚ احیاء و توسعه بیش از ۳۶۰ هزار هکتار رویشگاه گیاهان دارویی تا سال ۱۴۰۰ طی ۴ سال ✓ توسعه گیاهان مرتعی از جمله اشنیان، آنغوزه، آویشن، میوه بادام کوهی، باریجه، برگ کنار، میوه بنه، زیره، ریشه سریش، سقر، علف گاوزبان، فندق، گال بلوط، کتیرا، کرفس وحشی، گزانگبین، مورد، موسیر، گل نرگس، وشاء، میوه بلوط، گردو جنگلی، سماق و... ✚ ۵۰۰۰ هکتار از سطوح طرح‌های بیابان‌زدایی به کشت گیاهان دارویی در راستای مواد ۱۴ و ۱۵ قانون افزایش بهره‌وری و برنامه اقدام ملی بیابان خواهد بود.

اقدام ۲۸: تدوین و اعلام فهرست گیاهان دارویی اولویت‌دار کشور

وزارت جهاد کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	 اجرای طرح کلان یکسان‌سازی و گروه‌بندی گیاهان دارویی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و استخراج لیست‌های: ✓ گیاهان دارای سطح زیر کشت در کشور ✓ گیاهان مورد استفاده در داروهای طبیعی رسمی کشور ✓ گیاهان مورد استفاده در طب سنتی ✓ گیاهان مورد استفاده در صنایع آرایشی و بهداشتی ✓ گیاهان مورد استفاده در عطاری‌ها ✓ گیاهان مورد استفاده صنایع غذایی ✓ گیاهان مورد استفاده در صنایع دیگر ✓ گیاهان صادر شده در یک سال گذشته چاپ کتاب اطلس گیاهان دارویی مهم و اولویت‌دار کشور و انتخاب ۱۸۰ گیاه دارویی اولویت‌دار براساس لیست‌های اعلام شده کارگروه یکسان‌سازی و گروه‌بندی گیاهان دارویی و بررسی در دسته‌بندی‌های ذیل: ✓ خاستگاه گیاه، سطح زیر کشت در کشور و اقلیم مناسب کاشت ✓ موارد مصرف در صنایع غذایی، آرایشی و بهداشتی، فرآورده‌های طبیعی و سنتی ✓ گیاهان پرمصرف در عطاری‌ها و طب محلی ✓ امکان صنعتی‌شدن گیاه در آینده ✓ امکان صادرات
وزارت جهاد کشاورزی- دفتر طرح ملی گیاهان دارویی	 انتشار فهرست گیاهان دارویی اولویت‌دار کشت و توسعه طرح ملی گیاهان دارویی براساس معیارهای اقلیم، اقتصاد و بازار و فرهنگ و اجتماع اولویت اول: زعفران، گل محمدی، زیره سبز، زیره سیاه، حنا، وسمه، گشنیز، شیرین بیان، چای ترش، رازیانه، گل گاو زبان ایرانی، آویشن شیرازی، بابونه، سیاهدانه، آنگوزه اولویت دوم: باریجه، سنجد، موسیر، پنیرک، تخم شربتی، قدومه شیرازی، سماق، خرفه، خاکشیر، بنفشه معطر، کاسنی، خارشتر اولویت‌بندی منطقه‌ای کشت گیاهان دارویی کشور براساس مزیت‌ها و شرایط اقلیمی موجود در هر منطقه

راهبرد ۱۰- بهره‌گیری بهینه از رهنمودهای اسلامی در عرصه گیاه‌شناسی، تغذیه و بهداشت و درمان

اقدام ۲۹: ایجاد مرکز تحقیقات دارویی و فرآورده‌های گیاهی مورد تأیید در قرآن و روایات	
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، جامعه المصطفی و سازمان اوقاف و امور خیریه	 عضویت دبیر ستاد در گروه مشاورین علمی دایره‌المعارف اسلامی در کشاورزی، آب و محیط زیست براساس آیات و روایات قرآنی و چاپ دایره‌المعارف در ۶ جلد که پیش‌بینی می‌شود تا ۵۰ جلد ادامه یابد. با هماهنگی جامعه المصطفی العالمیه، اداره اوقاف و امور خیریه استان قم و نمایندگی ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی حمایت ستاد از چندین اثر فاخر منبعث از آیات و روایات قرآنی در حوزه داروهای گیاهی و طب سنتی از جمله دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران و چاپ مقالات کنگره بین المللی تاریخ پزشکی اسلام و ایران، کتاب جستارهایی در مناسبات اسلام و طب
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	 پیش‌بینی ایجاد مرکز تحقیقات دارویی و فرآورده‌های گیاهی مورد تأیید در قرآن و روایات در نقشه راه اجرایی‌سازی بندهای سند مرتبط با وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (نقشه راه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری وزارت علوم به نامه شماره ۳/۸۰۷۲۵ مورخ ۱۳۹۳/۰۵/۱۲ از سوی معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم)

ب- حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

راهبرد ۱: بازنگری، اصلاح، ساده‌سازی و روزآمد کردن قوانین، مقررات و استانداردهای مربوطه در این حوزه

اقدام ۱: هماهنگی و ارتباط‌گیری مستمر با کلیه مراکز قانون‌گذاری و اجرایی به منظور پیشنهاد ضوابط و مقررات مورد نیاز این بخش

۱. تعامل مستقیم با مرکز پژوهش‌ها، کمیسیون بهداشت و کمیسیون اصل نودم مجلس شورای اسلامی
۲. همکاری کارشناسی در تنظیم سیاست‌های کلی سلامت مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام:

بند ۱۲: بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران

۳. تصویب دو حکم در راستای توسعه‌ی طب سنتی ایرانی در برنامه ششم توسعه:

الف) ماده ۷۲، بند پ، تبصره ۲- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است نسبت به تهیه فهرست فرآورده‌ها و داروهای سنتی و گیاهی کشور اقدام نماید.

ب) ماده ۷۴، بند چ- به منظور تحقق بند (۱۲) سیاست‌های کلی سلامت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی امر طب سنتی ایرانی- اسلامی و مکمل موظف است نسبت به ادغام خدمات تأییدشده طب سنتی ایرانی- اسلامی در نظام سلامت و همچنین ساماندهی و توسعه ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی و درمانی این حوزه اقدام نماید.

۴. تشکیل کارگروه مشترک با نظام پزشکی و پزشکی قانونی برای بررسی قصور و تخلفات پزشکی در حوزه طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۷)

۵. پیشنهاد حکم غیر بودجه‌ای قانون برنامه هفتم توسعه در حوزه طب ایرانی. (سال ۱۳۹۹)
- ماده ... - در راستای تداوم اجرای تبصره ۲، بند پ، ماده ۷۲ و بند چ، ماده ۷۴ قانون برنامه ششم توسعه، به منظور ترویج و توسعه طب ایرانی و مکمل، وزارت بهداشت مکلف است ظرف مدت ۶ ماه از آغاز برنامه هفتم توسعه، برنامه عملیاتی اجرایی به همراه شاخص‌های ارزیابی در

تمامی حوزه‌های بهداشتی، درمانی، آموزشی و پژوهشی مربوطه تنظیم نماید و گزارش سالانه شاخص‌ها با حداقل ۲۰ درصد پیشرفت به هیأت دولت ارسال گردد.

۶. تعامل مستقیم با مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

۷. عضویت دفتر طب ایرانی و مکمل در کمیته‌ی طب سنتی کمیسیون بهداشت و درمان مجلس. (سال ۱۳۹۹)

۸. تشکیل کمیته‌ی مشترک گردشگری و طب ایرانی با حضور دفتر طب ایرانی و مکمل، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و سازمان‌های مردم نهاد مرتبط با گردشگری و فراهم نمودن مقدمات تهیه محتوای مورد نیاز در خصوص استفاده از ظرفیت گردشگری و طب ایرانی با تشکیل کارگروه‌های تندرستی و طبیعت درمانی، تاریخی فرهنگی، خوراک و غذای ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۹. تدوین پروپوزال اولیه اشتغال‌زایی در روستاها با توجه به ظرفیت گیاهان دارویی در اقلیم‌های مختلف با نگاه به ایجاد مشاغل کوچک. همچنین انعقاد تفاهم‌نامه با بنیاد علوی به منظور ارائه خدمات آموزشی و درمانی در مناطق محروم شامل خدمات بهداشتی، پیشگیری، مشاوره، ارتقاء سلامت و کمک به درمان مبتنی بر طب ایرانی در نقاط هدف آبادانی و پیشرفت که توسط بنیاد معرفی می‌شود. (سال ۱۴۰۰)

۱۰. انعقاد تفاهم‌نامه‌ها و همکاری‌های بین بخشی:

الف: انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با معاونت باغبانی وزارت جهاد کشاورزی. (سال ۱۳۹۸)

چ: انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی. (سال ۱۴۰۰)

ح: ایجاد کمیته فنی طب ایرانی در دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی. (سال ۱۴۰۰)

خ: تشکیل کارگروه مشترک با نظام پزشکی در حوزه طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

د: تشکیل کارگروه مشترک با مرکز پیشگیری از جرایم پلیس فتا. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۲: بازنگری و تعیین ضوابط و مقررات اعتبارسنجی برای تسهیل تأسیس مراکز

آموزشی، پژوهشی و خدماتی طب سنتی

۱. ارائه پیشنهاد تشکیل پژوهشگاه ملی علوم طب ایرانی و مکمل با همکاری دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت از طریق معاون علمی و فناوری رئیس جمهور به شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۴۰۰ و پیگیری تصویب.

۲. ایجاد کارگزار تخصصی توسعه صادرات محصولات صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی و اعزام شرکت‌های دانش‌بنیان، خلاق و فناور به کشورهای هدف صادراتی برای حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی.

۳. تدوین و تصویب طرح توسعه بیمارستانی خدمات طب سنتی ایرانی و مکمل در برنامه ششم توسعه وزارت متبوع. (سال ۱۳۹۴)

۴. انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با سازمان تعزیرات حکومتی به منظور تسریع و تسهیل برخورد قانونی با متخلفان در حوزه آموزش و درمان طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۸)

۵. پیشنهاد تشکیل دبیرخانه شورای آموزش طب سنتی و مکمل در معاونت آموزشی. (سال ۱۳۹۷)

۶. بازبینی آیین‌نامه‌ی تأسیس سلامت‌دهی طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۸)

۷. تدوین پیش‌نویس طرح جامع ادغام خدمات طب ایرانی در نظام سلامت. (مصوب جلسه ۱۹/۱۱/۹۹ شورای سیاست‌گذاری)

۸. بررسی کارشناسی ایجاد یک ساختار نظارتی در معاونت آموزشی با همکاری دفتر طب ایرانی و مکمل. (سال ۱۴۰۰)

۹. ترسیم نقشه‌ی مأموریت محوری دانشگاه‌های علوم پزشکی در حوزه‌ی طب ایرانی با چشم‌انداز ۵ ساله. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۳: حمایت از ایجاد نهادهای استاندارد و معتبر خدمات طب سنتی و داروسازی

سنتی

۱. پیگیری تدوین آیین نامه تأسیس داروخانه فرآورده های طبیعی و سنتی با همکاری سازمان غذا و دارو و راه اندازی با شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۲. حمایت از طرح ساماندهی عطاری ها.
۳. فعال شدن کارگروه توسعه طب سنتی در ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی معاونت علمی. (سال ۱۴۰۰)
۴. توسعه و ارتقاء جایگاه علمی ۸ دانشکده و ۲۱ گروه طب ایرانی، ۸ گروه داروسازی در طب ایرانی و ۸ گروه تاریخ پزشکی در دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. (اولین دانشکده طب ایرانی در دانشگاه ع پ تهران در سال ۱۳۸۶ با مجوز شورای گسترش وزارت بهداشت)
۵. پیشنهاد تشکیل شورای هماهنگی توسعه طب سنتی ایرانی در دانشگاه های علوم پزشکی. (سال ۱۴۰۰)
۶. انجام امور زیربنایی و حمایت از ساخت ۲۰ سلامتکده طب ایرانی با معماری ایرانی- اسلامی در ۲۰ دانشگاه علوم پزشکی کشور (سال ۱۳۹۵). (در مجموع سلامتکده خصوصی و دولتی ۶۴ سلامتکده)
۷. تشکیل کمیته طراحی نقشه تیپ برای سلامتکده های طب ایرانی کشور در دفتر طب ایرانی و تدوین حداقل های مورد نیاز برای سلامتکده های طب ایرانی کشور. (سال ۱۳۹۴)
۸. تدوین و ابلاغ آیین نامه تأسیس داروخانه فرآورده های طبیعی و سنتی با همکاری سازمان غذا و دارو (در انتظار تدوین ضوابط اجرایی توسط سازمان غذا و دارو). (سال ۱۳۹۵) هم اکنون در قالب مراکز ارائه فرآورده های طبیعی و سنتی (فروشگاه های سلامت) با تغییراتی در آیین نامه قبلی در حال پیگیری است. (سال ۱۳۹۶)
۹. ایجاد ساختار و تخصیص حدود ۴۰۰ پست رسمی در حوزه ی طب سنتی ایرانی در دانشگاه های علوم پزشکی کشور در قالب واحد مدیریت/ اداره طب سنتی ایرانی و مکمل ذیل

معاونت درمان، اداره نظارت و ارزیابی فرآورده‌های طبیعی، سنتی و مکمل ذیل معاونت غذا و دارو و کارشناسان طب سنتی ایرانی در معاونت بهداشت دانشگاه. (سال ۱۳۹۵)

۱۰. ارائه پیشنهاد ایجاد مرکز طب ایرانی و مکمل در حوزه‌ی وزارتی توسط معاونت توسعه و همچنین بررسی ایجاد سازمان طب ایرانی و مکمل بر اساس طرح پیشنهادی مجلس شورای اسلامی. (سال ۱۴۰۰)

۱۱. پیگیری ویژه در خصوص ابلاغ شرح وظایف پست‌های حوزه‌ی طب ایرانی و مکمل در ستاد و دانشگاه.

۱۲. ایجاد شورای سیاست‌گذاری طب ایرانی در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به ریاست مقام محترم وزارت. (اولین دوره تشکیل از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ و باز تشکیل آن در سال ۱۳۹۹ تاکنون)

۱۳. راه‌اندازی ۵ آزمایشگاه کنترل کیفی فرآورده‌های طبیعی و سنتی. (از سال ۱۳۹۶ تاکنون)

۱۴. حضور متخصصین طب ایرانی به عنوان مشاور در سه بیمارستان امام خمینی تهران، شهید رهنمون یزد و امام رضا (ع) مشهد. (سال ۱۳۹۶)

۱۵. تسهیل امکان ایجاد عطاری در سلامتکده‌های طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۷)

۱۶. راه‌اندازی ۵۰ داروخانه ارائه فرآورده‌های طبیعی و سنتی در کنار سلامتکده‌های دولتی و خصوصی. (از سال ۱۳۹۰ تاکنون)

۱۷. تدوین پیش‌نویس ضوابط اجرایی آیین‌نامه تأسیس داروخانه‌های فرآورده‌های طبیعی و سنتی با همکاری اداره‌ی فرآورده‌های طبیعی و سنتی سازمان غذا و دارو. (سال ۱۳۹۹)

۱۸. فراهم کردن مقدمات راه‌اندازی سامانه «سلامتکده». (سال ۱۳۹۹)

۱۹. تصویب کلیات طرح تأسیس یک مجموعه جامع پژوهشی، آموزشی و درمانی علوم طب ایرانی و مکمل در جلسه شورای سیاست‌گذاری (جلسه مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۹) که طرح نهایی پس از تأیید معاونت آموزشی به دفتر وزارتی ارسال خواهد شد.

۲۰. گزارش تفصیلی- تحلیلی از وضعیت طب سنتی در ایران و جهان تهیه و به ستاد اجرایی فرمان امام (ره) به منظور ایجاد ساختار مورد نیاز در آن ستاد با هدف استفاده از ظرفیت طب ایرانی ارائه گردید. (سال ۱۴۰۰)

۲۱. تدوین طرح «تأسیس یک مجموعه جامع پژوهشی، آموزشی و درمانی علوم طب ایرانی و مکمل». (سال ۱۴۰۰)

۲۲. پیگیری تشکیل کمیته گیاهان دارویی و طب سنتی در معاونت پژوهشی. (سال ۱۴۰۰)

۲۳. تشکیل انجمن طب ایرانی در کانادا. (سال ۱۴۰۰)

۲۴. پیگیری راه اندازی collaborating center طب سنتی با سازمان جهانی بهداشت در دانشکده طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی تهران. (سال ۱۴۰۰)

۲۵. تشکیل کارگروه مشترک شورای سیاست گذاری سلامت صدا و سیما و دفتر طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۲۶. ارائه طرح تشکیل انستیتو ملی طب ایرانی و مکمل به وزیر محترم. (سال ۱۴۰۰)

۲۷. فعال شدن کارگروه توسعه طب سنتی در ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی معاونت علمی. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۴: تدوین نظام نامه قانونی ارائه خدمات سلامت توسط دست اندرکاران طب سنتی ایران به ویژه پزشکان و داروسازان متخصص در این عرصه

۱. تدوین و ابلاغ دستورالعمل نحوه انجام تعهدات متعهدین تخصصی رشته های طب سنتی ایرانی و داروسازی در طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۶)

۲. تدوین ضوابط علمی و فنی فروشندگان گیاهان دارویی (عطاری ها) و ارسال آن طی نامه شماره ۱۳۹۶/۵/۱۰ د مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۰ به وزارت صنعت، معدن و تجارت

۳. تدوین طرح تحول نظام سلامت در حوزه طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۵)

۴. تدوین پیش نویس دستورالعمل اجرایی «ارزشیابی علمی و عملی» آیین نامه نحوه فعالیت فعالان حوزه طب سنتی و فروش گیاهان دارویی. (سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

۵. تدوین پیش نویس اصلاحات آیین نامه ارائه خدمات در طب مکمل و ارسال به معاونت درمان. (سال ۱۴۰۰)

۶. تصویب تکلیف دانشگاه های علوم پزشکی مبنی بر ایجاد بستر لازم برای استخدام و یا تخصیص پست سازمانی، جهت جذب دانش آموختگان طب سنتی ایرانی و داروسازی سنتی ایرانی

طی فراخوان جذب اعضای هیأت علمی در قالب ظرفیت مازاد در شورای سیاست‌گذاری. (سال ۱۳۹۴)

۷. تصویب تکلیف دانشگاه‌های علوم پزشکی به ایجاد بستر قانونی لازم برای فعالیت دانش‌آموختگان تمام وقت جغرافیایی رشته‌های طب ایرانی و طب مکمل در سلامتكده‌ها (اعم از دولتی و غیردولتی). (سال ۱۳۹۴)

۸. ابلاغ دستورالعمل اجرایی فرآورده نهایی داروی سنتی زالوی طبی. (سال ۱۳۹۹)

۹. تفاهم با سازمان غذا و دارو و انجمن داروسازان جهت ایجاد بخش ارائه فرآورده‌های طبیعی و سنتی در داروخانه‌های رایج. (سال ۱۳۹۷)

۱۰. آغاز تنظیم پیش‌نویس ضابطه اجرایی آئین‌نامه تأسیس مراکز ارائه فرآورده‌های طبیعی و سنتی با همکاری اداره کل امور فرآورده‌های طبیعی، سنتی و مکمل سازمان غذا و دارو. (سال ۱۴۰۰)

۱۱. تنظیم پیش‌نویس آئین‌نامه داروخانه‌های واقع در سلامتكده‌ها. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۵: حمایت از به‌کارگیری خدمات طب سنتی در تمام سطوح نظام ارجاع و

پزشک خانواده

۱. ورود خدمات طب سنتی ایرانی در نظام مراقبت‌های اولیه بهداشتی در حوزه‌ی تحت نظارت ۹ دانشگاه علوم پزشکی به عنوان پایلوت نخست (سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵) و بازنگری چالش‌های برنامه در مرحله دوم پایلوت در شهر اردکان یزد (از سال ۱۳۹۸ تاکنون)
۲. برنامه‌ریزی و اجرای آموزش‌های کوتاه‌مدت و مهارتی سطوح مختلف ارائه‌دهندگان خدمات سلامت در کشور: (از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

- ویژه بهورزان
- ویژه پرستاران و ماماها
- ویژه کارکنان اداری نظام سلامت
- ویژه پزشکان عمومی

• ویژه گروه‌های تخصصی پزشکی

۳. تدوین و اجرای پروژه‌ی اقتصاد مقاومتی «کاهش بار بیماری و هزینه‌های درمان و وابستگی دارویی با اتکای بر طب ایرانی». (از سال ۱۳۹۷ تاکنون)

۴. بسترسازی افزودن داروهای گیاهی به فهرست دارویی مراکز بهداشتی- درمانی کشور به انضمام بسته آموزشی برای آموزش پزشکان عمومی و خانواده. (سال ۱۳۹۷)

۵. تدوین اولین کتاب «آشنایی با مبانی طب ایرانی و اصول سالم زیستن» از مجموعه کتب آموزشی بهورزان. (سال ۱۳۹۴)

اقدام ۶: ارائه «بسته خدمات طب سنتی ایرانی» توسط کلیه تیم‌های پزشکی خانواده به عنوان اصلی‌ترین و عمومی‌ترین رکن نظام سلامت کشور به آحاد جامعه

۱. تدوین بسته آموزشی حفظ تندرستی و اصلاح سبک زندگی از دیدگاه طب سنتی ایرانی برای پزشکان خانواده، پزشکان عمومی کشور و اقشار مختلف جامعه. (سال ۱۳۹۳)

۲. تدوین و چاپ مجموعه آموزشی ویژه پزشکان عمومی. (سال ۱۳۹۶)

۳. تهیه محتوای آموزشی شامل کتاب و محتوای صوتی و تصویری ویژه‌ی گروه‌های تخصصی پرستاری، مامایی، روانشناسان و کارشناسان تغذیه (در جریان اقدام) (از سال ۱۳۹۶ تاکنون)

۴. تهیه محتوای آموزشی برای پیشگیری و کمک به کنترل زردی نوزادان در کارگروه مشترک دفتر طب ایرانی و مکمل و اداره سلامت نوزادان معاونت بهداشت. (سال ۱۴۰۰)

راهبرد ۳: فرهنگ سازی و اصلاح نگرش جامعه نسبت به جایگاه طب سنتی و استقرار و ترویج روش زندگی و تغذیه سالم بر اساس آموزه های این طب

اقدام ۷: تهیه و تدوین محتوای آموزشی مناسب در خصوص مبانی، ارزش ها، فرهنگ، آداب و میراث پزشکی سنتی و حمایت از الحاق آن به کتاب های درسی آموزش و پرورش

۱. تهیه و تدوین محتوای درسی کوتاه و متناسب با فهم و درک دانش آموزان هر مقطع در خصوص سبک زندگی (در دست اقدام) (سال ۱۴۰۰)
۲. تدوین محتوا و برگزاری دوره های آموزشی برای مربیان بهداشت مدارس. (از سال ۱۳۹۵)
۳. تهیه بازی آموزشی بر اساس آموزه های طب سنتی ایرانی برای مقطع دبستان. (سال ۱۳۹۵)

۴. حمایت از انتشار ۴۹ عنوان کتاب تخصصی، دو عنوان کتاب به زبان انگلیسی جهت معرفی طب ایرانی، ۲۰ عنوان کتاب آموزشی برای عموم، ۷ عنوان ویژه ی کودکان و نوجوانان و ۲۱ شماره و ویژه نامه از نشریه پیام تندرستی در حوزه طب ایرانی و مکمل. (از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

اقدام ۸: طراحی، تدوین و اجرای برنامه توانمندسازی گروه های شاخص اجتماعی در زمینه های طب سنتی و داروسازی سنتی به منظور ایفای نقش برای آگاه سازی عمومی و ترویج آن

۱. برگزاری ۶ دوره نمایشگاه ملی گیاهان دارویی و طب سنتی در مصلی بزرگ امام خمینی (ره) در سال های ۱۳۹۱، ۱۳۹۳، ۱۳۹۵، ۱۳۹۷، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ با هدف ترویج فرهنگ استفاده از گیاهان دارویی و طب ایرانی و ایجاد بخش جانبی سلامتکده طب ایرانی به منظور آشنایی و ترویج خدمات حوزه طب ایرانی.
۲. حمایت از برگزاری جشنواره ها، نمایشگاه ها و کنگره های مرتبط با حوزه طب ایرانی از جمله برگزاری دو دوره جشنواره طب ایرانی در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. (۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

۳. حمایت از ترویج سبک زندگی سالم با آموزه‌های طب ایرانی (گسترش فرهنگی طب ایرانی) با برگزاری جشنواره ملی طب ایرانی، تولید محتوای آموزش عمومی (ورزش، سبک زندگی)، برگزاری کلاس‌های آموزش عمومی برای گروه‌های مختلف (در مساجد، فرهنگسراها، مدارس و ادارات ...)، تولید محتوای آموزشی برای دانش آموزان و حضور مؤثر در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی برای اصلاح سبک زندگی با آموزه‌های طب ایرانی.
۴. انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با جهاد دانشگاهی، بسیج جامعه پزشکی، مرکز خدمات حوزه علمیه کل کشور، آستان قدس رضوی، مسجد مقدس جمکران و بسیج دانشجویی کل کشور به منظور بهره‌برداری از ظرفیت این مراکز برای آموزش مبانی طب سنتی ایرانی. (از سال ۱۳۹۷ تاکنون)
۵. برگزاری کارگاه آشنایی با طب ایرانی در کرونا برای مراقبین سلامت مدارس. (سال ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)
۶. برگزاری دوره آموزشی «طب سنتی ایران» ویژه خبرنگاران حوزه سلامت با همکاری مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی. (سال ۱۴۰۰)
۷. تشکیل کارگروه‌های سبک زندگی سالم بر اساس ۶ اصل ضروری سلامتی در دفتر طب ایرانی و مکمل برای تهیه‌ی محتوا. (سال ۱۴۰۰)
۸. تهیه‌ی محتوا جهت آموزش به‌روزان و همچنین تهیه‌ی متن اولیه‌ی تغذیه در ناباروری. (سال ۱۴۰۰)
۹. همکاری با دفتر ارتقای سلامت معاونت بهداشت در خصوص طرح «هر خانه، یک پایگاه سلامت». (از سال ۱۳۹۸ تاکنون)
۱۰. برگزاری دوره‌های توانمندسازی دستیاران و متخصصان طب ایرانی در سه محور مهارت‌های بالینی، اعمال یدوای، پژوهش و مبانی. (از سال ۱۳۹۴ تاکنون)
۱۱. تدوین بسته آموزشی حفظ تندرستی و اصلاح سبک زندگی از دیدگاه طب ایرانی برای پزشکان خانواده، پزشکان عمومی کشور و اقشار مختلف جامعه. (از سال ۱۳۹۷ تاکنون)

۱۲. برگزاری همایش یکروزه توانمندسازی دستیاران و اساتید طب سنتی ایرانی با حضور آقای دکتر تفسیرعلی، استاد طب یونانی دانشگاه علیگره‌ی هندوستان. (سال ۱۳۹۴)
۱۳. تدوین درمان‌های ساده‌ی خانگی طب سنتی ایرانی برای دانش‌نامه‌ی ملی درمان خانگی. (سال ۱۳۹۴)

اقدام ۹: ترویج آموزه‌های اسلامی (قرآن، عترت) در حوزه سلامت و تغذیه

۱. مشارکت با معاونت فرهنگی و دانشجویی در تدوین سند راهبردی توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی در نظام سلامت. (سال ۱۳۹۹)
۲. گردآوری و توزیع مجموعه‌ی سخنرانی‌های آموزشی آقای دکتر اصفهانی (۷ حلقه لوح فشرده) در دانشگاه‌های علوم پزشکی. (سال ۱۳۹۴)
۳. برگزاری سلسله کارگاه‌های نظام سلامت در اسلام و تهیه و انتشار مجموعه‌های آموزشی (اعم از الکترونیکی و کتاب آموزشی) مربوطه جهت استفاده‌ی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و دستیاران رشته‌ی تخصصی طب سنتی ایرانی و داروسازی در طب سنتی ایرانی. (از سال ۱۳۹۴)
۴. برگزاری کارگاه‌های حکمت و فلسفه و نفس‌شناسی. (از سال ۱۳۹۴)
۵. تهیه‌ی نرم‌افزار آموزشی با موضوعات سلامت معنوی (گناه‌نکن و سالم‌باش)، نظام سلامت در اسلام با تأکید بر آموزه‌های رضوی، ماهیت طب اسلامی، نقش تدابیر نفسانی و معنوی در پیشگیری، درمان و ارتقاء سلامت، تغذیه (توصیه‌های خانگی)، اخلاق پزشکی، اخلاق و رفتار خدمات آموزشی و پژوهشی طب سنتی و اصلاح سبک زندگی (پویانمایی). (از سال ۱۳۹۷)
۶. استفاده از آموزه‌های دینی در نظام سلامت با فراهم نمودن مقدمات تشکیل یک انجمن علمی در دبیرخانه انجمن‌های علمی حوزه‌ی علمیه که اساسنامه آن در دست تدوین است. (از سال ۱۴۰۰)

اقدام ۱۰: ترویج سبک زندگی سالم بر مبنای تعالیم اسلامی منطبق بر طب سنتی، در برنامه‌های آموزش عمومی مردم با استفاده از ظرفیت‌های رسانه ملی، مطبوعات، مساجد و سایر اماکن مذهبی، مراکز سلامتی و سایر اماکن عمومی و سایر روش‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی

۱. حمایت از تولید و انتشار گسترده لوح‌های فشرده چند رسانه‌ای در جهت فرهنگ‌سازی طب سنتی حاصل از ۷۵ جلسه برنامه ضبط شده در شبکه آموزش سیمای جمهوری اسلامی ایران در انجمن تحقیقات طب سنتی ایران. (سال ۱۳۹۲)

۲. فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی اخبار و آموزه‌های طب سنتی ایرانی در فضای مجازی با استفاده از ظرفیت تلگرام، اینستاگرام و آپارات به آدرس: (از سال ۱۳۹۵)

<https://gap.im/daftaretebeirani>

<https://sapp.ir/daftaretebeirani>

<https://www.instagram.com/daftaretebeirani>

<https://www.aparat.com/daftaretebeirani>

۳. ساخت و نمایش ۹ قسمت انیمیشن دیرین دیرین و ۱ قسمت از مجموعه انیمیشن «زندگی سالم با آموزه‌های طب ایرانی»، همچنین تعداد فیلم مستند در این زمینه. (از سال ۱۳۹۶ تاکنون)

۴. تولید محتوایی مبتنی بر آموزه‌های طب ایرانی برای افزایش آگاهی مردم به صورت اولویت‌بندی شده در دستور کار قرار گرفته و اولویت نخست، تهیه محتواها بر مبنای مناسبت‌های سلامت ملی و بین‌المللی است که از طریق تمامی فضاهای در دسترس، در اختیار مردم قرار می‌گیرد. (از سال ۱۴۰۰)

۵. همکاری با شبکه سلامت سازمان صداوسیما با ساخت برنامه «شفا» به عنوان تنها برنامه تخصصی در حوزه طب ایرانی (با همکاری این دفتر و معرفی کارشناسان مورد تایید، تهیه شده است و روی آنتن می‌رود). (از سال ۱۴۰۰)

۶. تهیه فیلم کوتاه تاریخ پزشکی ایران در دانشگاه علوم پزشکی تهران (با عنوان To the Future). (از سال ۱۴۰۰)

۷. پیگیری احداث نمادی از حکیم زکریای رازی در شهر ری و جلب حمایت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و شهرداری تهران، به واسطه کمیته فرهنگ و تمدن شورای عالی انقلاب فرهنگی. (سال ۱۳۹۵)

۸. مکاتبه با مدیرعامل متروی تهران طی نامه شماره ۱۲۲/۴۱۷/د مورخ ۱۳۹۶/۵/۹ برای استفاده از ظرفیت تبلیغاتی فضای ایستگاه‌ها و داخل واگن‌ها و مکاتبه با معاونت محترم اجتماعی

(نامه شماره ۱۲۲/۱۵۶۵/د مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۸) به منظور هماهنگی با سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران برای برگزاری دوره‌های آموزشی برای عموم مردم در فرهنگسراها و خانه‌های سلامت. (سال ۱۳۹۶)

۹. انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با جهاد دانشگاهی، بسیج جامعه پزشکی، مرکز خدمات حوزه علمیه کل کشور، آستان قدس رضوی، مسجد مقدس جمکران و بسیج دانشجویی کل کشور به منظور بهره‌برداری از ظرفیت این مراکز برای آموزش مبانی طب سنتی ایرانی. (از سال ۱۳۹۷ تاکنون)

۱۰. انعقاد تفاهم‌نامه با اداره کل سلامت شهرداری. (سال ۱۳۹۷)

۱۱. سخنرانی و توزیع بروشورهای آموزشی در سرای محلات مناطق مختلف شهرداری تهران. (سال ۱۳۹۷)

۱۲. برگزاری نمایشگاه‌های قرآن و سلامت، طلای سبز، بازارچه سلامت.... در برج میلاد، سالن حجاب، مصلی، سالن همایش‌های دانشگاه شهیدبهشتی و... . (از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

۱۳. رونمایی از مجسمه بوعلی‌سینا در سالن مشاهیر برج میلاد در روز پزشک سال ۱۳۹۳ با حضور وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که به همت شهرداری تهران ساخته شد.

۱۴. ارسال اولویت‌های مورد نظر در حوزه صداوسیما برای دانشکده‌ها و گروه‌های طب ایرانی برای پیشنهاد برنامه به مراکز استانی صداوسیما. (سال ۱۴۰۰)

۱۵. انعقاد تفاهم‌نامه با بنیاد علوی جهت ارائه خدمات آموزشی و درمانی در مناطق محروم (سال ۱۳۹۹)

۱۶. انعقاد تفاهم‌نامه با بنیاد خاتم‌الاولیاء جهت آموزش اصلاح سبک زندگی با آموزش طب ایرانی به عموم مردم (اجرای طرح رهجویان و راهبران سلامت) (سال ۱۳۹۹)

۱۷. انعقاد تفاهم‌نامه با بنیاد برکت. (سال ۱۴۰۰)

۱۸. به‌روزرسانی فهرست فضاها و مجازی معتبر فعال در حوزه طب ایرانی برای اطلاع‌رسانی مؤثر به مردم. (از سال ۱۳۹۹)

۱۹. انعقاد تفاهم‌نامه با بنیاد ملی خانواده جهت استفاده از آموزه‌های طب ایرانی در موضوع زن و خانواده. (سال ۱۳۹۹)

۲۰. انعقاد تفاهم‌نامه با بنیاد مستضعفان و دانشگاه پیام نور. (سال ۱۴۰۰)

۲۱. حمایت از تقویت فضای مجازی مراکز مجاز و متخصصان طب ایرانی. (از سال ۱۳۹۹

تاکنون)

اقدام ۱۱: ترویج رعایت اصول ششگانه سلامت مکتب طب سنتی در میان آحاد جامعه

۱. حمایت از انتشار ۴۹ عنوان کتاب تخصصی، دو عنوان کتاب به زبان انگلیسی جهت معرفی

طب ایرانی، ۲۰ عنوان کتاب آموزشی برای عموم، ۷ عنوان ویژه‌ی کودکان و نوجوانان و ۲۱ شماره

و ویژه‌نامه از نشریه پیام تندرستی در حوزه طب ایرانی و مکمل. (از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

۲. برگزاری بیش از ۱۰۰۰ ساعت برنامه‌های آموزشی اصول حفظ تندرستی از دیدگاه طب

سنتی ایرانی برای عموم مردم از طریق انجمن علمی طب سنتی ایرانی، سلامتکده‌های طب سنتی

ایرانی و شبکه‌های مختلف صدا و سیما. (از سال ۱۳۹۲ تاکنون)

۳. *همکاری با دفتر ارتقای سلامت معاونت بهداشت در خصوص طرح «هر خانه، یک پایگاه

سلامت». (از سال ۱۳۹۸)

اقدام ۱۲: طراحی و ترویج الگوی سلامت مادر و کودک بر اساس آموزه‌ها و تعالیم

اسلامی منطبق بر طب سنتی

۱. حمایت از احیاء، بازنویسی کتب طب سنتی از جمله کتاب حفظ سلامتی و درمان

بیماری‌های زنان باردار، نوزادان و کودکان احمد ابن محمد ابن یحیی بلدی و بیماری‌های زنان و

بارداری الحاوی محمد ابن زکریای رازی.

۲. ایجاد کلینیک مشاوره تخصصی طب ایرانی ویژه‌ی خانواده در راستای ارتقاء سلامت معنوی

خانواده در دانشگاه علوم پزشکی شیراز و تولید محتوای آموزشی و برگزاری ۴ دوره کارگاه افزایش

رضایتمندی از زندگی زناشویی در چارچوب سلامت باروری و جنسی.

۳. تولید محتوای آموزشی، برگزاری ۴ کارگاه آموزشی و ایجاد کلینیک مشاوره تخصصی طب

ایرانی ویژه‌ی زوجین نابارور در دانشگاه‌های علوم پزشکی مشهد و تبریز.

۴. حمایت از ترویج سبک زندگی سالم با آموزه‌های طب ایرانی (گسترش فرهنگی طب ایرانی)

با برگزاری جشنواره ملی طب ایرانی، تولید محتوای آموزش عمومی (ورزش، سبک زندگی)،

برگزاری کلاس‌های آموزش عمومی برای گروه‌های مختلف (در مساجد، فرهنگسراها، مدارس و ادارات ...)، تولید محتوای آموزشی برای دانش آموزان و حضور مؤثر در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی برای اصلاح سبک زندگی با آموزه‌های طب ایرانی.

۵. برگزاری برنامه‌های آموزشی اصول حفظ تندرستی از دیدگاه طب ایرانی برای عموم مردم از طریق انجمن علمی طب ایرانی، سلامت‌کده‌های طب ایرانی و شبکه‌های مختلف صدا و سیما با تمرکز بر روی آموزش مادران خانواده.

۶. حمایت از تدوین و انتشار ۷ عنوان کتاب تخصصی و ۶ عنوان کتاب عمومی با موضوع سلامت مادر و کودک.

۷. اجرای بیش از ۱۰۰۰ ساعت برنامه تلویزیونی و بیش از ۴۰۰ ساعت برنامه رادیویی در حوزه اصلاح سبک زندگی، ارتقاء سلامت و باروری با آموزه‌های طب ایرانی. (از سال ۱۳۹۲ تاکنون)

۸. حمایت از پایان‌نامه‌های مقاطع مختلف در رشته‌های مامایی و طب سنتی ایرانی با موضوع ناباروری و باروری سالم (با توجه به مسئله جمعیت). (از سال ۱۳۹۹)

اقدام ۱۳: تشکیل بانک اطلاعاتی داروهای سنتی در دسترس و ایجاد سامانه ثبت داروهای سنتی و طبیعی و ارائه اطلاعات دارویی

۱. حمایت از تدوین، چاپ و تکمیل دارونامه داروها و فرآورده‌های سنتی ایران در دانشگاه علوم پزشکی تهران. (۱۴۰۰)

۲. حمایت از ایجاد اطلس کاربردی میراث مکتوب و معنوی پزشکی اسلام در ایران فاز اول: تهیه نرم افزار وب بیس کتب طب سنتی، پیمایش کلی کتاب‌ها به لحاظ موضوعی مرکز تحقیقات طب و داروسازی سنتی دانشگاه تهران.

۳. تدوین و چاپ دارونامه داروها و فرآورده‌های سنتی ایران.

۴. تدوین دارونامه گیاهی و سنتی ویژه بهورزان.

۵. ایجاد سامانه جامع گیاهان دارویی:

pm.behdasht.gov.ir/page/samanegiahandaroi

۶. ایجاد سامانه جامع ثبت عوارض داروهای گیاهی:

pm.behdasht.gov.ir/page/sabteavarez

راهبرد ۴: اصلاح فرآیندها و ساختارهای نظارت و ارزیابی حوزه طب سنتی

اقدام ۱۴: تدوین آئین نامه نظارت بر فعالیتهای حوزه طب سنتی با همکاری نهادهای

ذی ربط دولتی و غیر دولتی

۱. تدوین و ابلاغ آیین نامه نحوه فعالیت فعالان حوزه طب سنتی و فروش گیاهان دارویی. (سال ۱۳۹۶)

۲. تدوین و ابلاغ دستورالعمل نحوه انجام تعهدات متعهدین تخصصی رشته های طب ایرانی و داروسازی در طب ایرانی. (سال ۱۳۹۶)

۳. تدوین و ابلاغ آیین نامه نحوه فعالیت دانش آموختگان پزشکی در حیطه ی طب ایرانی. (سال ۱۳۹۶)

۴. تدوین ضوابط علمی و فنی فروشندگان گیاهان دارویی (عطاری ها). (سال ۱۳۹۶)

۵. تدوین پیش نویس دستورالعمل تأسیس مراکز آموزشی غیر دولتی طب ایرانی و ارائه به معاونت محترم آموزشی. (سال ۱۳۹۴)

۶. تدوین و ابلاغ دستورالعمل مربوط به زالو از تولید و تکثیر تا امحاء. (سال ۱۳۹۷)

۷. تسهیل اجرای آیین نامه تأسیس سلامتکده های طب ایرانی در بخش خصوصی. (سال ۱۳۹۴)

۸. تدوین و ابلاغ آیین نامه تأسیس داروخانه فرآورده های طبیعی و سنتی با همکاری سازمان غذا و دارو (سال ۱۳۹۵) (در انتظار تدوین ضوابط اجرایی توسط سازمان غذا و دارو). هم اکنون در قالب مراکز ارائه فرآورده های طبیعی و سنتی (فروشگاه های سلامت) با تغییراتی در آیین نامه قبلی در حال پیگیری است.

۹. بازنگری آیین نامه ی تأسیس سلامتکده ی طب ایرانی. (سال ۱۳۹۵)

۱۰. تدوین پیش نویس اصلاحات آئین نامه ارائه خدمات در طب مکمل و ارسال به معاونت درمان. (سال ۱۴۰۰)

۱۱. تدوین پیش نویس دستورالعمل اجرایی «ارزشیابی علمی و عملی» آیین نامه نحوه فعالیت

فعالان حوزه طب سنتی و فروش گیاهان دارویی (در دست بررسی در معاونت حقوقی). (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۱۵: طراحی و استقرار مدل‌های مناسب ارتقاء کیفیت، ارزیابی عملکرد، استانداردسازی کلیه فرایندها و خدمات

۱. حمایت از ایجاد سامانه یکپارچه پذیرش، پایش و پیگیری بیمار در تدبیر اندیشان سلامت هوشمند (سلام دکتر) (۱۳۹۵)

۲. تشکیل کمیته‌های تخصصی پژوهشی، آموزشی و درمانی. (سال ۱۴۰۰)

۳. تدوین لاگ بوک یکسان ویژه ارزیابی دانشجویان دکترای تخصصی طب ایرانی (قبل از امتحان جامع) (نهایی و آماده شده‌است). (سال ۱۴۰۰)

۴. ابلاغ شناسنامه ۶ خدمت طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۵. بسترسازی جهت حضور متخصصین طب ایرانی در بیمارستان‌ها. (سال ۱۴۰۰)

۶. تدوین استاندارد ویزیت و ۱۱ خدمت طب سنتی ایرانی و خدمات طب سوزنی. (سال ۱۳۹۵)

۷. تدوین و ابلاغ شاخص‌های ارزیابی دانشگاه‌ها در حوزه طب سنتی ایرانی. (از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

۸. تشکیل کمیته سیاستگذاری تولید، پخش و عرضه داروها و فرآورده‌های سنتی. (سال ۱۳۹۷)

۹. برگزاری کارگاه نحوه‌ی طراحی و تدوین پروتکل و راهنمای بالینی برای متخصصین طب سنتی ایرانی و تدوین و چاپ پروتکل‌های تشخیصی درمانی برخی بیماری‌ها.

راهبرد ۵: ساماندهی و ارتقای ظرفیت علمی-تخصصی، مهارت‌های حرفه‌ای و جایگاه معنوی نیروی انسانی متخصص و همچنین کتب درسی و منابع مرجع در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

اقدام ۱۶: نیازسنجی و تعیین ظرفیت نیروی انسانی مورد نیاز برای پذیرش از طریق برنامه‌های مصوب

۱. معرفی تعداد ۵۰ نفر از فارغ‌التحصیلان رشته به دانشگاه‌های علوم پزشکی، مراکز تحقیقات، مراکز فعال در حوزه طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۲. جمع‌آوری اطلاعات هیأت علمی مورد نیاز از دانشگاه‌های سراسر کشور به منظور بسترسازی جهت جذب هیأت علمی در رشته‌های مرتبط در دانشگاه‌ها. (سال ۱۴۰۰)

۳. همکاری در به‌روزرسانی طرح ملی برآورد نیروی انسانی رشته‌های غیربالینی تا افق ۱۴۰۴. ارزیابی وضعیت فارغ‌التحصیلان رشته‌ها، پیش‌بینی ظرفیت پذیرش دانشجویان بر اساس ضریب خودکفایی و کلان مناطق آمایشی بر اساس جمع‌آوری اطلاعات گروه‌ها و دانشکده‌ها. (سال ۱۴۰۰)

۴. گنجانیدن برنامه توسعه‌ای طب ایرانی در برنامه عملیاتی دانشگاه و تصویب آن در هیأت‌های امنای دانشگاه‌ها و تصویب و ابلاغ آن توسط وزیر محترم از سال ۱۳۹۴.

۵. اختصاص نمره خاص در آزمون شفاهی PhD طب ایرانی برای متخصصین سایر رشته‌های بالینی علوم پزشکی. (سال ۱۳۹۶)

اقدام ۱۷: تربیت نیروی انسانی متخصص با ایجاد گرایش، دوره، رشته و میان رشته‌های تخصصی در زمینه‌های مختلف طب سنتی بر اساس نیاز و با توجه به آمایش آموزش عالی کشور

۱. تدوین برنامه آموزشی رشته‌های ماساژ درمانی، فرآورده‌های طبیعی، مراقبت‌های بالینی در طب ایرانی (پرستاری و اعمال یدای) در مقطع کارشناسی پیوسته و همچنین رشته‌های پرستاری طب ایرانی و مکمل و هومیوپاتی در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته. (سال ۱۴۰۰)

۲. پیشنهاد دو رشته در مقطع کارشناسی به معاونت آموزشی جهت طرح در شورای عالی برنامه‌ریزی. (سال ۱۴۰۰)

۳. پیشنهاد حداقل ۳ فلوشیپ طب ایرانی برای متخصصان بالینی. (سال ۱۴۰۰)

۴. تدوین برنامه آموزشی دوره تخصصی طب ایرانی و ارسال به معاونت آموزشی جهت ایجاد شاخه بالینی طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۵. راه اندازی مقطع دکترای تخصصی تاریخ علوم پزشکی (با پذیرش دانشگاه ع.پ. تهران در سال ۱۴۰۰)

۶. پیشنهاد دوره‌های مهارتی و حرفه‌ای طب ایرانی در مرکز ملی آموزش‌های مهارتی علوم پزشکی (دوره مهارتی ماساژ، دوره مهارتی بادکش و حجامت) (در حال حاضر این دو رشته از دستور کار خارج شده است). (سال ۱۴۰۰)

۷. تصویب دوره مهارتی ۶۰ ساعته اعمال کمک درمانی در طب ایرانی ویژه‌ی پزشکان عمومی. (سال ۱۴۰۰)

۸. تدوین کوریکولوم کارشناسی رشته‌ی فرآورده‌های طبیعی. (سال ۱۴۰۰)

۹. تدوین کوریکولوم فلوشیپ طب تلفیقی ویژه‌ی متخصصان طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۹)

۱۰. تشکیل کارگروه تدوین برنامه آموزشی رشته‌های پشتیبان طب سنتی ایرانی و داروسازی در طب سنتی ایرانی و رشته‌های کاربردی فنی حرفه‌ای به منظور پیشنهاد و اعلام ضرورت ایجاد این رشته‌ها در مقاطع مختلف به شورای عالی برنامه‌ریزی آموزش پزشکی از جمله: کاردانی ماساژ، کاردانی و کارشناسی رشته فرآورده‌های طبیعی، کاردانی و کارشناسی رشته مراقبت‌های بالینی در طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۷)

اقدام ۱۸: شناسایی و حمایت ویژه از مراکز دانشگاهی ممتاز در عرصه طب سنتی و داروسازی سنتی و اعطای مأموریت‌های ملی به این مراکز در جهت رفع نیازهای نظام سلامت کشور

۱. حمایت از ۳۰ طرح پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقات طب سنتی در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری با موضوع تدوین دارونامه، احیاء میراث مکتوب طب سنتی چاپ دانشنامه، سامانه‌های نوین خدمات طب سنتی، جمع‌آوری طب فولکلور، دوره‌های آموزشی و... (۱۳۹۲-۱۴۰۱)

۲. حمایت از ۳۵ طرح پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقات طب سنتی در معاونت علمی (۱۳۹۲-۱۳۹۹)

۳. تأسیس درمانگاه بین رشته‌ای نورولوژی و انکولوژی به منظور فراهم‌سازی مقدمات فلوشیپ‌های مربوطه در دانشگاه علوم پزشکی تهران و شهیدبهشتی. (سال ۱۳۹۶)

۴. رایزنی با ریاست محترم مرکز تحقیقات روانپزشکی و روانشناسی دانشگاه علوم پزشکی تهران برای راهاندازی مسیر جذب دانشجوی PhD by research رشته روانشناسی طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۶)

۵. رایزنی با معاونت تحقیقات و فناوری وزارت متبوع، برای ارتقای رتبه و افزایش حمایت از مراکز تحقیقاتی فعال در حیطه تحقیقات طب سنتی ایرانی و مکمل. (سال ۱۳۹۵)

۶. تدوین و ابلاغ اولویتهای پژوهشی طب سنتی ایرانی کشور با نظر سنجی از بیش از ۵۰ صاحب نظر و ۲۰ دانشکده یا مرکز پژوهشی مرتبط در راستای نقشه پژوهشهای طب سنتی ایرانی کشور. (سال ۱۳۹۴)

۷. ترسیم نقشه‌ی مأموریت محوری دانشگاههای علوم پزشکی در حوزه‌ی طب ایرانی با چشم‌انداز ۵ ساله (سال ۱۴۰۰)

۸. ایجاد بانک اطلاعاتی و ارزیابی علمی اعضای هیأت علمی رشته‌های طب ایرانی، تاریخ پزشکی و داروسازی سنتی و حوزه تخصصی پژوهشی هر یک از اعضا. (سال ۱۴۰۰)

۹. محاسبه میانگین اچ ایندکس کلیه گروه‌ها، دانشکده‌ها و دانشگاه‌های دارای رشته‌های طب ایرانی و محاسبه نسبت اچ ایندکس هر شخص به میانگین گروه- دانشکده و دانشگاه و مجموع اچ ایندکس هر گروه و دانشکده در جدول دانشگاه‌های کشور. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۱۹: استفاده از منابع ایرانی - اسلامی طب سنتی و ترویج آن‌ها

۱. اجرای ۹ مرحله از طرح جامع احیاء متون طب سنتی و چاپ و انتشار ۷۵ جلد کتب طب سنتی با همکاری دانشگاه شاهد و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری.

۲. حمایت از چاپ ۴ جلد دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران.

۳. حمایت از اطلس کاربردی میراث مکتوب و معنوی پزشکی اسلام در ایران فاز اول: تهیه نرم‌افزار وب بیس کتب طب سنتی، پیمایش کلی کتاب‌ها به لحاظ موضوعی.

۴. حمایت از چاپ کتاب توسط بخش خصوصی- انتشارات چوگان.

۵. حمایت از طرح جامع چاپ نسخ الحاوی.

۶. گردآوری طب فولکلور و محلی مناطق مختلف استان آذربایجان شرقی.

۷. حمایت از بسته‌های آموزشی در زمینه مفردات، مبانی علاج، اعمال یدای، معالجات و حفظ الصحه.

۸. احیاء میراث مکتوب طب ایرانی بالغ بر ۲۰۰۰ عنوان کتاب و رساله و بازنویسی و تصحیح حدود ۲۰۰ مورد از آن‌ها.

اقدام ۲۰: شناسایی و صیانت از میراث معنوی و منابع معتبر علمی ضمنی و تصریحی طب سنتی ایرانی - اسلامی به‌ویژه از طریق هماهنگی بین بخشی با سازمان میراث فرهنگی

۱. تشکیل جلسات مشترک با سازمان میراث فرهنگی و گردشگری برای ثبت ملی و جهانی شیوه‌ها و درمان‌های طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۴)

۲. برگزاری کارگاه آموزشی چگونگی ثبت ملی و جهانی میراث فرهنگی طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۴)

۳. تکمیل فرم‌های ثبت ملی دو شیوه‌ی درمانی دلک و غمز و شکسته‌بندی در میراث فرهنگی. (سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵)

۴. احیاء میراث مکتوب طب ایرانی بالغ بر ۲۰۰۰ عنوان کتاب و رساله و بازنویسی و تصحیح حدود ۲۰۰ مورد از آن‌ها (۱۳۹۲ تاکنون) (مشابه با اقدام ۱۹)

اقدام ۲۱: تدوین کتب مرجع، منابع درسی تخصصی و دستورالعمل‌های کاربردی طب سنتی

۵. تدوین ۲۳ درسنامه و ۲۰ راهنمای بالینی در حیطه طب سنتی ایرانی. (از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰)

۶. تدوین محتوای علمی استفاده از ظرفیت طب ایرانی در رزم و بحران. (سال ۱۴۰۰)

۷. تصویب افزودن ۲ واحد درس «آشنایی با اصول و مبانی طب سنتی ایرانی» به عنوان یک درس اختصاصی برای گروه پزشکی که اجرای آن پس از تدوین محتوای درس امکان پذیر است. همچنین بر اساس مصوبه‌ی شورای عالی برنامه‌ریزی، سال جاری نیز این درس برای کلیه‌ی

رشته‌های بالینی اجباری (۷ رشته) و رشته‌های غیربالینی اختیاری ارائه خواهد شد. (از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۹ با تغییرات دوره‌ای)

۸. برگزاری کارگاه «القانون فی الطب» (ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا) شامل روخوانی، ترجمه و شرح و تهیه محتوای آموزشی قابل جستجو و انتشار آن. (از سال ۱۳۹۵)
۹. تدوین درسنامه واحد جهت دانشجویان کارشناسی ارشد ناپیوسته تاریخ علوم پزشکی. (سال ۱۴۰۰)

۱۰. تدوین بسته‌ی آموزشی نحوه نگارش مقالات مروری. (سال ۱۳۹۶)
۱۱. برگزاری کارگاه‌های آموزشی ابزارسازی در طب سنتی ایرانی و تدوین مجموعه آموزشی مربوطه و انتشار نسخه الکترونیکی آن. (سال ۱۳۹۶)
۱۲. ایجاد سایت درسنامه (از سال ۱۳۹۶)

www.medline.ir/textbook
www.medline.ir/Php_mod

۱۳. بازنگری کوریکولوم دوره دکترای تخصصی طب ایرانی (تغییر کمیت و کیفیت برگزاری برخی واحدهای درسی و ذکر منابع درسی مشخص و یکسان برای واحدهای درسی به ترتیب اولویت و اهمیت) (در دست اقدام) (سال ۱۴۰۰)

۱۴. بازنگری کوریکولوم دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته تاریخ علوم پزشکی (در دست اقدام) (سال ۱۴۰۰)

۱۵. بازنگری کوریکولوم ۲ واحد طب سنتی ویژه دانشجویان ۷ رشته و تدوین درسنامه (در دست اقدام) (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۲۲: استخراج روش‌های درمانی سنتی (در دو حوزه پزشکی و دامپزشکی) و گردآوری منابع شفاهی طب مردمی بر اساس اندوخته‌های طبی فرهنگ‌های متنوع فلات ایران

۱. حمایت از گردآوری طب فولکلور و محلی مناطق مختلف استان آذربایجان شرقی در دانشگاه علوم پزشکی تبریز. (۱۳۹۳)

۲. حمایت از جمع‌آوری بخشی از دانش بومی سلامت و میراث پزشکی استان کردستان در شرکت بانی شفای کردستان. (۱۳۹۷)

۳. ایجاد و به‌روزرسانی سامانه طب فولکلور (مردمی). (از سال ۱۳۹۶)
<http://pm.behdasht.gov.ir/page/tebefolklor>

۴. ایجاد و به‌روزرسانی سامانه جامع طب‌های سنتی و مکمل جهان. (از سال ۱۳۹۶)
<http://pm.behdasht.gov.ir/page/jahani>

۵. ایجاد و به‌روزرسانی بانک اطلاعاتی درمان ساده بیماری‌های شایع. (از سال ۱۳۹۶)
<http://pm.behdasht.gov.ir/page/darmaneirani>

اقدام ۲۳: توسعه و تقویت دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و بازآموزی طب سنتی

۱. حمایت از تهیه بسته‌های آموزشی طب سنتی جهت برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت ویژه توانمندسازی پزشکان در شش محور براساس تفاهم نامه منعقد در انجمن علمی طب سنتی. (۱۳۹۲)

۲. حمایت از بسته‌های آموزشی در زمینه مفردات، مبانی علاج، اعمال یداوی، معالجات و حفظ‌الصحه در انجمن علمی طب سنتی. (۱۳۹۲)

۳. برگزاری برنامه‌های آموزش مداوم طب سنتی ایرانی برای پزشکان عمومی و متخصصین. (از سال ۱۳۹۳ تاکنون)

۴. برگزاری کارگاه کارآفرینی و تجاری‌سازی محصولات و نبض‌شناسی و تدوین و انتشار نسخه الکترونیکی آموزش مربوطه. (سال ۱۳۹۴)

۵. آموزش مجازی توانمندسازی اساتید با همکاری د.ع.پ مشهد. (سال ۱۴۰۰)

۶. برگزاری کارگاه‌های توانمندسازی ویژه دانشجویان دکترای تخصصی طب ایرانی و کارشناسی ارشد ناپیوسته تاریخ علوم پزشکی. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۲۴: تبیین، ترویج و نهادینه‌سازی آموزه‌های مبتنی بر طب سنتی ایرانی - اسلامی در نظام آموزش پزشکی کشور

۱. ایجاد ۲ واحد آموزشی اجباری طب سنتی برای تمام گروه‌های پزشکی و پیراپزشکی.

۲. همکاری در برگزاری همایش‌های طب سنتی ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۳. تهیه فیلم کوتاه تاریخ پزشکی ایران در دانشگاه علوم پزشکی تهران (با عنوان To the Future) (از سال ۱۴۰۰)

۴. برگزاری دومین جشنواره کشوری طب ایرانی با مشارکت دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۲۵: ایجاد زمینه مناسب برای بهره‌مندی از اندوخته‌های درمانگران سنتی و انتقال به نسل‌های بعدی

۱. حمایت از تدوین و چاپ کتاب مجموعه مقالات طب فولکلور. (سال ۱۳۹۶)
۲. حمایت از گردآوری و چاپ طب فولکلور مناطق آذربایجان غربی و کردستان در معاونت علمی.
۳. استفاده از تجربیات حکمای طب سنتی اساتیدی همچون دکتر عبادیانی و... در تدریس آکادمیک دروس طب سنتی ایرانی.

راهنبرد ۶: گسترش همکاری‌های علمی و فناوری در سطح بین‌المللی در حوزه طب سنتی

اقدام ۲۶: تصویب و انتشار جهانی منشور «مبانی نظری طب سنتی ایرانی - اسلامی»، به منظور درج نام طب سنتی ایرانی اسلامی به عنوان یک مکتب شناخته شده (هم‌ردیف سایر مکاتب معتبر طب) در متون اصلی بین‌المللی

۱. پیوستن ایران به شبکه WHO.IRCH که شبکه همکاری‌های نظارتی بین‌الملل برای قوانین حوزه داروهای گیاهی است و ایران به عنوان سی و ششمین عضو این شبکه پذیرفته شده است. (سال ۱۴۰۰)

۲. رونمایی از سند رسمی طب سنتی ایران و ارائه آن به سازمان جهانی بهداشت. (سال ۱۳۹۸)

۳. تهیه پیش‌نویس قرارداد تدوین Bench Mark‌های آموزش و ارائه خدمات بالینی طب ایرانی زیر نظر سازمان جهانی بهداشت که با تأمین اعتبار مالی امضا و این پروژه بزرگ بین‌المللی آغاز خواهد شد. (سال ۱۴۰۰)

۴. تهیه اسناد طب ایرانی به زبان انگلیسی (سال ۱۴۰۰) :

الف) کتاب ۲۰۱۸ Persian Medicine

ب) کتاب Short Introduction to Persian Medicine

۵. حضور در کارگروه نگارش ICD۱۱ و حضور در شبکه همکاری‌های بین‌المللی قانونگذاری

برای گیاهان دارویی به عنوان سی و ششمین عضو. (سال ۱۴۰۰)

۶. ورود عبارت طب ایرانی " Persian Medicine " به سر عنوان‌های موضوعی پزشکی "

" MeSH (سامانه جستجوی موضوعی عناوین مقالات حوزه‌ی پزشکی). (سال ۱۴۰۰)

۷. (این اتفاق بدان معنی است که «پرشین مدیسین» به عنوان یک روش درمانی پزشکی

پذیرفته شده است؛ همچنان که بسیاری از روش‌های درمانی سنتی رایج در دنیا که ذیل حوزه

پزشکی قرار دارند در MeSH ثبت شده‌اند و ذیل خود کلیدواژه پیدا کرده‌اند.)

۸. نگارش کتاب ۲۰۲۰ طب ایرانی به زبان انگلیسی. (سال ۱۴۰۰)

۹. حمایت از تألیف و انتشار کتاب مبانی طب سنتی ایران به زبان انگلیسی. (سال ۱۳۹۷)

۱۰. تألیف و انتشار کتابچه معرفی مختصر طب سنتی ایرانی به سه زبان فارسی، عربی و

انگلیسی. (سال ۱۳۹۵)

اقدام ۲۷: برقراری روابط پلیدار و همکاری‌های بین‌المللی و کاربردی با مراکز معتبر

طب سنتی دنیا به ویژه جهان اسلام

۱. شرکت موفق نمایندگان دفتر طب ایرانی در کارگاه‌های تخصصی سالانه‌ی سازمان جهانی

بهداشت و معرفی طب سنتی ایرانی در هر سال نشست. (سال ۱۳۹۴)

۲. بازدید معاون طب ایرانی از پارک علم و فناوری کره به دعوت طرف کره‌ای. (سال ۱۳۹۴)

۳. بازدید نمایندگان دفتر از دانشکده‌های طب سنتی کشور چین. (سال ۱۳۹۴)

۴. بازدید نمایندگان معاونت از بیمارستان‌ها و کلینیک‌های طب سنتی کشور چین، کره

جنوبی، امارات، ترکیه و هند. (سال ۱۳۹۴)

۵. عقد تفاهم‌نامه همکاری با کشور کره به منظور همکاری در پروژه‌های پژوهشی و تولید

محصول در قالب تأسیس پارک علم و فناوری طب سنتی ایرانی در کشور کره (سال ۱۳۹۴)،

همچنین انعقاد تفاهم‌نامه همکاری وزارت بهداشت با کشورهای چین، هند و تایلند. (سال ۱۳۹۷)

۶. انعقاد تفاهم‌نامه دانشگاه تهران با دانشگاه اتریش. (سال ۱۳۹۷)

۷. همکاری مستمر با واحد طب سنتی، مکمل و تلفیقی سازمان جهانی بهداشت. (سال ۱۴۰۰)

۸. آغاز همکاری با UNDP در راستای ترویج تغذیه سالم منطبق با آموزه‌های طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۹. همکاری با سازمان جهانی بهداشت CC در حوزه طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۱۰. تشکیل شعبه انجمن بین‌المللی تاریخ داروسازی در ایران. (سال ۱۴۰۰)

۱۱. جذب دانشجویان بین‌الملل در مقطع دکترای تخصصی طب ایرانی. (از سال ۱۳۹۸)

۱۲. برگزاری نخستین مدرسه تابستانی طب ایرانی در دانشگاه علوم پزشکی تهران با شرکت

دانشجویان خارجی و دومین آن در تهران و شیراز با حضور ۶ دانشجوی هندی. (از سال ۱۳۹۸)

۱۳. برگزاری مدرسه بهاره طب ایرانی در دانشکده طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی تهران با

حضور ۹ دانشجوی اتریشی. (از سال ۱۳۹۸)

اقدام ۲۸: مطالعات تطبیقی، بین نظام طب سنتی ایرانی - اسلامی با طب سنتی سایر

ملل و طب کلاسیک

۱. برگزاری کنگره‌های طب مکمل و جایگزین، طب سنتی ایرانی و طب تلفیقی متعدد در دانشگاه‌های علوم پزشکی و پژوهشکده‌ها و جهاد دانشگاهی و... (سال ۱۳۹۶)

۲. برگزاری سمپوزیوم یکروزه‌ی طب سنتی ایرانی و چین با حضور معاون فرهنگستان طب سنتی چین. (سال ۱۳۹۴)

۳. برگزاری سمپوزیوم یکروزه‌ی طب سنتی ایرانی و اسپانیا. (سال ۱۳۹۵)

۴. برگزاری سمپوزیوم یکروزه‌ی طب سنتی ایرانی و اتریش. (سال ۱۳۹۵)

۵. مشارکت انجمن علمی طب سنتی ایران در برگزاری پنجمین کنگره جهانی – UCERN آبان‌ماه ۱۳۹۹ و برگزاری دو پنل تخصصی مرتبط با طب سنتی و مکمل با حضور اساتید برجسته بین‌المللی. (سال ۱۴۰۰)

۶. اجرای دو پنل تخصصی مرتبط با طب سنتی و مکمل با حضور اساتید برجسته این حوزه در دنیا. (سال ۱۴۰۰)

۷. طراحی یک پنل تخصصی تاریخ پزشکی در دوره کارگاهی بهار UCERN در قالب برنامه مشترک دانشگاه علوم پزشکی تهران و دانشگاه ملی پزشکی خارکیف اوکراین. (سال ۱۴۰۰)

۸. تشکیل کمیته‌ی همایش‌های بین‌المللی در دفتر طب ایرانی و مکمل و حضور در ۲ همایش بین‌المللی در مدت ۵ ماه گذشته. (سال ۱۴۰۰)

۹. اعزام متخصصان طب سنتی ایرانی برای شرکت در دوره‌های آموزشی بین‌المللی. (به کشور چین) (سال ۱۳۹۸)

۱۰. حمایت از برگزاری دومین همایش بین‌المللی تاریخ پزشکی در ایران و اسلام با حضور شرکت‌کنندگانی از کشورهای هند، ترکیه، آلمان، فرانسه، انگلیس و آذربایجان. (سال ۱۳۹۸)

۱۱. حمایت دفتر طب ایرانی از برگزاری نشست علمی ۴ روزه بین‌المللی تاریخ پزشکی (HiMed ۲۰۲۱) با عنوان «تاریخ‌های در هم تنیده: نقش ایران و ترکیه در تکوین پزشکی» به میزبانی دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشگاه مرمره ترکیه و دانشگاه علوم پزشکی شیراز به

صورت هیبرید حضوری و مجازی (استانبول، تهران و شیراز) ۱۲ تا ۱۵ نوامبر ۲۰۲۱ (سال ۱۴۰۰)

۱۲. کنگره پزشکی شیراز به صورت هیبرید حضوری و مجازی (استانبول، تهران و شیراز) ۱۲ تا ۱۵ نوامبر ۲۰۲۱. (سال ۱۴۰۰)

۱۳. حضور و سخنرانی مشاور بین الملل دفتر طب ایرانی و مکمل (آقای دکتر زرگران) به عنوان نماینده ایران در سیزدهمین نشست سالانه شبکه همکاری‌های بین‌المللی قانون‌گذاری برای گیاهان دارویی در سازمان جهانی بهداشت WHO-IRCH (۲۴ الی ۲۶ نوامبر ۲۰۲۱) (سال ۱۴۰۰)

۱۴. رایزنی‌ها و مکاتبات جهت معرفی اعضای ایرانی در مورد نگارش فارماکوپه گیاهی سازمان جهانی بهداشت. (سال ۱۴۰۰)

۱۵. راه‌اندازی دیپلم طب ایرانی برای حفظ سلامتی جهت پزشکان و متخصصین طب سنتی غیر ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

لقدام ۲۹: بینلمه‌ریزی برای بهره‌گیری مؤثر از ظرفیت‌ها، تجربیات و آموزه‌ها و منابع طب سنتی سایر ملل و نیز از ظرفیت‌های طب کلاسیک

۱. شرکت نماینده دفتر طب سنتی ایرانی در کارگاه طب‌های آسیایی در کشور کره و معرفی طب ایرانی با هزینه طرف کره‌ای. (سال ۱۳۹۴)

۲. برگزاری همایش بین‌المللی «طب سنتی ایرانی؛ یک دهه فعالیت آکادمیک، نقد گذشته، افق آینده» با حضور نمایندگان سازمان جهانی بهداشت. (۳ و ۴ بهمن ۱۳۹۷، در مشهد مقدس)

۳. انعقاد تفاهم‌نامه مشترک MOM بین وزارت آیوش هند و وزارت بهداشت (به نمایندگی دفتر طب ایرانی) (سال ۱۳۹۸)

۴. همکاری‌های آموزشی و پژوهشی با کشورهای چین، تونس و تایلند. (سال ۱۳۹۸)

راهبرد ۷: گسترش، تسهیل و ساماندهی ارائه خدمات در حوزه طب سنتی

اقدام ۳۰: گسترش پوشش بیمه‌ای خدمات طب سنتی با تأکید بر اصل عدالت اجتماعی

۱. پوشش بیمه ویزیت طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۸)
۲. به منظور تمديد بیمه ویزیت متخصصین طب سنتی ایرانی پروژه هزینه اثربخشی آن با همکاری دفتر طب ایرانی در مؤسسه ملی تحقیقات سلامت در حال انجام است. (سال ۱۴۰۰)
۳. ارائه مستندات به سازمان بیمه برای پوشش بیمه برای ۶ خدمت طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)
۴. در راستای سیاست‌های WHO در خصوص حمایت ملی در پوشش بیمه دو بیماری MS و دیابت بسته پیشنهادی این دفتر در خصوص تدابیر و داروهای گیاهی مورد تأیید بر اساس مستندات و مقالات معتبر به سازمان بیمه ارسال شد. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۳۱: تعرفه‌گذاری خدمات و متناسب‌سازی نرخ خدمات (دولتی و خصوصی) با سایر خدمات سلامت و حمایت بیمه‌ها از این خدمات

تعیین تعرفه خدمات طب سنتی ایرانی و چاپ در کتاب ارزش نسبی خدمات در سال ۱۳۹۴، بازنگری آن در سال ۹۶ و افزودن تعرفه دو خدمت جدید دیگر به آن.

اقدام ۳۲: اولویت دادن به خرید محصولات و فرآورده‌های طب سنتی توسط بخش‌های دولتی، خدمات بیمه‌ای این محصولات

۱. برگزاری جشنواره ملی گیاهان دارویی، فرآورده‌های طبیعی و طب سنتی و دعوت از بخش‌های متعدد دولتی برای حضور در جشنواره و تشویق خرید محصولات و فرآورده‌های طب سنتی.

۲. خرید و توزیع داروهای گیاهی و فرآورده‌های طب سنتی در معاونت‌ها و بخش‌های مختلف.
- ### اقدام ۳۳: حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در تولید و تجاری‌سازی و صادرات محصولات و فرآورده‌های طب سنتی

۱. حمایت از توسعه ۵ شتابدهنده فعال در حوزه داروهای گیاهی و سنتی (پرسیس ژن، زردبند، زیست تولید رازی، اسپادانا و سما) (۱۳۹۸ - ۱۴۰۰)

۲. فعالیت تخصصی شرکت شتابدهنده اسپادانا در حوزه توسعه داروها و فرآورده‌های طب سنتی

۳. مشارکت در ایجاد مرکز نوآوری و شتابدهی با محوریت طب ایرانی و داروسازی سنتی در دانشگاه علوم پزشکی تهران. (۱۴۰۰)

۴. حمایت از برگزاری سالیانه ۵ رویداد کارآفرینی توسعه صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی
۵. توسعه و ارتقاء توانمندی شرکت‌های فناور و خلاق در صنعت گیاهان دارویی به‌منظور افزایش تولید، اشتغال و صادرات (در حال حاضر ۶۲ شرکت خلاق در حوزه صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی فعال هستند که ۳۱ شرکت خلاق تولیدکننده داروهای گیاهی و سنتی هستند و تعداد ۱۹۲ شرکت نیز در این حوزه تخصصی دانش بنیان هستند که تعداد ۸۰ شرکت دانش‌بنیان تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی و سنتی هستند.

۶. حمایت از تجاری‌سازی بیش از ۶۰ داروی گیاهی و فرآورده طب سنتی توسط شرکت‌های فناور حوزه. (۱۳۹۲-۱۴۰۰)

۷. افزایش تنوع دستجات درمانی داروهای سنتی دارای مجوز به ۶۷ دسته.

اقدام ۳۴: تشویق بیمه‌ها به سرمایه‌گذاری در طب سنتی به عنوان طب پیشگیری

به منظور کاهش هزینه‌های درمان

همانگی و نشست‌های تخصصی با سندیکای بیمه‌های خصوصی و معرفی قابلیت‌های طب ایرانی و نقش آن در کاهش هزینه‌های تشخیص و درمان و موافقت برخی از بیمه‌های تکمیلی برای پذیرش پوشش خدمات طب ایرانی در سلامت‌ده‌های مجاز طب ایرانی. (سال ۱۳۹۶)

راهبرد ۸: پشتیبانی و حمایت مؤثر از تحقیقات بنیادی، توسعه‌ای و کاربردی

اولویت‌دار در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

اقدام ۳۵: تولید شناسنامه سلامت در چارچوب مقررات وزارت بهداشت، همراه با

اخلاط مزاجی برای افراد جامعه

تهیه فرم ثبت شرح حال عمومی الکترونیک بیماران با قابلیت ادغام در سامانه‌های سیب، سینا و ناب شبکه بهداشت. (سال ۱۳۹۸)

اقدام ۳۶: تأسیس و تقویت مراکز رشد واحدهای فناوری در عرصه طب سنتی و داروسازی سنتی (حداقل ۲۰ مرکز در سال چشم‌انداز).

حمایت مادی از مراکز رشد و مراکز تحقیقات در حوزه داروسازی و طب سنتی ایرانی در دانشگاه‌های علوم پزشکی از جمله تهران، شهیدبهشتی، ایران، البرز، اراک، بابل و شاهد. (از سال ۱۳۹۶ تاکنون)

اقدام ۳۷: راه‌اندازی حداقل ۵ مجله علمی و پژوهشی به زبان فارسی و بین‌المللی در زمینه دستاوردهای علمی و پژوهشی طب سنتی و کاربرد آن در طب نوین و کلاسیک
 ۱. حمایت مادی از مجله طب سنتی اسلام و ایران فرهنگستان علوم پزشکی. (سال ۱۳۹۶)
 ۲. حمایت مادی از مجله طب مکمل دانشکده‌ی پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی اراک. (سال ۱۳۹۶)

اقدام ۳۸: اختصاص حداقل ۵٪ اعتبارات پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی به پژوهش‌های طب سنتی و کاربرد آن در طب نوین و کلاسیک
 ۱. فراخوان حمایت از طرح‌های پژوهشی مرتبط با طب سنتی ایرانی از دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور. (سال ۱۴۰۰)

۲. پیگیری عملکرد دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در اجرای پروژه‌های متعدد در راستای اختصاص ۵٪ اعتبارات پژوهشی به پژوهش‌های طب سنتی و کاربرد آن توسط ستاد (اجرای سالیانه ۴ پروژه به طور متوسط در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور) (سال ۱۴۰۰)
 ۳. تفاهم با معاونت تحقیقات و فناوری در خصوص پوشش هزینه‌های کارآزمایی بالینی در حوزه طب سنتی ایرانی در کشور. (سال ۱۳۹۷)

۴. تشکیل کارگروه طب ایرانی و گیاهان دارویی در معاونت پژوهشی. (سال ۱۳۹۹)
 ۵. برگزاری جلسات متعدد کارگروه‌های تخصصی پژوهشی و معرفی اولویت پژوهشی هر گروه با توجه به اولویت‌های اعلامی دفتر طب ایرانی وزارتخانه. (سال ۱۳۹۵)

۶. حمایت از طرح ملی تعیین اولویت‌های پژوهشی در زمینه‌ی مفردات گیاهان دارویی بر اساس منابع طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۳)

اقدام ۳۹: تأسیس شبکه تحقیقاتی طب سنتی و توسعه فعالیت‌های آن

۱. تدوین طرح «تأسیس یک مجموعه جامع پژوهشی، آموزشی و درمانی علوم طب ایرانی و مکمل». (سال ۱۴۰۰)
۲. بسترسازی و ایجاد مقدمات اداری و اجرایی راه‌اندازی مؤسسه ملی طب سنتی در بستر دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی با تولیت دفتر طب ایرانی وزارت متبوع (در انتظار تصویب در شورای گسترش) (سال ۱۳۹۶)
۳. سایر اقدامات توسعه پژوهش:
۴. بازنگری نقشه‌ی پژوهشی طب ایرانی بر اساس به‌روزرسانی اولویت‌های پژوهشی. (سال ۱۴۰۰)
۵. ترسیم نقشه‌ی مأموریت محوری دانشگاه‌های علوم پزشکی در حوزه‌ی طب ایرانی با چشم‌انداز ۵ ساله. (سال ۱۴۰۰)
۶. انتشار اولویت‌های پژوهشی دفتر طب سنتی ایرانی بصورت مقاله در مجلات علمی پژوهشی. (سال ۱۳۹۵)
۷. امتیاز دهی طرح‌های پژوهشی واصله و نهایی سازی فهرست پژوهش‌های قابل حمایت. (سال ۱۳۹۵)
۸. اجرای طرح بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد گروه‌های مختلف اجتماعی در کل کشور پس از انجام پایلوت موفق. (سال ۱۳۹۵)

راهبرد ۹: توسعه داروسازی سنتی برای پاسخگویی به مصارف داخلی و رفع نیازهای

صادراتی

- ### اقدام ۴۰: طراحی و ارائه آموزش‌های مداوم، کوتاه‌مدت، حین خدمت، به داروسازان در نظام ارائه خدمات طب سنتی
۱. پیشنهاد ثبت دوره کوتاه‌مدت آموزش مهارتی داروسازان عمومی در مرکز ملی آموزش‌های مهارتی وزارت بهداشت. (سال ۱۳۹۷)

۲. برگزاری همایش دانشجویان و فارغ التحصیلان طب سنتی ایرانی و داروسازی در طب سنتی ایرانی در تهران، مشهد، شیراز و نطنز. (از سال ۱۳۹۴ تاکنون)

اقدام ۴۱: طراحی، حمایت و تأمین منابع برای تأسیس و توسعه زیرساخت‌های فناوری و تولید و صادرات داروسازی سنتی، فرآورده‌های بهداشتی-آرایشی، مکمل‌ها و فرآورده‌های غذایی بر اساس دانسته‌های طب سنتی

۱. حمایت از تجاری‌سازی بیش از ۱۲۰ محصول و فرآورده گیاهی و طبیعی در داروسازی، آرایشی و بهداشتی، دامپزشکی، فرآورده‌های غذایی و... از سال ۱۳۹۲ تاکنون (هر سال به صورت فراخوان از طرح‌های دارای ظرفیت تجاری‌سازی در راستای اولویت‌های اعلامی کارگروه طب سنتی و داروسازی سنتی حمایت می‌گردد).

۲. حمایت از ایجاد ۵ شتابدهنده تخصصی و ایجاد ۶ مرکز نوآوری و شتابدهی توسعه داروها و فرآورده‌های گیاهی، داروها و فرآورده‌های گیاهی با تمرکز فرآورده طب سنتی، داروسازی سنتی در شهرهای شیراز، یاسوج، کرمانشاه، تهران، اردبیل، همدان و گناباد.

۳. ایجاد کارگزار تخصصی توسعه صادرات گیاهان دارویی و طب سنتی و اعزام شرکت‌های دانش‌بنیان، خلاق و فناور به کشورهای هدف صادراتی برای حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی.

راهبرد ۱۰: ایجاد و ساماندهی نهادهای مؤثر در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی و حمایت از مؤسسات معتبر مردم نهاد در این حوزه

اقدام ۴۲: تأسیس موزه احیاء و حفظ آثار به میراث طب سنتی

۱. حمایت مادی از راه‌اندازی و توسعه موزه تاریخ پزشکی شیراز. (سال ۱۳۹۶)

۲. تأسیس موزه کهن گل محمدی، گلاب و گلاب‌گیری کاشان در جهت افزایش اشیاء، ابزار و تجهیزات دروه ایران باستان تا معاصر.

۳. مستندسازی ابزارهای سنتی گلاب‌گیری، مطالعه پیشینه و تاریخچه تولید گلاب سنتی.

اقدام ۴۳: حمایت از تأسیس، گسترش و توانمندسازی مراکز و مؤسسات معتبر مردم نهاد مرتبط با حقوق بیماران و ارتقای سطح مشارکت آن‌ها در تصمیم‌سازی

۱. حمایت از راه‌اندازی بنیاد طب سنتی ایرانی. (سال ۱۳۹۶)

۲. تلاش در جهت تشکیل شبکه مردمی برای آشنایی با اصول حفظ سلامتی از دیدگاه طب ایرانی با استفاده از ظرفیت NGOها. (سال ۱۴۰۰)

راهبرد ۱۱: تعمیق و گسترش بنیان‌های معرفتی و فلسفی طب سنتی و ایجاد فرصت‌های عملی برای تعامل فعال و هم‌افزایی طب سنتی و طب مدرن

اقدام ۴۴: تدوین، تصویب و اجرای شیوه‌نامه ادغام طب سنتی و داروسازی سنتی در نظام ارائه خدمات سلامتی

۱. پیشرفت ۹۰ درصدی اجرای طرح آزمایشی برنامه ادغام طب ایرانی در نظام شبکه در خانه‌های بهداشت شهرستان اردکان یزد (۰.۰۶ درصد از کل خانه‌های بهداشت کشور) (سال ۱۴۰۰)

۲. اجرای طرح پژوهشی ارزیابی ادغام خدمات طب سنتی ایرانی در سیستم مراقبت‌های اولیه. (سال ۱۳۹۶)

۳. تدوین پیش‌نویس طرح جامع ادغام خدمات طب ایرانی در نظام سلامت. (مصوب جلسه ۱۳۹۹/۱۱/۱۹ شورای سیاست‌گذاری)

۴. تدوین پیش‌نویس طرح جامع ادغام در سطوح ۲ و ۳. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۴۵: ایجاد و حمایت از کرسی نظریه‌پردازی طب سنتی ایرانی - اسلامی

۱. تأسیس کرسی طب سنتی یونسکو در فرهنگستان علوم پزشکی. (سال ۱۳۹۷)

۲. وینار جایگاه طب ایرانی در دانش معاصر (علم و عمل)، بررسی علم یا شبه علم بودن طب ایرانی با حضور اساتید محترم: جناب آقای دکتر ولایتی، جناب آقای دکتر گلشنی، جناب آقای دکتر باقری لنکرانی، جناب آقای دکتر محقق و دیگر اساتید محترم حوزه‌ی طب ایرانی. (سال ۱۴۰۰)

۳. برگزاری سمینار دستاوردهای طب ایرانی به‌منظور معرفی دانشکده‌های طب ایرانی به جامعه پزشکی. (سال ۱۴۰۰)

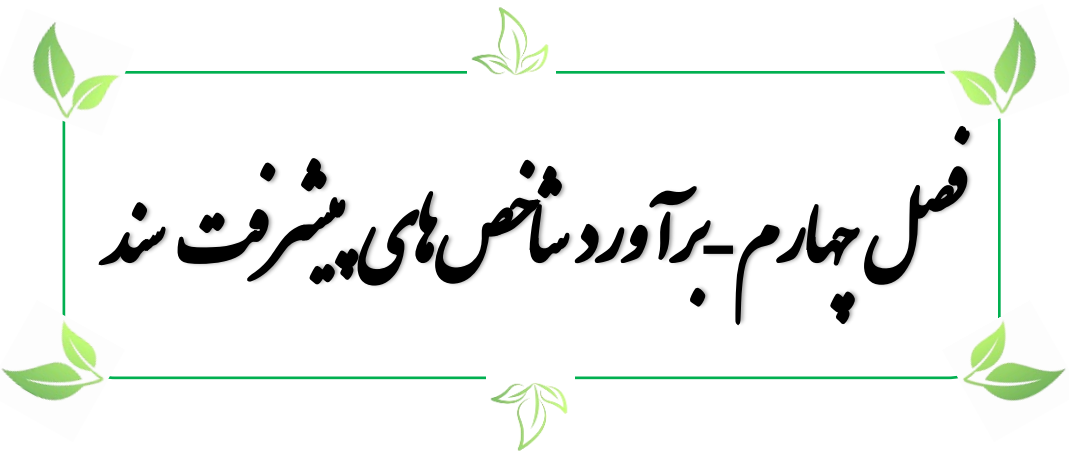
۴. جمع‌بندی و تنظیم نظر کارشناسان و مراجع در خصوص موضوع طب اسلامی. (سال ۱۴۰۰)

اقدام ۴۶: ایجاد گرایش‌های میان‌رشته‌ای در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی و علوم انسانی، علوم اسلامی، علوم اجتماعی

پیشنهاد ایجاد رشته طبیعیات، فلسفه طب، اخلاق طب، نجوم، فقه‌الطب به شورای گسترش فراهم شده است. (سال ۱۳۹۸)

اقدام ۴۷: تأسیس پژوهشکده مطالعات معرفتی مبنی بر بنیادهای نظری، فلسفی، طب سنتی ایرانی - اسلامی

طرح «ایران‌شناسی از دریچه طب ایرانی» در سال ۱۴۰۰ تهیه و در شورای مرکزی بنیاد ایران‌شناسی ارائه شد که مورد توجه ویژه قرار گرفت و مراحل اجرایی‌شدن را طی می‌کند.

فصل چهارم - برآورد شاخص های پیشرفت سند

در پیشخوان (داشبورد) ارائه شده در ابتدای این گزارش، وضعیت کلی تحقق اهداف سند ذکر شد. در این بخش روند تغییرات سالانه میزان تحقق اهداف بر اساس دو طبقه بندی زیر ذکر می شود:

- شاخص های تحقق اهداف سند
- شاخص های پنج گانه (پژوهش و فناوری، آموزش و سرمایه انسانی، اقتصادی، سلامت و زیرساختی).

شاخص های تحقق اهداف کلان سند

الف- حوزه گیاهان دارویی و فرآورده های گیاهی

۱- کسب سهم ۲۰ درصد ارزش بازار داروی کشور توسط محصولات تأیید شده

مبتنی بر داروهای گیاهی و محصولات طبیعی

(منبع: اداره کل فرآورده های طبیعی سازمان غذا و دارو^۱)

ردیف	شاخص های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
۱	سهم ارزش بازار داروی حوزه انسانی	درصد	-	-	-	۷٪	۲۰٪
۲	تولیدکنندگان فرآورده های طبیعی و سنتی	تعداد	۴۰	۱۵۰	۱۸۰	۲۹۶	۳۵۵
۳	داروهای گیاهی و فرآورده های طبیعی دارای مجوز	تعداد	۳۸۲	۱۰۵۰	۱۵۹۷	۳۷۳۳	۲۳۰۰

۱. نامه شماره ۶۶۵/۵۳۸۸۷ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۰۴ اداره کل فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل- گزارش پیشرفت نقشه راه سازمان غذا و

- ارزش بازار داروهای گیاهی دارای مجوز IRC کشور در سال ۱۳۹۸ براساس گزارش سازمان غذا و دارو و انجمن تولید کنندگان داروهای گیاهی ۱۹۳۷۹ میلیارد ریال می‌باشد. (معادل ۱۵۳ میلیون دلار)
- ارزش بازار فرآورده‌های طب سنتی دارای مجوز از سازمان غذا و دارو در سال ۱۳۹۸ ۴۷۹ میلیارد ریال می‌باشد. که بیشتر داروهای فوق دارای منشأ گیاهی می‌باشند.
- با توجه به آمار و ارقام دریافتی از کارخانجات تولیدی داروهای کشور و سازمان غذا و دارو برآورد صورت گرفته از ارزش بازار داروی کشور بین ۲۵۰ هزار میلیارد ریال تا ۳۰۰ هزار میلیارد ریال برای سال ۱۳۹۸ می‌باشد. (معادل ۲۰۳ میلیارد دلار)
- ارزش ریالی بازار داروهای تولیدی کشور ۷۰٪ کل بازار داروهای کشور می‌باشد که با توجه به افزایش نرخ ارز و کاهش داروهای وارداتی این رقم در سال ۱۳۹۹ کمتر شده است.
- با توجه به موارد فوق با احتساب سالیانه ارزش مجموع بازار داروهای گیاهی و سنتی (۱۹۸۵۸ میلیارد ریال) سهم ارزش بازار داروی کشور توسط محصولات تأییدشده مبتنی بر داروهای گیاهی و محصولات طبیعی بین ۶.۶٪ تا ۷.۹٪ تخمین زده می‌شود.
- طبق آمار سازمان غذا و دارو، تعداد کل مجوزهای صادر شده برای داروهای شیمیایی ۱۴۳۶۱ مجوز می‌باشد که براساس آمار فوق، سهم داروهای گیاهی و محصولات طبیعی دارای مجوز معادل ۲۱٪ کل مجوزهای صادر شده برای تولید داروهای انسانی می‌باشد.
- برآورد تولید داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی در افق ۱۴۰۴ تعداد ۲۳۰۰ مجوز بود که در حال حاضر بیش از ۵۰٪ از برآوردهای صورت گرفته، شاخص پیش گرفته است.

۲- کسب سهم ۲۰ درصد ارزش بازار داروی حوزه دامپزشکی کشور توسط

محصولات تأییدشده مبتنی بر داروهای گیاهی و محصولات طبیعی

(منبع: سازمان دامپزشکی و سندیکای تولیدکنندگان و صادرکنندگان داروهای دامپزشکی ایران)

ردیف	شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
۱	سهم ارزش بازار داروی حوزه دامپزشکی	درصد	-	ناچیز	۵٪	۸٪	۲۰٪
۲	بازار مالی شرکت‌های تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی حوزه دامپزشکی	میلیارد تومان			۱۰۰۰	۳۸۰۰	
۳	شرکت‌های فعال در حوزه تولید داروهای دامپزشکی گیاهی کشور	تعداد		۴	۲۵	۳۲	
۴	داروهای دامپزشکی گیاهی دارای مجوز	تعداد	۱۰	۱۶	۱۰۰	۱۰۸	-

- میزان واردات فرآورده‌های اولیه داروهای دامپزشکی کشور ۴۵۰ میلیون دلار می‌باشد. که با ۴ برابر ارزش افزوده توسط شرکت‌های فعال در صنعت دامپزشکی ارزش بازار داروها، واکس‌ها و افزودنی‌ها و مکمل‌های خوراکی صنعت دامپزشکی در کشور به ۱.۸ میلیارد دلار می‌رسد.
- سهم تولیدکنندگان داروها و افزودنی‌ها و مکمل‌های خوراکی گیاهی و طبیعی در صنعت دامپزشکی از این میان ۱۴۴ میلیون دلار می‌باشد که معادل ۸٪ سهم ارزش بازار کل است.

۳- افزایش صادرات گیاهان دارویی و فرآورده‌های دارویی گیاهی و فرآورده‌های

گیاهی برای حضور در بین ۱۰ کشور اول جهان

(منبع: دفتر طرح ملی گیاهان دارویی و خوداظهاری شرکت‌های حوزه)

ردیف	شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
۱	رتبه ایران در صادرات گیاهان دارویی	-	-	۲۳	۱۶	۱۰	۲۰٪
۲	سهم صادرات گیاهان دارویی و فرآورده‌های دارویی گیاهی و فرآورده‌های گیاهی از کل صادرات غیرنفتی کشور	درصد	-	۰.۹٪	۱.۸۹٪	۱۰٪	

- ارزش صادرات رسمی گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی و سنتی در سال ۱۳۹۲ و ۱۳۹۹ به ترتیب ۳۵۰ میلیون دلار و ۶۶۰ میلیون دلار است.
- ارزش صادرات زعفران در ۱۳۹۲ و ۱۳۹۹ به ترتیب ۲۰۰ و ۲۹۰ میلیون دلار است.
- ارزش کل صادرات منهای زعفران در ۱۳۹۲ و ۱۳۹۹ به ترتیب ۱۵۰ و ۲۷۰ میلیون دلار است.
- طبق گزارش رئیس گمرک، ارزش صادرات غیرنفتی ایران در ۱۳۹۹، ۳۵ میلیارد دلار است.

۴- کسب ۳ درصد سهم تولید علم حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های دارویی

گیاهی در عرصه جهانی

(منبع: مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری و چایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC))

شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
سهم تولید علم ایران حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های دارویی گیاهی در عرصه جهانی	درصد	-	-	-	۵/۹	۳۳

- حوزه گیاهان دارویی همانطور که در نقشه جامع علمی کشور از آن به عنوان اولویت الف در بخش علوم پایه نام برده شده است، به عنوان یکی از حوزه‌های کاربردی و علوم پایه در علوم و فناوری‌های روز دنیا مطرح می‌باشد. به همین جهت اثرات و کاربردهای حوزه گیاهان دارویی در بخش‌های متعدد همچون پزشکی، داروشناسی، سم‌شناسی، بیوشیمی، ژنتیک، کشاورزی و علوم زیستی، شیمی، میکروبیولوژی، علوم محیط زیستی، مهندسی شیمی و... قابل مشاهده می‌باشد. لذا تعیین شاخص‌های علم سنجی مرتبط با حوزه گیاهان دارویی مستلزم نگاه ویژه و همه‌جانبه به تمامی بخش‌های متأثر از این حوزه می‌باشد. با توجه به عدم وجود کلیدواژه‌هایی مشخص همچون سایر بخش‌ها مانند نانو، زیست فناوری و... نمی‌توان به سادگی آمار دقیقی از داده‌ها و شاخص‌های علم سنجی مرتبط با این حوزه مشخص نمود.

- براساس گزارش مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری و چایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) طی نامه شماره ۱۴۰۰/۷۶۶ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۲۹ گزارش آمار و اطلاعات مربوط به حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی در سال ۲۰۲۰ ارسال گردید. (تعداد مقالات در سال ۲۰۲۰، ۱۰۳۹ مقاله در ایران، تعداد مقالات منتشر شده جهانی حوزه گیاهان دارویی در سال ۲۰۲۰: ۱۷۶۱۰)

۵- کسب یک درصد سهم ثبت اختراع جهانی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های آن

(منبع: اداره مالکیت معنوی- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور)

شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
ثبت اختراع داخلی حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های آن	تعداد	۲۷۳	۸۳۰	-	۵٪/۹	۳٪

با مقایسه کلیدواژه گیاهان دارویی در پایگاه جستجوی اداره مالکیت معنوی در دوره ۸ ساله ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰، تعداد ثبت اختراع با افزایش ۳ برابری از ۲۷۳ عنوان به ۸۳۰ عنوان افزایش پیدا کرده است.

۶- ثبت و تحت پوشش قراردادن کلیه گونه‌های انحصاری و بومی و یا درحال انقراض گیاهان دارویی کشور در سامانه‌های حفاظت ملی

(منبع: موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور)

شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
شناسایی گیاهان از مجموع فلور ایران با خواص دارویی (تعداد)	گونه	۱۸۰۰	۲۰۰۰	۲۲۵۰	۲۳۰۰	۲۳۰۰
بذور موجود در بانک ژن مواد طبیعی به منظور حفاظت از ذخایر ژنتیکی	گونه	۹۹۸	۱۲۵۸	۱۴۰۰	۱۷۲۰	۲۳۰۰

۷- کاهش سطح برداشت رسمی و غیررسمی از عرصه‌های طبیعی از ۹۰۰ هزار هکتار کنونی به ۲۰۰ هزار هکتار در افق ۱۴۰۴

(منبع: سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری)

شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
سطح برداشت از رویشگاه‌های طبیعی	هکتار	-	۹۰۰ هزار	-	۲۰۰ هزار	۲۰۰ هزار

۸- افزایش سطح زیر کشت گیاهان دارویی و اسانس‌دار به ۵۰۰ هزار هکتار در ۱۴۰۴

(منبع: دفتر طرح ملی گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی)

شاخص‌های مرتبط با اهداف سند	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۸	۱۴۰۴
سطح زیر کشت گیاهان دارویی شامل زعفران و گل محمدی	هزار هکتار	۱۰۴	۱۵۲	۱۸۴	۲۸۳	۵۰۰

ب- حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

درباره وضعیت تحقق اهداف کلان حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی، ستاد و دفتر طب ایرانی به طور مجزا با نهادهای متولی از جمله معاونت‌های وزرات بهداشت، سازمان بیمه سلامت، سازمان تأمین اجتماعی مکاتبه شد. اما تاکنون پاسخی از سوی نهادهای مذکور ارائه نشده است. لذا با توجه به عناوین کلی شاخص‌ها و حوزه کاربردی گسترده آنان، برآوردی از وضعیت شاخص‌ها صورت نگرفته است.

برخی از شاخص‌های عملکردی پیشرفت حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی به شرح جدول زیر برآورد شده است.

ردیف	عنوان شاخص	شرح شاخص	مأخذ شاخص	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۱	رتبه کشور در تولید دانش در حوزه طب سنتی و مکمل	مقالات چاپ شده در Scopus	پایگاه اینترنتی سایماگو	رتبه	۲۵	۱۲	-	۴
۲	تعداد مقالات حوزه طب سنتی و مکمل	مقالات چاپ شده در Scopus	پایگاه اینترنتی سایماگو	تعداد	۱۰۰	۱۷۰	۱۹۶	۴۸۵
۳	فرآورده طب سنتی موجود در فهرست	بر اساس مجوز صادره برای فرآورده طب سنتی موجود در فهرست	اداره کل فرآورده‌های مکمل، طبیعی و سنتی سازمان غذا و دارو	مجوز	۷	۲۶۹	۵۱۵	۱۶۳۸
۴	دانش‌آموختگان دکترای تخصصی طب ایرانی	-	گزارش‌های ادواری دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	تعداد	۰	۵۶	۸۴	۳۴۸
۵	دانشکده‌های طب سنتی	-	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	تعداد	۰	۷	۷	۸
۶	مراکز/هسته‌های تحقیقاتی طب سنتی و مکمل مصوب دانشگاهی	-	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	تعداد	۰	۰	۹	۱۳

میزان تحقق شاخص‌ها بر اساس سرفصل‌های پنج‌گانه

در اجرای بند ۴ ماده ۶ سند ملی، ستاد موظف به تدوین شاخص‌های عملکردی سند ملی در پنج سرفصل پژوهش و فناوری، آموزش و سرمایه انسانی، اقتصادی، سلامت و زیرساختی است. با همکاری دستگاه‌های اجرایی همکار در اجرای سند ملی، پس از جلسات کارشناسی و تدوین پیش‌نویس‌های اولیه، در جلسات ۸۱ و ۸۳ شورای ستاد در سال ۱۳۹۴ فهرست شاخص‌های نهایی تجمیعی در سرفصل‌های پیش‌گفت تدوین شده و مورد موافقت اعضاء شورا قرار گرفت. در حال حاضر عناوین شاخص‌ها به صورت سالیانه برای احصا و تکمیل به همراه درخواست ارسال گزارش پیشرفت بندهای سند، به دستگاه‌های اجرایی مرتبط ارسال می‌گردد. با توجه به ماهیت گیاهان دارویی به عنوان علوم پایه و کاربردی و نفوذ آن در بخش‌های مختلف فناوری کشور از جمله کشاورزی، غذا و سلامت کشور، برآورد و احصاء شاخص‌های مدنظر با چالش‌هایی روبرو است.

از این رو به منظور به‌روزرسانی و اصلاح شاخص‌های عملکردی، پیش‌نویس اولیه شاخص‌های مدنظر تدوین شد و در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۰۹ برای اعضای شورای ستاد ارائه شد. در جلسه مذکور مقرر شد شاخص‌های ارائه شده جهت دریافت نظرات و تکمیل جداول خام برای اعضای محترم ارسال شده و برای جمع‌بندی نهایی به ستاد ارسال گردد.

در حال حاضر مسئله رصد وضعیت تولید و فناوری صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی، از چالش‌های پیش روی ستاد می‌باشد که برای ارائه نقشه راه فناوری و توسعه صنعت یادشده نیازمند همکاری همه دستگاه‌های اجرایی مرتبط می‌باشد. جدول شاخص‌های عملکردی سند ملی به تفکیک پنج بخش از قرار زیر است.

۱. پژوهش و فناوری

شاخص	شرح	ماخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹	۱۴۰۰
رتبه کشور در تولید دانش در حوزه طب سنتی و مکمل	مقالات چاپ شده در Scopus	پایگاه اینترنتی سایماگو	رتبه	۲۵	۱۲	-	۴	-

شاخص	شرح	ماخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹	۱۴۰۰
۲	تعداد مقالات حوزه طب سنتی و مکمل	مقالات چاپ شده در پایگاه اینترنتی Scopus	تعداد	۱۰۰	۱۷۰	۱۹۶	۴۸۵	-
۳	گیاهان فلور ایران با خواص دارویی	شناسایی گیاهان از مجموع فلور ایران با خواص دارویی (تعداد)	گونه	۱۸۰۰	-	۲۲۵۰	۲۳۰۰	۲۳۰۰
۴	ترکیبات گیاهان دارویی معطر ارزیابی شده	آنالیز ترکیبات و تعیین هویت شیمیایی گیاهان معطر ایران	گونه	۴۵۰	۶۵۰	۷۰۰	۹۲۰	۹۲۳
۵	نقشه پوشش گیاهان دارویی	تولید نقشه‌های پوشش گیاهان دارویی در مقیاس ۱:۵۰۰۰۰ و ۱:۲۵۰۰۰۰	استان	۰	۵	۱۵	۲۵	۲۶
۶	گیاهان دارویی بومی و انحصاری اهلی شده	اهلی کردن گونه‌های بومی و انحصاری ایران در سطح تحقیقاتی	گونه	-	-	۱۶۳	۱۷۵	۱۸۰
۷	نشریات تخصصی و مشترک در حوزه گیاهان دارویی	طبق گزارش دفتر امور پژوهشی وزارت عتف، صرفاً مجلاتی که در عنوان کلمه گیاه دارویی بکار رفته است یا در خصوص یکی از گیاهان دارویی است مانند زعفران (غیر از حوزه پزشکی)	تعداد	۴۲	۶۰	۶۴	۶۰	

۲. آموزش و سرمایه انسانی

شاخص	شرح	ماخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۱	اعضای هیأت علمی گروه طب ایرانی	گزارش‌های ادواری دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت - دانشگاه‌های علوم پزشکی	تعداد	۰	۶۴	۹۰	۸۰

شاخص	شرح	ماخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۲	اعضای هیأت علمی گروه داروسازی ایرانی	-	تعداد	۵	۱۳	۲۲	۲۴
۳	دانشجویان دکترای تخصصی طب ایرانی	-	تعداد	۵۶	۱۷۰	۳۳۴	۲۸۲
۴	دانشجویان دکترای تخصصی داروسازی ایرانی	-	تعداد	۱۱	۳۶	۴۷	۲۹
۵	دانش آموختگان دکترای تخصصی طب ایرانی	-	تعداد	۰	۵۶	۸۴	۳۴۸
۶	دانش آموختگان دکترای تخصصی داروسازی ایرانی	-	تعداد	۰	۱۰	۳۱	۷۰
۷	رشته‌های مرتبط با طب ایرانی	-	تعداد	-	۳	۳	۴
۸	دانشجویان دکترای تخصصی و کارشناسی ارشد تاریخ پزشکی ایران	-	تعداد	۰	۳۳	۹۰	۷۸
۹	دانشجویان دکتری پژوهشگر در حوزه گیاهان دارویی	-	تعداد	-	-	۷۰	۴۲۹
۱۰	دانشجویان تحصیلات تکمیلی حوزه	-	تعداد	-	-	۳۴۵	۱۰۱۲
۱۱	کل دانشجویان مرتبط با گیاهان دارویی در کلیه مقاطع تحصیلی	طبق گزارش مؤسسه برنامه‌ریزی آموزش عالی فقط دانشجویان در ۱۲ گرایش تخصصی مصوب گیاهان دارویی در شورای گسترش	تعداد	۳۱۴۲	۴۴۰۴	۵۹۴۵	۴۱۴۶

۳. اقتصادی

شاخص	شرح	ماخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۱	داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی موجود در فهرست	براساس مجوزهای صادره برای داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی موجود در فهرست	اداره کل فرآورده‌های مکمل، طبیعی و سنتی سازمان غذا و دارو	مجوز	۳۸۲	۹۸۲	۱۳۹۳ ۴۴۳۷
۲	فرآورده طب سنتی موجود در فهرست	براساس مجوز صادره برای فرآورده طب سنتی موجود در فهرست	اداره کل فرآورده‌های مکمل، طبیعی و سنتی سازمان غذا و دارو	مجوز	۷	۲۶۹	۵۱۵ ۱۶۳۸
۳	مواد اولیه طبیعی (عصاره و اسانس)	بر اساس مجوز صادره برای ساخت مواد اولیه طبیعی (عصاره و اسانس)	اداره کل فرآورده‌های مکمل، طبیعی و سنتی سازمان غذا و دارو	مجوز	۷۸	۱۳۱	۳۶۵ ۵۷۱
۴	داروهای و فرآورده‌های مکمل دامپزشکی	بر اساس پروانه ساخت صادره از سازمان دامپزشکی	سازمان دامپزشکی - وزارت جهاد کشاورزی	تعداد	۱۰	۱۶	۱۹ ۱۰۸
۵	شرکت‌های فعال در زمینه گیاهان دارویی، داروهای گیاهی، فرآورده‌های طبیعی و طب سنتی	شرکت‌های فعال در تمامی بخش‌های صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی	ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی	تعداد	۱۱۲	۲۲۰	۳۵۰ ۸۰۰
۶	تولیدکنندگان فرآورده‌های طبیعی سنتی	-	اداره کل فرآورده‌های مکمل، طبیعی و سنتی سازمان غذا و دارو	تعداد	۴۰	۱۵۰	۱۸۰ ۴۲۴
۷	شرکت‌های دانش‌بنیان فعال حوزه	-	کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت امور شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان	تعداد	-	۸	۹۴ ۱۹۲

شماره	شاخص	شرح	مأخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۸	سهم شرکت‌های دانش‌بنیان تولیدکننده داروهای گیاهی و سنتی از کل شرکت‌های دانش‌بنیان صنعت گیاهان دارویی	-	کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت امور شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان	درصد	-	-	-	۳۹٪
۹	سهم شرکت‌های دانش‌بنیان حوزه از کل شرکت‌های فعال حوزه	-	کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت امور شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان	درصد	-	-	۲۲٪	۲۴٪
۱۰	سهم شرکت‌های دانش‌بنیان حوزه از کل شرکت‌های دانش‌بنیان (حوزه کشاورزی، فناوری زیستی، صنایع غذایی و داروها و فرآورده‌های پیشرفته)	-	کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت امور شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان	درصد	-	-	۲۴٪ ۴۵۱ کل شرکت‌ها	۲۷٪ ۶۹۰ کل شرکت‌ها
۱۱	شرکت‌های خلاق فعال حوزه	شرکت‌های دارای خلاقیت و نوآوری برای ارائه محصولات و خدمات جدید	زیست بوم شرکت‌های خلاق	تعداد	-	-	۰	۶۲
۱۲	ارزش صادرات انواع داروهای گیاهی	بر اساس شماره تعرفه داروها	خوداظهاری	میلیون دلار	-	-	-	۱۵
۱۳	ارزش وزنی صادرات گیاهان دارویی		دفتر طرح ملی گیاهان دارویی - وزارت جهاد کشاورزی	هزار تن	-	۱۸۱	۳۴۸	۶۴۵ (آمار ۹۹)
۱۴	سطح زیر کشت آبی و دیم	شامل گل محمدی، زرشک، عناب و زعفران		هزار هکتار	۱۰۴	۱۵۲	۱۷۱	۲۸۲
۱۵	سطح زیر کشت زعفران	-		هزار هکتار	۶۲	۸۵	۹۵	۱۲۳
۱۶	سطح زیر کشت گل محمدی	-		هزار هکتار	-	-	۱۴	۳۲

شاخص	شرح	مأخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۱۷	سطح زیرکشت سایر گیاهان دارویی	-	هزار هکتار	-	۴۱	۴۴	۱۲۱

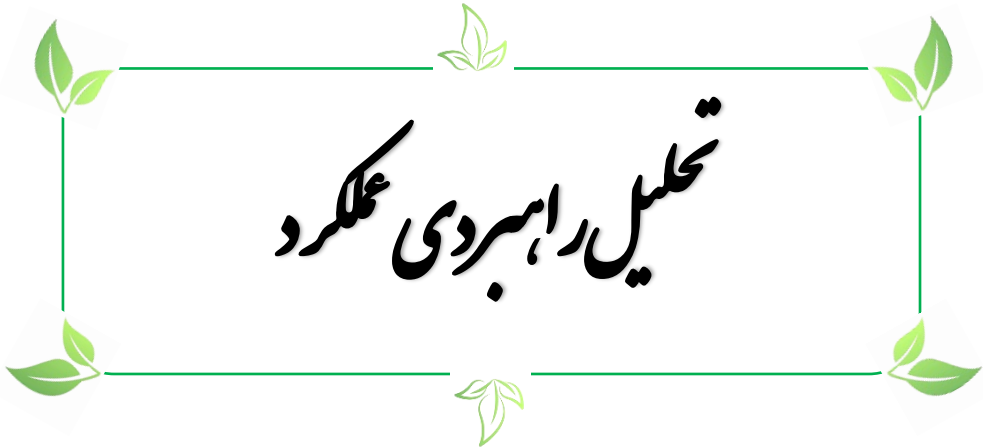
۴. سلامت

ردیف	شاخص	شرح	مأخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۱	سلامتکده طب سنتی ایران	مکان‌هایی که براساس مجوز وزارت بهداشت به ارائه خدمات طب سنتی می‌پردازند.	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	تعداد	۱	۷	۲۰	؟
۲	نسبت ارائه خدمات طب ایرانی در مراکز بهداشتی-درمانی	نسبت مراکز بهداشتی-درمانی ارائه‌دهنده خدمات طب سنتی به کل مراکز	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	درصد	۰	۰	۲٪	۵٪
۳	نسبت ارائه خدمات طب ایرانی در خانه‌های بهداشت	نسبت خانه‌های بهداشت ارائه‌دهنده خدمات طب سنتی به کل خانه‌های بهداشت	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	درصد	-	۰	۰	۵٪
۴	داروهای تحت پوشش بیمه	داروهایی که تحت پوشش بیمه سازمان تأمین اجتماعی قرار گرفته‌اند	دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت	تعداد	-	-	۵۶	۵۶

۵. زیرساختی

شاخص	شرح	مأخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۱	دانشکده‌های طب سنتی	-	تعداد	۰	۷	۷	۸
۲	مراکز و هسته‌های تحقیقاتی طب سنتی و مکمل مصوب دانشگاهی	-	تعداد	۰	۰	۹	۱۳

شاخص	شرح	ماخذ	واحد	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۹
۳	گونه‌های موجود در بانک ژن گیاهان دارویی	تعداد بذور موجود به‌منظور حفاظت از ذخایر زنتیکی	وزارت جهاد کشاورزی	گونه	۹۹۸	۱۲۵۸	۱۴۰۰ ۱۷۶۰
۴	سطح برداشت رسمی و غیررسمی گیاهان دارویی و صنعتی از رویشگاه‌های طبیعی	کاهش سطح برداشت رسمی و غیررسمی گیاهان دارویی و صنعتی از رویشگاه‌های طبیعی طبق اهداف سند	وزارت جهاد کشاورزی	هزار هکتار	—	۹۰۰	— ۲۰۰
۵	مراکز فناوری فعال در حوزه گیاهان دارویی	طبق گزارش دفتر امور فناوری وزارت عتف شامل (پارک، مرکز رشد و شتاب‌دهنده ایده)	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	تعداد	—	—	۱۰۰ ۱۳۸
۶	مؤسسات و گروه‌های پژوهشی فعال	—	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	تعداد	—	—	— ۴۷
۷	آزمایشگاه مرجع و آزمایشگاه مرکزی فعال در حوزه	صدور مجوز توسط اداره کل پشتیبانی پژوهشی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	تعداد	—	—	۶ ۲۰
۸	مراکز نوآوری و شتاب‌دهنده‌های تخصصی	—	معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان	تعداد	—	—	— ۱۱

تحلیل راهبردی عملکرد

چالش‌ها و پیشنهادها

از مهم‌ترین علل و مواردی که منجر به عملکرد ضعیف در برخی اقدامات سند شده است می‌توان به عناوین ذیل اشاره نمود:

۱- بسیاری از بندهای مغفول‌مانده حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی مربوط به ایجاد و راه‌اندازی مراکز تحقیقاتی و مرکز مطالعات بازرگانی می‌باشد که با توجه به محدودیت‌های تصویب و راه‌اندازی مرکز جدید پیشنهاد می‌شود از سایر زیرساخت‌های تحقیق و توسعه در مراکز علمی و پژوهشی کشور، توانمندی دانشکده‌های اقتصادی و بازرگانی از ایجاد شرکت‌های خصوصی برای ارائه خدمات بازرگانی و ساختارهای موجود مانند معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و یا مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های کشاورزی کشور استفاده شود.

۲- عدم هماهنگی و ایجاد اهتمام در میان دستگاه‌های اجرایی عضو سند منجر به عدم اجرای وظایف مندرج در نقشه راه اجرایی سند می‌شود.

۳- با توجه به گستردگی بخش‌های علمی، فرهنگی و خدماتی طب سنتی، تشکیلات موجود در وزارت بهداشت برای توسعه حوزه طب سنتی ایرانی (دفتر طب ایرانی) جواب‌گو نیست و نیاز به افزایش نیروی متخصص و بودجه‌ی لازم برای فراهمی زیرساخت لازم و عملیاتی نمودن برنامه‌ها دارد.

۴- با توجه به ماهیت سیاست‌گذار دفتر طب ایرانی، در بسیاری از اقدامات ساختارسازی صورت گرفته است ولی عملیاتی ساختن مقررات بر عهده سایر بخش‌ها از جمله معاونت‌های آموزش، بهداشت و درمان وزارت بهداشت می‌باشد که عدم هماهنگی و همکاری درون وزارتخانه‌ای در وزارت بهداشت، کسب نتایج مورد انتظار را بسیار دشوار می‌کند.

با عنایت به این مراتب تحلیل و آسیب‌شناسی اجرای اقدامات به همراه چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی در حوزه‌های مختلف در ادامه گردآوری و ارائه شده است.

۱- تحلیل و آسیب‌شناسی برخی اقدامات

الف- حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های طبیعی

اقدام	برنامه اقدام	تحلیل اقدامات و نتایج حاصل
۳	راه‌اندازی انستیتو تحقیقاتی ملی و مرکز بین‌المللی تحقیق و توسعه در زمینه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی تا سال ۱۴۰۴	با توجه به محدودیت‌های تصویب و راه‌اندازی انستیتو تحقیقاتی جدید و وجود سایر زیرساخت‌های تحقیق و توسعه در مراکز علمی- پژوهشی کشور در اولویت اقدام قرار نگرفت
۱۱	ایجاد نشان تجاری ملی و همچنین نشان‌های تجاری مشترک با سایر کشورها برای صادرات محصولات حوزه	چالش‌های ناشی از تحریم و عدم توانایی ایجاد مراودات مالی برای ایجاد برند مشترک و عدم اجرای برنامه‌های مصوب سازمان توسعه تجارت
۱۴	ایجاد سیستم نظارت بر بازار و مراکز عرضه محصولات و خدمات در حوزه گیاهان دارویی خصوصاً عطاری‌های سنتی	عدم تفکیک اتحادیه صنف عطاری‌ها از سقط فروشان، عمده فروشان موادشوینده و پاک‌کننده وضعیت مبهم نظارت، آموزش و مجوز در هیأت عالی نظارت بر اصناف
۱۵	حمایت از تجاری‌سازی و تولید صنعتی دستاوردهای بخش گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی منطبق بر شاخص‌های مصوب	افزایش شدید قیمت مواد اولیه تولید و بسته‌بندی و قیمت تمام شده بالا کاهش توان خرید محصولات و فرآورده‌ها توسط مردم و گرایش آن‌ها به خرید مواد فله‌ای از عطاری‌ها

۱۷	برنامه‌ریزی برای پوشش کامل بیمه‌ای داروهای گیاهی ثبت شده	گران بودن خدمات و فرآورده‌ها و داروهای گیاهی و لذا عدم استقبال پزشکان از نوشتن نسخه برای خدمات و داروهای ثبت شده با ترکیبات طبیعی عدم همکاری شرکت‌های بیمه و سازمان تأمین اجتماعی مبنی بر پوشش داروها و فرآورده‌های گیاهی با توجه به هزینه‌های مالی ناشی از آن
۱۸	رصد، شناسایی و معرفی بازارها و محصولات داروهای گیاهی و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی در سطح ملی و بین‌المللی	واردات بی‌رویه و وجود کالای قاچاق و غیر استاندارد زمان‌بر بودن مراحل ترخیص کالاهای گمرکی درون‌گرایی بیش از حد شرکت‌ها و عدم استفاده از ظرفیت بازارهای وسیع جهانی برای عرضه محصولات خود افزایش شدید قیمت مواد اولیه تولید و بسته‌بندی و قیمت تمام شده بالا کاهش توان خرید محصولات و فرآورده‌ها توسط مردم و گرایش آن‌ها به خرید مواد فله‌ای از عطاری‌ها
۲۲	ایجاد مرکز مطالعات بازرگانی بین‌المللی، بسته‌بندی و برندسازی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی	محدودیت‌های ایجاد مرکز جدید پیشنهاد می‌شود با کمک دانشکده‌های اقتصادی و بازرگانی از ایجاد شرکت‌های خصوصی برای ارائه خدمات بازرگانی حمایت نمود. (همانند خدمات کانون پتنت ایران) تلاش برای وظیفه‌مند کردن برخی از ساختارهای موجود مانند معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی، شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و یا مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های کشاورزی کشور برای اجرای برنامه‌های مطالعات بازرگانی، بسته‌بندی و برندسازی صنعت گیاهان دارویی
۲۳	حمایت از توسعه کمی و کیفی کشت انبوه و زراعت آن دسته از گیاهان دارویی که برداشت بی‌رویه از آن‌ها به عرصه‌های جنگل و مرتع کشور آسیب می‌زند	عدم تخصیص بودجه مناسب، کافی و مستمر در دستگاه‌های اجرایی ذینفع و فقدان ردیف‌های بودجه‌ای مشخص برای توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب ایرانی در نظام آموزش، پژوهش و فناوری کشور عدم وجود ساختار تشکیلاتی متناسب با اهداف و برنامه‌های توسعه کشت (مقایسه وضعیت موجود، تشکیلات

سازمان چای با سطح کشت ۲۰ هزار هکتار و عدم وجود سازمان ملی گیاهان دارویی با تنوع محصولی و صنایع مرتبط با سطحی بیش از ۲۰۰ هزار هکتار، ۵۰۰ میلیون دلار درآمد ارزی و ابلاغ سیاست ها، وظایف و برنامه های توسعه ملی)		
با توجه به محدودیت های تصویب و راه اندازی مرکز تحقیقاتی جدید و وجود سایر زیرساخت های تحقیق و توسعه در مراکز علمی- پژوهشی کشور در اولویت اقدام قرار نگرفت	۲۹	ایجاد مرکز تحقیقات دارویی و فرآورده های گیاهی مورد تأیید در قرآن و روایات

ب- حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی

تحلیل اقدامات و نتایج حاصل	برنامه اقدام	اقدام
تحلیل ۱= دفتر طب ایرانی و مکمل به عنوان سیاستگذار در حوزه طب ایرانی وظایف ستادی خود را در حوزه تعیین ضوابط و مقررات در محدوده آموزش، پژوهش، بهداشت و درمان طب ایرانی با وجود محدودیت های ساختاری موجود انجام داده است ولی متأسفانه عملیاتی ساختن این مقررات به عهده ی بخش های دیگر است و به همین دلیل دستیابی به نتیجه مطلوب و مورد انتظار بسیار مشکل است.	بازنگری و تعیین ضوابط و مقررات اعتبارسنجی برای تسهیل تأسیس مراکز آموزشی - پژوهشی و خدماتی طب سنتی	۲
	حمایت از ایجاد نهادهای استاندارد و معتبر خدمات طب سنتی و داروسازی سنتی	۳
	تدوین نظام نامه قانونی ارائه خدمات سلامت توسط دست اندرکاران طب سنتی ایران به ویژه پزشکان و داروسازان متخصص در این عرصه	۴
	حمایت از به کارگیری خدمات طب در تمام سطوح نظام ارجاع و پزشک خانواده	۵
	ارائه «بسته خدمات طب سنتی ایرانی» توسط کلیه تیم های پزشکی خانواده به عنوان اصلی ترین و عمومی ترین رکن نظام سلامت کشور به آحاد جامعه	۶
	تهیه و تدوین محتوای آموزشی مناسب در خصوص مبانی، ارزش ها، فرهنگ، آداب و میراث پزشکی سنتی و حمایت از الحاق آن به کتاب های درسی آموزش و پرورش	۷
	طراحی، تدوین و اجرای برنامه توانمندسازی گروه های شاخص اجتماعی در زمینه های طب سنتی و داروسازی	۸

اقدام	برنامه اقدام	تحلیل اقدامات و نتایج حاصل
	سنتی به منظور ایفای نقش برای آگاه‌سازی عمومی و ترویج آن	
۱۳	تشکیل بانک اطلاعاتی داروهای سنتی در دسترس و ایجاد سامانه ثبت داروهای سنتی و طبیعی و ارائه اطلاعات دارویی	کمبود نیروی متخصص در ستاد و بودجه‌ی لازم برای فراهمی زیرساخت لازم و عملیاتی نمودن برنامه
۱۵	طراحی و استقرار مدل‌های مناسب ارتقاء کیفیت، ارزیابی عملکرد، استانداردسازی کلیه فرایندها و خدمات	تحلیل ۱
۱۶	نیازسنجی و تعیین ظرفیت نیروی انسانی مورد نیاز برای پذیرش از طریق برنامه‌های مصوب	
۱۷	تربیت نیروی انسانی متخصص با ایجاد گرایش، دوره، رشته و میان رشته‌های تخصصی در زمینه‌های مختلف طب سنتی بر اساس نیاز و با توجه به آمایش آموزش عالی کشور	
۱۸	شناسایی و حمایت ویژه از مراکز دانشگاهی ممتاز در عرصه طب سنتی و داروسازی سنتی و اعطای مأموریت‌های ملی به این مراکز در جهت رفع نیازهای نظام سلامت کشور	
۲۰	شناسایی و صیانت از میراث معنوی و منابع معتبر علمی ضمنی و تصریحی طب سنتی ایرانی - اسلامی به‌ویژه از طریق هماهنگی بین بخشی با سازمان میراث فرهنگی	
۲۲	استخراج روش‌های درمانی سنتی (در دو حوزه پزشکی و دامپزشکی) و گردآوری منابع شفاهی طب مردمی بر اساس اندوخته‌های طبّی فرهنگ‌های متنوع فلات ایران	تحلیل ۲= این برنامه به دلیل گستردگی و تنوع منابع و همچنین پهنای حوزه علمی- فرهنگی طب ایرانی نیاز به تشکیلات اجرایی و بودجه‌ی قابل توجهی دارد. دفتر طب ایرانی در حد توان اجرایی خود در این حوزه اقدام نموده است ولی تا رسیدن به نتیجه مطلوب راهی طولانی در پیش است.

تحلیل اقدامات و نتایج حاصل	برنامه اقدام	اقدام
تحلیل ۱	توسعه و تقویت دوره‌های آموزشی کوتاه مدت و بازآموزی طب سنتی	۲۳
	تبیین، ترویج و نهادینه‌سازی آموزه‌های مبتنی بر طب سنتی ایرانی - اسلامی در نظام آموزش پزشکی کشور	۲۴
تحلیل ۲	ایجاد زمینه مناسب برای بهره‌مندی از اندوخته‌های درمانگران سنتی و انتقال به نسل‌های بعدی	۲۵
	تصویب و انتشار جهانی منشور «مبانی نظری طب سنتی ایرانی - اسلامی»، به منظور درج نام طب سنتی ایرانی اسلامی به عنوان یک مکتب شناخته شده (همردیف سایر مکاتب معتبر طب) در متون اصلی بین‌المللی	۲۶
با وجود استراتژی سازمان جهانی بهداشت به احیاء و کاربرد طب‌های سنتی از سال ۲۰۰۲، نظام بهداشت و درمان کشور از حدود سال ۱۳۸۶ به به این مسئله توجه کرده است. اگرچه در حال حاضر تدوین شیوه‌نامه پیشگیری و درمان در طب ایرانی توسط سازمان جهانی بهداشت مورد قبول واقع شده و در مرحله عقد قرارداد است ولی تا رسیدن به نقطه مطلوب از نظر بین‌المللی با توجه به ظرفیت طب ایرانی فاصله زیادی وجود دارد. بنابراین لازم است ضمن فراهمی امکانات لازم برای حضور پر قدرت نظام سلامت ایران در مراکز جهانی، بخش‌های تأثیرگذار نظیر وزارت امور خارجه و اداره کل همکاری‌های بین‌الملل وزارت بهداشت همکاری بیشتری برای تحقق این مهم داشته باشند.	برقراری روابط پایدار و همکاری‌های بین‌المللی و کاربردی با مراکز معتبر طب سنتی دنیا به ویژه جهان اسلام	۲۷
به دلیل مشکلات متعدد سازمان‌های بیمه‌گر، همکاری در این زمینه با	گسترش پوشش بیمه‌ای خدمات طب سنتی با تأکید بر اصل عدالت اجتماعی	۳۰

اقدام	برنامه اقدام	تحلیل اقدامات و نتایج حاصل
		حوزه‌ی طب ایرانی بسیار محدود و به کندی صورت می‌گیرد.
۳۱	تعرفه‌گذاری خدمات و متناسب‌سازی نرخ خدمات (دولتی و خصوصی) با سایر خدمات سلامت و حمایت بیمه‌ها از این خدمات	مراحل کاری در این زمینه بسیار طولانی و پر چالش است و نیازمند همکاری بیشتر معاونت درمان وزارت بهداشت و سازمان‌های بیمه‌گر است.
۳۲	اولویت دادن به خرید محصولات و فرآورده‌های طب سنتی توسط بخش‌های دولتی، خدمات بیمه‌ای این محصولات	با توجه به ساختار دفتر طب ایرانی و حدود اختیارات آن، اجرای این برنامه در حال حاضر بسیار دشوار است و موجب ابتر ماندن برنامه‌های ارائه شده توسط دفتر طب ایرانی به عنوان دفتر سیاست‌گذاری شده است.
۳۳	حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در تولید و تجاری‌سازی و صادرات محصولات و فرآورده‌های طب سنتی	
۳۴	تشویق بیمه‌ها به سرمایه‌گذاری در طب سنتی به عنوان طب پیشگیری به منظور کاهش هزینه‌های درمان	به دلیل مشکلات متعدد سازمان‌های بیمه‌گر، همکاری در این زمینه با حوزه‌ی طب ایرانی بسیار محدود و به کندی صورت می‌گیرد.
۳۵	تولید شناسنامه سلامت در چارچوب مقررات وزارت بهداشت، همراه با اخلاط مزاجی برای افراد جامعه	کمبود نیروی متخصص در ستاد و بودجه‌ی لازم برای فراهمی زیرساخت لازم و عملیاتی نمودن برنامه (به طور محدود در طرح آزمایشی ادغام در خانه‌های بهداشت)
۳۶	تأسیس و تقویت مراکز رشد واحدهای فناوری در عرصه طب سنتی و داروسازی سنتی (حداقل ۲۰ مرکز در سال چشم‌انداز)	عدم وجود نگرش توسعه‌ای در سیاست‌گذاری و کمبود نیروی متخصص در کشور و بودجه‌ی لازم برای فراهمی زیرساخت لازم و عملیاتی نمودن برنامه
۳۷	تأسیس و تقویت مراکز رشد واحدهای فناوری در عرصه طب سنتی و داروسازی سنتی (حداقل ۲۰ مرکز در سال چشم‌انداز)	

اقدام	برنامه اقدام	تحلیل اقدامات و نتایج حاصل
۳۸	اختصاص حداقل ۵٪ اعتبارات پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی به پژوهش‌های طب سنتی و کاربرد آن در طب نوین و کلاسیک	با وجود رایزنی‌های متعدد با معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت و نظر مساعد مدیران ارشد وزارتی هنوز این اعتبار تخصیص نیافته است.
۳۹	تأسیس شبکه تحقیقاتی طب سنتی و توسعه فعالیت‌های آن	عدم وجود نگرش توسعه‌ای در سیاست‌گذاری و کمبود نیروی متخصص در کشور و بودجه‌ی لازم برای فراهمی زیرساخت لازم و عملیاتی نمودن برنامه
۴۰	طراحی و ارائه آموزش‌های مداوم، کوتاه مدت، حین خدمت، به داروسازان در نظام ارائه خدمات طب سنتی	
۴۱	طراحی، حمایت و تأمین منابع برای تأسیس و توسعه زیرساخت‌های فناوری و تولید و صادرات داروسازی سنتی، فرآورده‌های بهداشتی-آرایشی، مکمل‌ها و فرآورده‌های غذایی بر اساس دانسته‌های طب سنتی	عدم وجود نگرش توسعه‌ای در سیاست‌گذاری و کمبود نیروی متخصص در کشور و بودجه‌ی لازم برای فراهمی زیرساخت لازم و عملیاتی نمودن برنامه
۴۲	تأسیس موزه احیاء و حفظ آثار و میراث طب سنتی	کمبود بودجه لازم
۴۳	حمایت از تأسیس، گسترش و توانمندسازی مراکز و مؤسسات معتبر مردم نهاد مرتبط با حقوق بیماران و ارتقاء سطح مشارکت آن‌ها در تصمیم‌سازی	نوپایی تشکیلات طب ایرانی در وزارت بهداشت و آشنایی کم مردم با این تشکیلات، مسیر تحقق این برنامه را مشکل کرده است.
۴۴	تدوین، تصویب و اجرای شیوه‌نامه ادغام طب سنتی و داروسازی سنتی در نظام ارائه خدمات سلامتی	تحلیل ۱
۴۵	ایجاد و حمایت از کرسی نظریه‌پردازی طب سنتی ایرانی-اسلامی	گسترده‌گی این حوزه و محدودیت امکانات موجود
۴۶	ایجاد گرایش‌های میان‌رشته‌ای در حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی و علوم انسانی، علوم اسلامی، علوم اجتماعی	تحلیل ۱

اقدام	برنامه اقدام	تحلیل اقدامات و نتایج حاصل
۴۷	تأسیس پژوهشکده مطالعات معرفتی مبنی بر بنیادهای نظری، فلسفی، طب سنتی ایرانی - اسلامی	

۲- چالش‌ها و راهکارهای کلان

ردیف	چالش	راهکار	توضیحات
۱	تنزل تشکیلاتی در وزارت بهداشت از سطح معاونت طب سنتی به دفتر طب ایرانی بر خلاف سند ملی	ایجاد معاونت طب ایرانی و مکمل ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و واحدهای متناظر آن در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور	۱- تحقق بند ۱۲ سیاست‌های کلی سلامت و اجرای مواد قانون برنامه ششم ۲- تشکیل واحدهای متناظر و گروه‌های طب سنتی ایرانی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور
۲	عدم تصویب دانشکده و گروه جدید طب سنتی در دانشگاه‌ها پس از تصویب سند تاکنون	احیاء و تشکیل مجدد شورای سیاست‌گذاری طب سنتی ایرانی به ریاست وزیر بهداشت و دبیری مدیرکل دفتر طب ایرانی و عضویت نمایندگان معاونت‌های وزارت بهداشت، نمایندگان از متخصصان طب ایرانی، انجمن طب سنتی ایران، دانشکده‌های طب ایرانی	۳- جبران کمبود نیروی متخصص (پزشک و داروساز) مطلع به فارماکوگنوزی و داروسازی سنتی ۴- استقرار پوشش بیمه‌ای ویزیت و..... ۵- ایجاد رشته یا گرایش‌های دانشگاهی و یا دوره‌های علمی مورد تأیید وزارت بهداشت برای آموزش یدوای کار (بادکش، دلك و...) و نسخه پیچ ماهر داروهای تخصصی طب سنتی
۳	عدم همراهی سایر معاونت‌های وزارت بهداشت با دفتر طب ایرانی در اجرای برنامه‌های مشترک و اجرای مصوبات و ابلاغیه‌های حوزه		
۴	عدم استفاده از ظرفیت‌های بین‌رشته‌ای و عدم تمرکز بر پژوهش‌های حکمت بنیان و کلی‌نگر	تشکیل مرکز جامع طب سنتی	ارائه پیشنهاد تأسیس توسط دفتر طب ایرانی و معاون علمی و فناوری رئیس جمهور به شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۴۰۰ <u>گشایش‌های مورد انتظار:</u>
۵	مغفول ماندن برخی از بندهای سند مرتبط با پژوهش‌های طب سنتی		۱- پوشش بسیاری از راهبردها و اقدامات مغفول مانده حوزه طب سنتی

ردیف	چالش	راهکار	توضیحات
	از جمله ایجاد کرسی‌های نظریه‌پردازی، مطالعات معرفتی مبتنی بر بنیادهای نظری- فلسفی و توسعه فعالیت‌های تحقیقاتی (اقدام‌های ۳۹،۴۵ و ۴۷)		۲- نماد دانشگاه نسل سوم و پیشرو در مطالعات بین رشته‌ای و چندرشته‌ای ۳- تلفیق دانش و مبانی طب ایرانی با علوم پزشکی نوین در سطوح علوم پایه و بالینی ۴- تمرکز بر پژوهش‌های مبتنی بر شواهد، حکمت بنیان و کلی‌نگر (تحقق تخصیص ۵٪ بودجه پژوهشی دانشگاه‌ها به طب سنتی)
۶	ظرفیت محدود نیروی انسانی متخصص در حوزه طب ایرانی و مغفول ماندن بند ۱۷ اقدام حوزه طب سنتی سند در ایجاد رشته‌های تخصصی	تصویب و ابلاغ ایجاد رشته پزشکی عمومی با گرایش طب ایرانی در پنج دانشگاه منتخب علوم پزشکی کشور	تصویب، ابلاغ و ایجاد رشته‌های پشتیبان برای توسعه طب ایرانی در دستور کار معاونت آموزشی وزارت بهداشت قرار گرفته است
۷	عدم وجود ساختار سازمانی مطلوب در حوزه گیاهان دارویی با تنوع محصولی و صنایع مرتبط با سطحی بیش از ۲۸۰ هزار هکتار و ۶۰۰ میلیون دلار درآمد ارزی و با لزوم افزایش سطح زیر کشت به ۵۰۰ هزار هکتار تا سال ۱۴۰۴ و درآمد ارزی ۲ میلیارد دلاری	تغییر ماهیتی و ارتقاء بهره‌وری در سازمان چای و تغییر به «سازمان چای، گیاهان دارویی و دمنوش‌ها»	- سطح زیر کشت چای حدود ۲۰ هزار هکتار است - بدون اضافه شدن تشکیلات سازمانی جدید گشایش‌های مورد انتظار: ۱- تقویت و ارتقاء ساختار سازمانی در وزارت جهاد کشاورزی از سطح فعلی ۲- ارتقاء بهره‌وری ناشی از تغییر ماهیت در سازمان چای

ردیف	چالش	راهکار	توضیحات
۸	- فاصله تولید داروهای گیاهی حوزه دامپزشکی از برنامه سند ملی - فقدان مقررات و ساختار اداری متناسب در سازمان دامپزشکی	ایجاد اداره فرآورده‌ها و مکمل‌های گیاهی و طبیعی در سازمان دامپزشکی	گشایش‌های مورد انتظار: تأمین بازار گسترده دام و طیور و داروهای مورد نیاز صنعت دام، طیور و آبزیان تأمین منابع غذایی پروتئینی سالم (گوشت، لبنیات، تخم مرغ و عسل)
۹	عدم اجرای آیین‌نامه تأسیس داروخانه‌های طبیعی علی‌رغم تصویب و ابلاغ در جلسه شورای عالی طب سنتی در سال ۱۳۹۵	الزام سازمان غذا و دارو به تدوین ضوابط اجرایی آیین‌نامه تأسیس داروخانه‌های طبیعی	۱- تحقق همزمان اقدام‌های ۹، ۱۳، ۱۴ و ۱۹ بازار، فروش، ساماندهی، نظارت و... داروها و فرآورده‌های گیاهی ۲- اطمینان مصرف‌کنندگان و مردم از دریافت دارو و فرآورده‌های طبیعی و استاندارد زیر نظر دولت ۳- شفاف شدن مسیر دریافت دارو مرتبط با نسخه صادره در سلامتكده‌ها و مراکز درمانی طب ایرانی ۴- امکان بهتر نظارت بر قیمت‌ها و استانداردهای فنی و کیفی ۵- اشتغال فارغ‌التحصیلان و متخصصین رشته‌های فارماکوجنوزی، داروسازی سنتی و گیاهان دارویی به عنوان صاحب امتیاز یا مسئول فنی هموار می‌شود.
۱۰	گران بودن خدمات و فرآورده‌ها و داروهای گیاهی و لذا عدم استقبال پزشکان از نوشتن نسخه برای خدمات و داروهای ثبت شده با ترکیبات طبیعی	الزام پوشش بیمه‌ای حداقل ۲۰ درصد از داروهای گیاهی توسط بیمه‌گران	علی‌رغم پیگیری‌ها در حال حاضر فقط ۵۶ قلم در لیست بیمه قرار گرفته است
۱۱	عدم تحقق اقدام ۱۷ حوزه گیاهان دارویی مبنی بر پوشش کامل بیمه‌ای برای داروهای گیاهی ثبت شده		
۱۲	عدم اجازه کشت گیاهان خاص به منظور تولید	- همکاری ستاد مبارزه با مواد مخدر در به	- آمادگی و موافقت وزارت بهداشت

ردیف	چالش	راهکار	توضیحات
	مواد اولیه در صنعت داروهای نارکوتیک (مسکن‌ها)	رسمیت‌شناختن کشت کاملاً نظارت شده برای گیاهان خاص - شقایق ایرانی برای تأمین تبائین در تولید داروی جایگزین متادون - ارقام شاهدانه با CBD و THC متفاوت - کشت رقم خشخاش صنعتی که آلکالوئیدها فقط در فرایند صنعتی قابل استخراج هستند	- آمادگی و موافقت وزارت جهاد کشاورزی - در اختیار داشتن دانش فنی برای تولید دارو با ترکیبات نارکوتیک‌ها مثل: مرفین، کدئین، نسکاپین، پاپاورین و... در ۵ شرکت داروسازی - در چند سال اخیر بیش از ۴۵ میلیون دلار از حدود ۲۰ دارو و کدئین فسفات به ۲۱ کشور صادر شده است
۱۳	- فعالیت غیرمجاز حدود ۴۰٪ عطاری‌ها - مداخله در درمان و تولید داروهای تقلبی - تبلیغات و ورود به مباحث مختلف از جمله پوست و زیبایی، نازایی، چاقی و لاغری - واردات اجناس بی‌کیفیت، برداشت غیرمجاز و غیراصولی از مراتع - فروش مواد مخدر - کاهش توان خرید محصولات و فرآورده‌ها توسط مردم و گرایش آن‌ها به خرید مواد فله‌ای از عطاری‌ها	- ایجاد شبکه مراکز عرضه مجاز فرآورده‌های گیاهان دارویی - تفکیک اتحادیه صنف عطاری‌ها از سقط فروشان، عمده‌فروشان موادشونده و پاک کننده - تعیین تکلیف وضعیت نظارت، آموزش و مجوز در هیئت عالی نظارت بر اصناف - انتقال امور صدور مجوز، نظارت و آموزش به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - الزام قانونی به اتمام دوره خاص و مدرک آکادمیک (ایجاد رشته آکادمیک کاردانی، کارشناسی و ارشد یا تدوین استاندارد شغلی در سازمان	- میزان مراجعه‌کننده در مناطق کم جمعیت: ۱۰-۱۵ بازدید در روز (درآمد سالیانه حدود ۲۰۰-۴۰۰ میلیون تومان) - میزان مراجعه‌کننده در مناطق پرجمعیت: ۵۰-۷۰ بازدیدکننده (درآمد سالیانه حدود ۵/۱-۳ میلیارد تومان) - بازرسی روزانه از فعالیت‌ها: ۱۰-۱۵ بازرسی روزانه در شهر تهران - طرح ایجاد باراندازهای گیاهان دارویی برای حل مسائل عمده‌فروشی و ایجاد آزمایشگاه کنترل کیفیت در جنب باراندازها در دفتر طرح ملی گیاهان دارویی در حال اجرا است.

ردیف	چالش	راهکار	توضیحات
		آموزش فنی و حرفه‌ای و ایجاد دوره‌های تخصصی) - الزام عطاری‌ها به استخدام نیروی متخصص و مسئول فنی (نیروهای کارشناس گیاهان دارویی) - طرح رتبه‌بندی عطاری‌ها	

۳- برخی چالش‌ها و راهکارهای حوزه طب سنتی ایرانی

با احیاء و تشکیل مجدد شورای سیاست‌گذاری طب سنتی در ساختار جدید و حضور تمامی نمایندگان معاونت‌های وزارت بهداشت، نمایندگان دانشکده‌های طب ایرانی و متخصصان حوزه و همچنین ایجاد سازمان طب سنتی ایرانی ذیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انتظار می‌رود تا با همت و حمایت همه جانبه ارکان وزارت بهداشت، برخی چالش‌ها و موانع حوزه طب ایرانی که در ذیل به برخی از آنها نیز اشاره شده مرتفع شده و گامی در جهت توسعه طب سنتی ایرانی برداشته شود.

چالش‌ها

۱. عدم اختصاص اعتبار کافی برای توسعه مراکز ارائه خدمات طب سنتی در مراکز دانشگاهی.
۲. تعلل در تشکیل واحدهای متناظر در دانشگاه‌های علوم پزشکی و همچنین دانشکده‌ها و گروه‌های طب و داروسازی ایرانی.
۳. کمبود نیروی انسانی کارآزموده و آکادمیک در ستاد وزارت بهداشت و صف (دانشگاه‌ها و مراکز بهداشتی، درمانی).
۴. فقدان تعرفه‌گذاری کامل خدمات و پوشش بیمه برای خدمات درمانی و دارویی طب ایرانی و مکمل.
۵. وجود متولیان مختلف رسمی و غیررسمی و ناهماهنگی این متولیان در عرصه‌های مختلف طب ایرانی.
۶. تبلیغات کاذب و ادعاهای واهی و سودجویی برخی از مدعیان و افراطی‌گری در بیان و استفاده از ظرفیت‌های طب ایرانی و مکمل و همچنین سوء استفاده از باورها و اقبال مردم

۷. عدم همکاری و همراهی سایر معاونت‌های وزارت بهداشت با دفتر طب ایرانی در اجرای برنامه‌های مشترک.

۸. کمبود نیروی متخصص (پزشک و داروسازی) مطلع به رشته‌های فارماکونوزی و داروسازی طب ایرانی.

۹. عدم همکاری معاونت بهداشت و کمبود بودجه لازم برای ادغام خدمات تأییدشده طب ایرانی در نظام سلامت در راستای اجرایی کردن پروژه ملی اقتصاد مقاومتی.

۱۰. عدم تحقق پوشش بیمه‌ای ویزیت، مشاوره و خدمات طب ایرانی علی‌رغم تلاش و رایزنی‌های متعدد دفتر طب ایرانی با سازمان‌های بیمه‌گر و همچنین ارائه مستندات لازم و قول همکاری و نظر مساعد مسئولین.

پیشنهادهای

۱. ایجاد ردیف بودجه‌ای تملیکی (سرمایه‌ای) برای احداث سلامت‌کده‌های طب سنتی.
۲. افزایش بودجه‌ای جاری برای توسعه‌ی برنامه ادغام خدمات طب سنتی.
۳. تشکیل ادارات طب ایرانی و مکمل در معاونت درمان و تخصیص پست‌های کارشناسی طب ایرانی در معاونت بهداشت دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور.
۴. بیمه‌ی حداقل ۵ خدمت طب ایرانی شامل بادکش، ماساژ، حجامت (خشک و تر)، مشاوره و تدبیر غذا و کلاس حفظ تندرستی.
۵. بیمه‌ی حداقل ۱۰ قلم از فرآورده‌های طب سنتی رایج و پرمصرف طب ایرانی.
۶. صدور مجوز تأسیس سلامت‌کده و یا درمانگاه طب ایرانی (واحد درمانگاهی که در کنار درمانگاه‌های طب رایج مستقر می‌شود). به افراد با صلاحیت علمی لازم و مورد تأیید اعم از شاغل (در ساعات غیر اداری) و غیر شاغل در دستگاه‌های دولتی و دانشگاه.
۷. اختصاص تمامی درآمدهای گروه و یا دانشکده‌ی طب سنتی به صورت کامل (۱۰۰٪) به مدت ۳ سال به گروه و دانشکده‌ی مذکور (به دلیل ناچیز بودن درآمدها این امر امکان‌پذیر است، همچنین این مصوبه موجب تقویت ساختار دانشکده و یا گروه می‌شود و زمینه‌ساز ارائه‌ی بهتر خدمات خواهد بود). و صدور مجوز به کارگیری آن در قالب خارج از شمول.

۸. تسری محتوای آئین‌نامه‌ی باز توزیع درآمدها به کلینیک‌های طب سنتی (اعم از داخل یا خارج بیمارستانی) که موضوع آن طبق نظر معاونت درمان بلامانع است.
۹. بهره‌برداری دانشگاه‌ها از ظرفیت‌های ایجاد شده در فصل ۱۱ آیین‌نامه اداری استخدامی اعضای هیأت علمی و استفساریه دفتر تنقیح قوانین وزارت برای همکاری دانش‌آموختگان طب سنتی با سلامت‌کده‌های طب سنتی خصوصی.
۱۰. پیگیری ایجاد دبیرخانه آموزش طب ایرانی و مکمل در حوزه معاونت آموزشی.
۱۱. پیگیری تصویب نظام‌نامه بهره‌مندی از تجارب خبرگان طب ایرانی فاقد مدرک دانشگاهی.
۱۲. پیگیری ایجاد شورای هماهنگی توسعه طب ایرانی در دانشگاه‌ها/ دانشکده‌های علوم پزشکی کشور، به منظور افزایش تعامل و هماهنگی درون سازمانی و تقویت عزم و اراده همه سطوح دانشگاه/ دانشکده برای ادغام خدمات طب ایرانی در نظام سلامت و ساماندهی و نظارت بر ارائه‌دهندگان این خدمت.
۱۳. پیگیری ایجاد رشته‌های طب سنتی در کلیه دانشگاه‌های علوم پزشکی.

۴- برخی چالش‌ها و راهکارهای حوزه گیاهان دارویی

چالش‌ها

۱. عدم آگاهی بهره‌برداران و کشاورزان از اصول صحیح کشت و بهره‌برداری، خشک کردن، سیستم بسته‌بندی، انبارداری، انبارسازی و ...
۲. عدم تخصیص بودجه مناسب، کافی و مستمر دردستگاه‌های اجرایی دینفع و فقدان ردیف‌های بودجه‌ای مشخص برای توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب ایرانی در نظام آموزش، پژوهش و فناوری کشور.
۳. فقدان مکانیزاسیون پیشرفته، دانش فنی روز و سنتی‌بودن تجهیزات صنعتی و پروسه‌های فراوری در کشور که باعث تولید محصولات با کیفیت پایین می‌شود.

۴. ضعف در صنایع تبدیلی، پایین بودن سطح کیفی تکنیک‌های فرآوری گیاهان دارویی به ویژه بسته‌بندی، تبلیغات، بازاریابی و پخش تولیدات به علت عدم وجود اعتبارات کافی برای ارتقاء سیستم‌های تولید در مقایسه با سطح جهان.

۵. کمبود منابع اعتباری، نیروی انسانی و امکانات در بخش‌های دولتی.

۶. ضعف ارتباطات بین سازمانی در ارگان‌های متولی گیاهان دارویی.

۷. چالش‌های پیش روی شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در حوزه گیاهان دارویی (دغدغه طولانی بودن فرآیند به نتیجه‌رساندن ایده‌ها و فروش محصول، عدم دسترسی آسان به بازارهای جهانی و نبود بازار مناسب داخلی، ضعف استانداردهای ملی و صنفی برای محصولات، کمبود منابع مالی و...).

۸. عدم همکاری شرکت‌های پخش سراسری و استانی در توزیع فراورده‌های طبیعی و سنتی.

۹. عدم اطلاع از میزان نیاز شرکت‌ها به گیاهان دارویی جهت برنامه‌ریزی برای توسعه و کشت گیاهان دارویی.

۱۰. عدم وجود بازار بین‌المللی منظم، سازمان‌یافته و مطمئن گیاهان دارویی.

۱۱. فشار مضاعف ناشی از امنیت غذایی بر منابع طبیعی کشور و در نتیجه در معرض خطر قرار گرفتن برخی از گونه‌های گیاهی بومی.

۱۲. برداشت بی‌رویه گیاهان ارزشمند از عرصه‌های طبیعی برای مصارف داخلی و صدور به خارج از کشور.

۱۳. وضعیت نابسامان عطاری‌ها از نظر دانش کافی، انطباق نام گیاه با نام علمی، کهنه بودن و بی‌تأثیر بودن گیاه، بسته‌بندی نامطلوب و... .

۱۴. نا کافی بودن سیستم نظارت بر کار عطاری‌ها توسط وزارت بهداشت و سازمان‌های ذیربط.

۱۵. عدم اطمینان دامپزشکان نسخه‌نویس و تجویزکننده دارو در خصوص اثر بخشی داروهای گیاهی دامپزشکی (انجام دوره‌های آموزشی و آشنایی دامپزشکان با داروهای گیاهی و طب سنتی در این مورد راهگشا است).

پیشنهادهای

۱. تخصیص ردیف مستقل اعتبارات مورد نیاز در لوایح بودجه سنواتی و برنامه های توسعه پنج ساله.
۲. افزایش اعتبارات گیاهان دارویی (از محل ردیف های اعتباری بودجه عمومی «تملکی- هزینه ای» یارانه ها، کمک های فنی و اعتباری، منابع داخلی بانک ها...).
۳. ایجاد ساختار تشکیلاتی، متناسب با اهداف و برنامه های توسعه تحت پوشش وزارت جهاد کشاورزی (مقایسه وضعیت موجود، تشکیلات سازمان چای با سطح کشت ۲۰ هزار هکتار و عدم وجود سازمان ملی گیاهان دارویی با تنوع محصولی و صنایع مرتبط با سطحی بیش از ۲۰۰ هزار هکتار، ۵۰۰ میلیون دلار درآمد ارزی و ابلاغ سیاست ها، وظایف و برنامه های توسعه ملی).
۴. هماهنگی و همت همه جانبه همه بخش های مختلف وزارتخانه های مرتبط و ارگان های متولی گیاهان دارویی به منظور هم افزایی در فعالیت ها و اقدامات.
۵. افزایش عوارض و تعرفه های صادرات مواد خام کشاورزی به ویژه گیاهان دارویی و در مقابل، پیش بینی مشوق های مناسب و تعرفه های مؤثر برای صدور فرآورده های کیفی و دارای استاندارد در این حوزه.
۶. ایجاد حساسیت بالا در کمیته های ثبت و صدور مجوز دارو برای ارزیابی کارایی محصول به منظور تصویب فرمولاسیون های علمی.
۷. مشخص بودن فهرست گیاهان به کار رفته در داروهای دارای مجوز لذا می توان بر اساس آن برنامه ریزی های حمایتی را انجام داد.

۵- برخی چالش ها و راهکارهای حوزه عطاری ها

تبیین وضع فعلی

- میزان مراجعه کننده در مناطق کم جمعیت: ۱۰- ۱۵ بازدید در روز (درآمد سالیانه حدود ۴۰۰-۲۰۰ میلیون تومان).
- میزان مراجعه کننده در مناطق پر جمعیت: ۵۰-۷۰ بازدید کننده (درآمد سالیانه حدود ۱/۵-۳ میلیارد تومان).

- بازرسی‌های روزانه از فعالیت‌ها: ۱۰-۱۵ بازرسی روزانه در شهر تهران.
- طرح ایجاد باراندازهای گیاهان دارویی برای حل مسائل عمده فروشی و ایجاد آزمایشگاه کنترل کیفیت در جنب باراندازها در دفتر طرح ملی گیاهان دارویی در حال اجرا می‌باشد.

چالش‌ها

- فعالیت غیرمجاز حدود ۴۰٪ عطاری‌ها.
- مداخله در درمان و تولید داروهای تقلبی.
- تبلیغات و ورود به مباحث مختلف از جمله پوست و زیبایی، نازایی، چاقی و لاغری.
- واردات اجناس بی کیفیت، برداشت غیرمجاز و غیراصولی از مراتع.
- فروش مواد مخدر.
- کاهش توان خرید محصولات و فرآورده‌ها توسط مردم و گرایش آن‌ها به خرید مواد فله‌ای از عطاری‌ها.

پیشنهادهای

- تفکیک اتحادیه صنف عطاری‌ها از سقطفروشان، عمده‌فروشان مواد شوینده و پاک‌کننده.
- تعیین تکلیف وضعیت نظارت، آموزش و مجوز در هیئت عالی نظارت بر اصناف.
- انتقال امور صدور مجوز، نظارت و آموزش به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- الزام قانونی به اتمام دوره خاص و مدرک آکادمیک (ایجاد رشته آکادمیک کاردانی، کارشناسی و ارشد یا تدوین استاندارد شغلی در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و ایجاد دوره‌های تخصصی).
- الزام عطاری‌ها به استخدام نیروی متخصص و مسئول فنی (نیروهای کارشناس گیاهان دارویی).
- طرح رتبه‌بندی عطاری‌ها.

پیوست‌ها

پیوست ۱- دستور جلسات شورای ستاد

جلسه	تاریخ	عنوان دستور
۶۵	۱۳۹۲/۰۷/۱۵	شیوه‌نامه عملیاتی نمودن سند مصوب ملی گیاهان دارویی و طب سنتی
۷۰	۱۳۹۳/۰۲/۰۸	ارائه گزارش همایش تخصصی هزارمین سال تألیف کتاب قانون ابن سینا
۷۱	۱۳۹۳/۰۳/۱۲	تدوین و ارائه گزارش برنامه عملیاتی ابلاغیه سیاست‌های کلی سلامت در حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی
۷۶	۱۳۹۳/۱۰/۱۵	گزارش فعالیت‌ها و اقدامات انجمن فارماکوگنوزی ایران توسط دبیر محترم انجمن
۷۶	۱۳۹۳/۱۰/۱۵	الگوی پیشنهادی تدوین و ارائه نقشه راه جامع گیاهان دارویی و طب سنتی
۸۱	۱۳۹۴/۰۳/۲۵	بحث و بررسی پیرامون شاخص‌های ارزیابی پیشرفت در مورد اجرای سند
۸۳	۱۳۹۴/۰۵/۲۶	ارائه شاخص‌های عملکردی معاونت طب سنتی و سازمان غذا و دارو و جمع‌بندی طبق بند آخر ماده ۶ سند
۸۴	۱۳۹۴/۰۶/۰۹	ارائه پیش‌نویس نقشه راه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت تصویب
۸۶	۱۳۹۴/۰۸/۱۱	گزارش شاخص‌های راهبرد سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی و تصویب برای ارسال به اعضا
۸۸	۱۳۹۴/۰۹/۲۳	اقدامات انجام شده در حوزه طب سنتی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
۸۸	۱۳۹۴/۰۹/۲۳	ارائه موضوع پیشنهادی جناب آقای دکتر شمس اردکانی عضو محترم فرهنگستان علوم پزشکی ایران
۹۱	۱۳۹۵/۰۲/۱۳	ارائه برنامه نحوه اجرای سلامت‌مکده موقت و الگویی در سومین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی و تصویب حمایت و استقرار سلامت‌مکده در جشنواره
۱۰۰	۱۳۹۶/۰۳/۲۲	گزارش بیستمین سمینار دانشجویان داروسازی سراسر کشور
۱۰۹	۱۳۹۶/۱۲/۲۱	ارائه گزارش طرح تکثیر پرورش زالوی طبی ایرانی و مصوبه پیگیری تصویب و ابلاغ تکثیر و پرورش در سازمان غذا و دارو
۱۱۲	۱۳۹۷/۰۳/۲۸	ارائه گزیده‌ای از تجربیات نظام طب سنتی چین و علل فراگیر شدن آن توسط دکتر ژون چا و معرفی به دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت برای انتقال تجربیات
۱۱۸	۱۳۹۷/۱۰/۲۴	گزارش اقدامات انجام شده مطابق با نقشه راه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۱۲۷	۱۳۹۸/۰۸/۲۷	گزارش پیشرفت و عملکرد طب سنتی براساس نقشه راه تدوین شده
۱۲۹	۱۳۹۸/۱۰/۳۰	مصوبه ضوابط و مقررات بهداشتی، پرورشی و تولید زالوی طبی (سازمان دامپزشکی کشور) و ارائه دستورالعمل اجرایی ثبت فرآورده نهایی داروی سنتی زالوی طبی

جلسه	تاریخ	عنوان دستور
۱۳۲	۱۳۹۹/۰۴/۱۶	گزارش پایانی چاپ و انتشار اطلس کاربردی گیاهان دارویی مهم و اولویت‌دار - معرفی ۱۸۰ گیاه کاربردی و اولویت‌دار در صنایع داروسازی و فرآورده‌های گیاهی - (همکاری و هماهنگی با اساتید حوزه طب ایرانی و وزارتخانه‌های بهداشت، علوم و جهاد کشاورزی برای استخراج گیاهان دارویی اولویت‌دار از جمله طب سنتی)
۱۳۴	۱۳۹۹/۰۶/۱۷	گزارش پیشرفت برنامه عملیاتی سازمان غذا و دارو براساس اقدامات سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی
۱۳۶	۱۳۹۹/۱۰/۰۱	گزارش پیشرفت و دستاوردهای دانشکده طب ایرانی و مرکز رشد فرآورده‌های طبیعی دانشگاه علوم پزشکی تهران و مصوبه حمایت از دانشگاه علوم پزشکی تهران برای ایجاد مرکز نوآوری طب ایرانی و مکمل
۱۳۸	۱۳۹۹/۱۲/۱۸	گزارش پیشرفت برنامه عملیاتی دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی براساس اقدامات حوزه طب سنتی و داروسازی سنتی
۱۴۴	۱۴۰۰/۱۲/۰۹	بررسی و اصلاح شاخص‌های عملکردی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی
۱۴۶	۱۴۰۱/۰۳/۳۰	بحث و بررسی پیرامون ساماندهی و عملکرد دستگاه‌های متولی بر نظام عطاری‌های کشور

پیوست ۲ - جدول پیگیری تصمیمات جلسه در کمیسیون اصل ۹۰

تصمیم	نتیجه
وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - علوم، تحقیقات و فناوری - جهاد کشاورزی - صنعت، معدن و تجارت - تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سایر دستگاه‌های مربوطه برنامه‌ها و پیشنهادهای خود را به معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور جهت اعمال در برنامه هفتم توسعه تا تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۸ اعلام نمایند.	دریافت برنامه‌های دفتر طب ایرانی و سازمان غذا و دارو وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - جهاد کشاورزی و کسب نظر و پیشنهاد نخبگان منتخب و ارسال نامه احکام پیشنهادی برنامه هفتم توسعه به کمیسیون اصل نودم قانون اساسی به شماره ۱۱/۹۹۸۲۶ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۸
برگزاری جلسات ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی با محوریت معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور در فواصل سه ماهه و ارائه گزارش جلسات به کمیسیون اصل نودم مجلس	درحال اقدام - برگزاری اولین جلسه شورا با محوریت معاونت علمی و فناوری و دعوت از وزرای عضو شورای ستاد در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۰۱ و پیگیری برگزاری جلسات بعدی
سازمان‌های بیمه‌گر می‌بایست بیست درصد از داروهای گیاهی را با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تحت پوشش بیمه ای قرار	- پیگیری از سوی ستاد و ارسال نامه مدیرعامل سازمان تأمین اجتماعی (شماره ۲۱/۱۶۲۰۷۴ مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۱۴) مبنی بر اعلام آمادگی حمایت در صورت تصویب شورای عالی بیمه سلامت.

داده و تا تاریخ ۱۴۰۲/۰۱/۳۱ لیست مربوطه را به کمیسیون اعلام نمایند.	- پیگیری برگزاری جلسه با مدیرعامل سازمان بیمه سلامت از سوی ستاد پیرامون نامه مذکور
وزارت صنعت، معدن و تجارت تا تاریخ ۱۴۰۲/۰۲/۳۱ نحوه اعطای نشان به عطاری‌ها و فروشندگان گیاهان دارویی را اعلام نماید.	تاکنون از سوی وزارت صنعت گزارشی در رابطه با مصوبه مذکور ارسال نشده است. پیگیری برگزاری جلسه مشترک از سوی ستاد
مغفول ماندن مصوبات جلسه ۱۴۰۱/۰۹/۲۳ و لزوم اجرا شدن توسط دستگاه‌های مختلف	- بندهای ۱، ۳ و ۴ مصوبات مذکور در حال اجرا است. در رابطه با بند ۲ مستنداتی در اختیار ستاد نیست. - ارسال دو نامه پیگیری به دستگاه‌های اجرایی در راستای اجرایی‌سازی سند از سوی مقام عالی معاونت در تاریخ بهمن و اسفند ۱۴۰۲ و پاسخ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت. - پیگیری برگزاری جلسه هماهنگی با جهاد دانشگاهی، رئیس سازمان تامین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت.

پیوست ۳- شرکت‌های خلاق، شتاب‌دهنده و نوآوری

الف- شرکت‌های خلاق شرکت‌هایی هستند که دارای خلاقیت، پتانسیل علمی و نبوغ در کالاهای و محصولات خود هستند و دارای توانی بالاتر از شرکت‌های معمولی هستند اما هنوز نمی‌توان آن‌ها را به عنوان شرکت دانش‌بنیان تلقی کرد.

در حال حاضر تعداد ۶۲ شرکت، به عنوان شرکت خلاق در حوزه صنعت گیاهان دارویی مطرح هستند که تعدادی از این شرکت‌ها در طی مسیر در حال تبدیل شدن به شرکت‌های دانش‌بنیانند. تعداد ۳۱ شرکت تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی و طب سنتی‌اند.

ردیف	نام شرکت	نام محصول خلاق
۱	توسعه تجارت فناوری‌های نوین کومه	ماسک معطر
۲	مانا نوش سالم هیرکان	پودر فوری انواع دمنوش های گیاهی
۳	آسپیان داروی سپهرگان جی	روغن هسته آلبالو / روغن مفاصل
۴	پیشرو قهوه کیانوش	نوشیدنی تخمیری قهوه سرد / انواع دمنوش گیاهی / گیاهان زینتی کشت بافتی
۵	فیدار قارچ رویان جوان	قارچ گانودرما
۶	کی دارو فناوری سلامت	زینوگان
۷	غذا داروهای سلامت گستر نوتریکا	دمنوش مری تری
۸	تحقیق و توسعه دایا دارو	هانی ژل دایا
۹	صمغ سبز گوار کویر	صمغ گوار / کنجاله گوار

ردیف	نام شرکت	نام محصول خلاق
۱۰	ترانه‌های شفا بخش طبیعت	دمنوش تی سنت
۱۱	آوای تندرستی لیان نوتریکا	نوشابه کاملاً طبیعی مای وان
۱۲	فرآورده‌های طعم طبیعت حامی	شیرین کننده طبیعی استویا
۱۳	برنا طب ویدا	برست وید / گلوکز امین / شربت ال کارنی تین
۱۴	سرزمین اگور فرتاک	تولید و پرورش انواع میکروگرین / تولید گلدان طبیعی اگور
۱۵	جوانه پویای شهر گل	پیاز اصلاح شده گیاهان زینتی گلابول، زنبق و ...
۱۶	توسعه فناوری مایان	تولید رنگ گیاهی ویژه چوب و الیاف
۱۷	سلامت گستر آرتیمان	شربت زینگامان / کپسول بوجه (بوستر لیور) / کپسول تن لس
۱۸	کیان فناور فردای شرق	دستگاه برداشت گل زعفران
۱۹	سامانه‌های هوشمند کشاورزی والی	دستگاه هوشمند پاکسازی گل زعفران
۲۰	سلامت پرمون امین	مکمل‌های گیاهان دارویی: اندارم، آناهیل، گالاکتومید
۲۱	بزم آرای کویر	بذر گیاه خارشتر / علوفه خارشتر
۲۲	گسترش میلاد فارمد	پرو آراس با طعم‌های مختلف
۲۳	خدمات تحقیقاتی آربین گستر	عصاره هیدروگلیکولی ریزجلبک اسپیرولینا
۲۴	لوتوس ایرانیان ماد	شربت زرشک
۲۵	راهبران سامانه‌های تجاری ایرانیان (رستا)	بازاریابی و صادرات داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی
۲۶	پیشگامان زرین روغن	روغن بذر چای / عرق چای / کرم چای / صابون چای
۲۷	رشد آفرینان امید سلامت عطر آگین	گردشگری با تمرکز بر تجاری سازی و توسعه بازار گیاهان دارویی و معطر
۲۸	تعاونی روستایی رویای سلامت	انواع پودر سویق
۲۹	اکلیل قائم لاکوم شمال	شامپو گیاهی
۳۰	طعم سبز ماهسان	پودر قهوه
۳۱	کیمیا سبز آور	نهادهای کشاورزی با منشأ گیاهی و طبیعی
۳۲	تعاونی ۵۰۱۳ تولیدی کشاورزی شهد شیرین قصر شیرین	محصولات اندام‌های تکثیری گیاهان دارویی
۳۳	پویا فراوران کامیاب	محصولات فراوری شده از خرما
۳۴	پرپین اکسیر جهانی	شامپو پرپین آلاء (فراوری شده از گیاه خرفه)
۳۵	گنجینه سلامت تارا	گارسینا پلاس / لیور تارا / کلستولس تار
۳۶	سرزمین قارچ هیرکان	نهاده‌های کشاورزی با منشأ گیاهی و طبیعی
۳۷	رز شید سلامت ایرانیان	قطره رزشید- ترمیم بقایای ناهنجاری پوستی
۳۸	نظیف سازان آریا	مام خوشبوکننده گیاهی

ردیف	نام شرکت	نام محصول خلاق
۳۹	دیبا اکسیر طبیعت	محصولات بهداشتی طبیعی در حوزه پوست و مو
۴۰	سام آراین اکسیر	تولید مکمل‌های داروی گیاهی: مولتی ویتامین رجنسینگ، ساوپالمتوکمپلکس، ادی فت دابل کات دایت لاین
۴۱	فرآور دانه فردوسی مشهد	دانه غلات و حبوبات میکرونیزه شده
۴۲	کیمیای باغ طبیعت	محصولات طبیعی مراقبت از پوست و مو
۴۳	خوشه چینان مرکزی	عصاره و اسانس گیاهان دارویی و محلول ضد عفونی
۴۴	شاهسوند زرین	چای ماسالا ساده و رژیمی / سردنوش های گیاهی / چای کودک
۴۵	باد رنگ طب کوهستان	پماد درمانی خار پاشنه / کرم پروپولین
۴۶	امید طب کوشا	پماد ضدسرفه گل بنفشه
۴۷	خورشید فران ایرانیان زمین	ماسک جوان سازی پوست به روش طب سنتی ایران
۴۸	بین‌المللی طعم شناسی ، فرمول بندی صنایع غذایی	بهینه‌سازی فرمولاسیون محصولات غذایی و مکمل و فرمول طعم‌دهنده و رنگ غذایی
۴۹	سام اکسیر فارمد	مکمل‌های رژیمی- ورزشی گیاهی
۵۰	داروسازی اروم طب دارو	کپسول نرم فیتوکالم / شربت زینکوکلیک / کپسول میگراکپس / کپسول نرم لینازپام
۵۱	متین آسا فارمد	شربت گیاهی هانیسول / کپسول گیاهی فیت لونژ / شربت گیاهی اکینافورت / کپسول گیاهی لیورتین / کپسول گیاهی شیتاکه
۵۲	دانش گستران برنا سلامت	داروهای مکمل درمان گیاهی
۵۳	ایده داروی پارس	کرم ماساژ رادیان
۵۴	عطر یار آریا	تولید انواع عطر گیاهی
۵۵	ارمغان سلامت آوید	لوسیون آبرسان
۵۶	داروسازی بنیان طب آکام	کرن بایوکام / فلورا اسیست
۵۷	زیست فناوران طبیعت آرمانی	پرورش و شناسایی زالوی طبی / استحصال آنزیم زالو
۵۸	بهار عصاره فاروج	تهیه پودر عرقیجات گیاهی
۵۹	آراسب پاسارگاد	سامانه اول سلامتی- سامانه جامع هوشمند فروش محصولات گیاهی
۶۰	دانا لاهیج دارو	عصاره ارجنوم
۶۱	آوا ژن پویش	مواد ضد عفونی کننده گیاهی
۶۲	آرایشی و بهداشتی نگارین گستر کیمیا	کرم ضد لک و روشن کننده شیرین بیان ترنجان

ب- شتاب‌دهنده‌های تخصصی مجموعه‌ای کامل از خدمات مورد نیاز برای رشد یک کسب و کار نوپا را نظیر منابع مالی، انواع مشاوره، فناوری‌ها و تجهیزات مختلف و همچنین فضایی را جهت استقرار شرکت نوپا در یک بازه زمانی تقریباً کوتاه در اختیار استارت‌آپ‌های نوپا قرار می‌دهد. در حقیقت اصلی‌ترین رسالت شتاب‌دهنده، تقویت یک استارت آپ (شرکت نوپا) و تبدیل کردن آن به شرکتی است که بعد از خروج از حمایت شتاب‌دهنده بتواند به‌تنهایی در بازار رقابت نموده و رشد کند.

ردیف	نام شرکت	حوزه فعالیت	محل استقرار
۱	پرسیس ژن	داروها و فرآورده های گیاهی	شیراز
۲	زردبند	توسعه زنجیره ارزش گیاهان دارویی	تهران و یاسوج
۳	زیست تولید رازی	داروها و فرآورده‌های گیاهی	کرمانشاه
۴	اسپادانا	داروها و فرآورده‌های گیاهی با تمرکز فرآورده طب سنتی	تهران
۵	سما	داروها و فرآورده‌های گیاهی	شهر قدس

ج- مراکز نوآوری فعال در حوزه صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی

ردیف	نام شرکت	محل استقرار	سال اخذ مجوز
۱	مرکز نوآوری با محوریت فرآورده‌ها و داروهای گیاهی	پارک علم و فناوری جهاددانشگاهی کرمانشاه	۱۳۹۷
۲	مرکز نوآوری گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی	پارک علم و فناوری اردبیل	۱۳۹۹
۳	مرکز نوآوری فناوری‌های نوین کشاورزی و گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات، آموزش کشاورزی و منابع طبیعی همدان	۱۳۹۹
۴	مرکز نوآوری و شتابدهی با محوریت طب ایرانی و داروسازی سنتی	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۴۰۰
۵	مرکز نوآوری فیتوشیمی و گیاهان دارویی	دانشگاه یاسوج	۱۴۰۰
۶	مرکز نوآوری و شتابدهی	دانشگاه علوم پزشکی گناباد	۱۴۰۱

پیوست ۴- طرح‌های تولیدی مورد حمایت ستاد

یکی از وظایف و تکالیف ستاد در حوزه تجاری‌سازی طرح‌ها و پروژه‌های صنعت گیاهان دارویی و طب سنتی، حمایت از تولید و تجاری‌سازی فرآورده‌های طب سنتی ایران است.

طبق آیین‌نامه تهیه و عرضه فرآورده‌های طب سنتی ایران، اداره کل فرآورده‌های طبیعی سازمان غذا و دارو بر اساس کتب مرجع طب سنتی شامل: ۱- الحاوی (رازی) ۲- قانون فی الطب (ابن سینا) ۳- الابنیه عن حقایق الادویه (ابو منصور هروی) ۴- ذخیره خوارزمشاهی (جرجانی) ۵- الاغراض الطبییه (جرجانی) ۶- اختیارات بدیعی (انصاری شیرازی) ۷- تحفه المؤمنین (حکیم مؤمن) ۸- قرابادین کبیر (عقیلی خراسانی) ۹- مخزن الادویه (عقیلی خراسانی) ۱۰- کامل الصناعه (علی بن عباسی اهواز) مجوز صادر می‌کند.

طی سال‌های اخیر با مطالعه روند صعودی صدور مجوز داروهای طب سنتی نشانگر آن است که توجه شرکت‌های تولیدکننده داروها و فرآورده‌های گیاهی به حوزه تولید داروهای طب سنتی بسیار چشمگیر بوده است به‌طوری‌که در حال حاضر تعداد ۱۶۳۸ محصول فرآورده طب سنتی از سازمان غذا و دارو برای تولید مجوز گرفته‌اند این در حالی‌ست که در سال ۱۳۹۲ تنها ۲۹۸ مجوز برای تولید فرآورده‌های طب سنتی صادر شده بود.

فهرست طرح‌های محصولات فناورانه شرکت‌های فناور برای تولید داروهای گیاهی و فرآورده‌های طب سنتی مورد حمایت ستاد (از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۴۰۱) عبارتند از:

ردیف	عنوان حمایت از تولید محصول فناورانه	تاریخ حمایت	نام شرکت
۱	حمایت از تجاری سازی ۳ داروی طب ایرانی دارای مجوز (اطریفل صغیر، قرص دیابت و شربت انجیر بادام)	سال ۱۴۰۱	مسیحا طب شمال
۲	تجاری سازی کپسول گالسینا کمک به پیشگیری از بیماری‌های قلبی و عروقی، کمک به کاهش چربی خون و بررسی اثربخشی در بیماران سرپایی کووید ۱۹	سال ۱۴۰۰	داروسازی سامی ساز
۳	تجاری سازی دو داروی گیاهی فیتوکالم (مکمل آرام بخش) و ریتوکولیک (رفع مشکلات گوارشی نوزادان)	سال ۱۴۰۰	اروم طب دارو
۴	تولید صابون به روش سنتی و ارگانیک با پایه گیاهی	سال ۱۴۰۰	فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی آرش تمیز پاریزان
۵	تولید فرآورده گیاهی شربت اشتهاآور	سال ۱۴۰۰	رضا دارو البرز
۶	تولید صنعتی زالوهای طبی استاندارد جهت عرضه در سلامتکده‌ها	سال ۱۳۹۹	زیست فناوران طبیعت آرمانی
۷	تولید صنعتی و تجاری سازی دهانشویه سنتی گلنار	سال ۱۳۹۹	گوهر خرد پارسین
۸	تولید و ساخت کرم بهداشتی درمان خار پاشنه و عارضه پلانتارفاشیا	سال ۱۳۹۹	بادرنگ طب کوهستان
۹	تولید داروهای ویتامین-آرتی پرازول-آرتی لیور	سال ۱۳۹۸	شرکت سلامت گستر آرتیمان
۱۰	تولید داروی گلوکوبر برای درمان سندرم متابولیک	سال ۱۳۹۸	شرکت فضل دارو خیام خراسان

ردیف	عنوان حمایت از تولید محصول فناورانه	تاریخ حمایت	نام شرکت
۱۱	تولید و تجاری سازی پمادهای گیاهی بنام حالوما، شنجار	سال ۱۳۹۷	شرکت گیاه طب امیر
۱۲	دستیابی به دانش فنی تولید مکمل دارویی فو کوئیدان از جلبکهای قهوه‌ای	سال ۱۳۹۷	شرکت آبی پژوهان پیشگام
۱۳	تولید پماد سفید برای درمان سوختگی‌های سطحی و عمیق، دیابت، زخم بستر، سرمازدگی	سال ۱۳۹۶	شرکت سحر دارو نوران
۱۴	تجاری سازی دو محصول فناورانه به نام‌های ۱- قرص دایمولاکس ۲- اسپری دهانی دایمونکلد	سال ۱۳۹۶	شرکت داروسازی دیموند
۱۵	تولید و تجاری سازی ۴ محصول "کپسول ساپلی سنت"، "پماد درماسنت"، "پماد پیلی سنت" و "دمشوش تی سنت" با استفاده از ترکیبات گیاه آب بشقابی	سال ۱۳۹۶	شرکت ترانه های شفابخش طبیعت
۱۶	تولید پانسمان‌های ترمیم زخم بر پایه رهایش مؤثر عصاره‌های گیاهی در سطح زخم	سال ۱۳۹۵	شرکت طبای زیست پلیمر
۱۷	تولید ماسک تنفسی با استفاده از کاترچ آلونه ورا	سال ۱۳۹۵	شرکت داروصبا تورنگ بوطعم
۱۸	تولید داروی "ونوین(قرص و کرم)" مؤثر در پیشگیری و درمان علائم واریس و نارسای عروق	سال ۱۳۹۵	شرکت داروسازی گیاهی وشا دارو پارس
۱۹	تولید پماد رویش مجدد مو، ابرو	سال ۱۳۹۴	آرد دارو سینا
۲۰	تولید لوسینون گیاهی جهت بهبود بیماری‌های تونل کارپال سندرم و دردهای نورولوژیک	سال ۱۳۹۴	آنا شیمی اسپادانا
۲۱	تجاری سازی محصول ساتوریکام (کنترل آرتروز زانو)	سال ۱۳۹۴	شرکت کیمیا دارو افلاک
۲۲	تولید و توسعه داروی جدید گیاهی زینگاویش	سال ۱۳۹۴	سلامت گستر آرتیمان
۲۳	تولید و توسعه داروی جدید گیاهی زینگامان	سال ۱۳۹۴	سلامت گستر آرتیمان
۲۴	تهیه و فرمولاسیون داروهای گیاهی جهت درمان کبد چرب و میگرن با منشأ کبدی	سال ۱۳۹۴	داروسازی نیاک
۲۵	تولید کپسول گیاهی ژلاتینی "کیدوتینکس" برای پیشگیری از تشکیل و دفع سنگ کلیه	سال ۱۳۹۴	دارو برگ شرق
۲۶	تولید دو عدد کپسول از گیاهان <i>Serenoa</i> و <i>Vaccinium macrocarpon</i> و <i>repens</i> برای درمان بیماری‌های دیابت و پروستات	سال ۱۳۹۴	دارو درمان سحر
۲۷	تولید تیوب ۳۰ گرمی پماد "ولی" برای درمان سوختگی و آفتاب‌زدگی	سال ۱۳۹۴	آترا دارو صدراژما
۲۸	تهیه مواد اولیه و تولید پماد سوختگی "هوچوبه"	سال ۱۳۹۴	طب گیاه امیر
۲۹	تولید داروی گیاهی آرام‌بخش برپایه اسانس گیاه اسطوخودوس	سال ۱۳۹۳	داروسازی اروم طب دارو
۳۰	تولید داروی درمان سینوزیت بنام هفت بحر	سال ۱۳۹۳	شرکت تحقیقاتی فارس قطره اعجاز

ردیف	عنوان حمایت از تولید محصول فناورانه	تاریخ حمایت	نام شرکت
۳۱	تولید کرم ارگانیک نیکا	سال ۱۳۹۳	شرکت تحقیق و تولید فرآورده‌های طب سنتی نیکا
۳۲	تولید مجموعه ماسک‌های تنفسی آنتی باکتریال گیاهی و اسانس‌های آروماتراپی	سال ۱۳۹۳	شرکت رایحه ماندگار غرب
۳۳	تولید پماد گیاهی درمان بیماری آرتروز	سال ۱۳۹۳	شرکت پویا دارو
۳۴	تولید صنعتی داروی گیاهی کالیک بشکل دارویی شربت	سال ۱۳۹۳	شرکت نوتک فار
۳۵	تولید صنعتی داروی گیاهی پماد بیزالون	سال ۱۳۹۳	شرکت نوتک فار
۳۶	تجاری‌سازی داروی حب جالینوس (قرص راحت)	سال ۱۳۹۳	بهپاد داروی نیاکان
۳۷	تولید کپسول جدوار مورد مصرف در مسکن‌های دردهای سرد	سال ۱۳۹۳	شفانگر نظری
۳۸	تجاری‌سازی داروی هان اسکین	سال ۱۳۹۳	آرشام دارو
۳۹	تجاری‌سازی داروی برونکوسیت	سال ۱۳۹۳	آرشام دارو
۴۰	تولید کپسول ایمونوکومین به‌عنوان داروی جذب در گوارش و افزایش سیستم ایمنی	سال ۱۳۹۲	شرکت بیوفارماسی پارس
۴۱	تولید فرآورده دارویی کراتاولیل و قرص روکشدار پاسیرون از دو گیاه زلزلك وحشی و گل ساعتی	سال ۱۳۹۲	شرکت تحقیقاتی - تولیدی داروهای طبیعی آذربایجان
۴۲	تجاری‌سازی قطره گیاهی و خوراکی نبید دارو جهت کنترل خونریزی و درمان‌کننده بیماری‌های دهان و دندان	سال ۱۳۹۲	شرکت نبید داروی ایرانیان
۴۳	تولید شربت گیاهی ضد سرفه و آلرژی آرتیمان براساس مجوز صادره توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	سال ۱۳۹۲	سلامت گستر آرتیمان
۴۴	تولید تجاری پماد سوختگی ادیب درم	سال ۱۳۹۲	فرآورده‌های گیاهی ادیب اکسیر
۴۵	تولید تجاری سه داروی رفع زردی، تقویت ناخن و تقویت مو براساس مجوزهای صادره توسط سازمان غذا و دارو	سال ۱۳۹۲	سبز داروی جهان
۴۶	تجاری‌سازی محصولات جدید به‌ویژه Lax active، کپسول پاسی فلور، پودر پیسیلیوم، کپسول تورمیریک و برووملین ۴۵۰ میلی گرمی و قرص جویدنی بیولاکس	سال ۱۳۹۲	داروسازی سپید طب نیا

پیوست ۵- طرح‌های حمایتی تولید محصولات فناورانه دامپزشکی

ردیف	سال	نام شرکت	عنوان محصول فناورانه
۱	۱۴۰۰	آبزی پژوهان ماهیان زینتی محلات	ساخت ترکیب گیاهان دارویی و جلبک دریایی به عنوان بهبود وضعیت ایمنی، رشد و تغییر رنگ بدن ماهی زینتی کوی
۲	۱۴۰۰	فرآور دانه فردوسی مشهد	تولید دانه غلات و حبوبات میکرولیزه شده مناسب برای تولید خوراک اسب
۳	۱۳۹۹	ماکیان دام پارس	تولید داروی گیاهی درمان بیماری کوکسیدیوز دام و طیور

ردیف	سال	نام شرکت	عنوان محصول فناوریانه
۴	۱۳۹۹	شرکت شمیم طب سپیدگیتی	تولید داروی محرک رشد طیور
۵	۱۳۹۸	ماکیان دام پارس	تولید داروی ضد جرب قرمز طیور (مایتو فید پلاس) با استفاده از فرآورده های طبیعی گیاهی
۶	۱۳۹۵	شرکت باریج اسانس	تجاری سازی داروی درمان و پیشگیری از عفونت های قارچی آبزیان و به ویژه تخم ماهیان پرورشی "آویشیت باریج"
۷	۱۳۹۴	دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات	ارائه فرمولاسیون ترکیب گیاه استبرق، سیترا و Celecoxib جهت تجاری سازی داروی دامپزشکی
۸	۱۳۹۴	سینا تسنیم سپاهان	تولید صنعتی کرم گیاهی "کالی هرب" جهت پیشگیری و درمان بیماری ورم پستان دام
۹	۱۳۹۳	شرکت داروسازی ایمن دارو	تولید داروی گیاهی ضد آنفلوآنزای مرغی
۱۰	۱۳۹۳	شرکت آماب آبزیان البرز	تولید خوراک ماهی با استفاده از فضولات دامی و ضایعات گیاهی
۱۱	۱۳۹۳	مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور	تجاری سازی ۴ قلم داروی گیاهی جدید آبزیان پرورشی کشور

پیوست ۶- طرح های حمایتی توسعه بذر و نهال و اقدام تکثیری گیاهان دارویی

ردیف	عنوان طرح	اقدام سند	نام شرکت	محل فعالیت
۱	تولید گیاهان دارویی انحصاری با استفاده از فناوری های نوین از جمله کشت سلول و بافت	اقدامات ۲۳ و ۲۵	شرکت سلول فناوری دارو	استان البرز، قزوین و تهران
۲	توسعه زیرساخت های شرکت به خصوص در جهت تولید نشاء زوفا و مدرنیزه کردن امکانات گلخانه	اقدامات ۲۰ و ۲۱	شرکت زرین گیاه ارومیه	استان آذربایجان غربی (ارومیه)
۳	تولید بذر و نشاء براساس استاندارد GMP و با نگرش صادرات از طریق مرز بین المللی و تجاری مهران	اقدام ۲۰	شرکت رویش سبز ایلام	استان ایلام
۴	توسعه کشت و فراآوری تعدادی از گونه های دارویی - صنعتی اندمیک ایران به منظور صادرات به کشورهای اروپایی	اقدام ۲۳	طبیعت و فناوریان صنعت ستایش	تهران
۵	تولید بذر و نهال تعدادی از گونه های مورد نیاز ستاد	اقدام ۲۰	بازرگانی برگ سبز نمین	اردبیل
۶	پلیت کردن بذر گیاهان دارویی آویشن و بادرنجبویه	اقدام ۲۰	شرکت اطلس بذروشان	قم
۷	تولید استاندارد اقدام های تکثیری (بذر، قلمه، نشاء و نهال) گیاهان دارویی	اقدامات ۲ و ۲۰	مؤسسه مطالعاتی گیاهان دارویی گل زوفا	البرز
۸	تولید بذر گیاه دارویی خارمریم به منظور استحصال روغن و تأمین ماده سیلی مارین	اقدامات ۲۰ و ۲۱	شرکت تارا و سانای کاشان	اصفهان (کاشان)
۹	تولید ۷ گونه گیاه دارویی با مشارکت جوامع محلی	اقدامات ۲۳ و ۲۵	شرکت سینا گل	سمنان

ردیف	عنوان طرح	اقدام سند	نام شرکت	محل فعالیت
۱۰	تولید نهال گل محمدی مقاوم به شوری و کم‌آبی از طریق کشت بافت و توسعه فناوری‌های جدید تکثیر در گیاهان دارویی و زینتی	اقدامات ۲۳ و ۲۵	شرکت کشت بافت گیاهان دارویی آسیا	تهران
۱۱	تکثیر گیاهان دارویی اقتصادی منطقه براساس سفارش صنایع مرتبط شامل رزماری، گل محمدی و آویشن بومی	اقدامات ۲۳ و ۲۵	خرمدشت سبز برگ	کاشان
۱۲	فرآوری و تولید بذور گیاهان اولویت‌دار منطقه شرق کشور	اقدام ۲۰	گلکاران شرق	مشهد
۱۳	توسعه صنعت تولید گیاهان دارویی و نشاء با بسته‌بندی تجاری	اقدام ۲۱	ریحان سبز سمنان	سمنان
۱۴	حمایت از تولید نشاء مرغوب در منطقه شمال غرب کشور	اقدام ۲۰	زرین گیاه ارومیه	ارومیه
۱۵	تولید انواع نشاء و قلمه گیاهان دارویی با فناوری نوین در استان یزد	اقدام ۲۰ و ۲۵	رز رنگین کمان یزد	یزد
۱۶	حمایت از تولید و فرآوری بذور استاندارد گیاهان دارویی (مریم‌گلی، آویشن ولگار، آویشن دناپی و سنبل الطیب)	اقدام ۱۵ و ۲۰	پاکان بذر اصفهان	اصفهان
۱۷	آزمایشگاه بیوتکنولوژی (تکثیر انواع نهال عناب از طریق ریزازدیادی)	اقدام ۲۰	شرکت تعاونی کشت بافت خاوران	بیرجند
۱۸	اهلی‌سازی و زراعت زیره سیاه با استفاده از توانمندی‌های بیوتکنولوژی در دانشفهان قزوین	اقدام ۲۵	حامیان خاک راد	قزوین
۱۹	ارتقاء فرآیند فرآوری بذور دانه ریز گیاهان دارویی از طریق بهبود سیستم‌های مکانیزه	اقدام ۲۰	شرکت کشاورزی دشتیار	اصفهان
۲۰	تولید بذر استاندارد و بسته‌بندی (فرآوری) گیاهان دارویی در منطقه سیستان	اقدام ۲۰	شرکت تعاونی تحقیق و توسعه ایده‌پردازان کشاورزی و منابع طبیعی حوزه هیرمند	زابل
۲۱	توسعه فناوری نوین در نحوه تکثیر برخی از کولتیوارهای آویشن‌های بومی ایران	اقدامات ۲۰ و ۲۴	شرکت بوم یاوران کویر یزد	یزد
۲۲	تکثیر بذور والدین وارسته هیبرید سورگوم علوفه‌ای اصلاح شده در ایران	اقدام ۲۰	پژوهندگان پیام البرز	البرز
۲۳	دانش فنی بذر، فناوری استخراج ترنجبین و تجاری‌سازی خوراک دام و طیور بصورت پلت، سیلاژ، بلوک و علوفه بسته‌بندی شده از گیاه خارشتر	اقدام ۲۰ و ۲۵	بزم آرای کویر	سمنان
۲۴	انجام آزمون‌های مرتبط با ثبت و تجاری‌سازی و تولید و تکثیر لاین جدید کنگد	اقدام ۲۰	زیست بنیان شفا	خوزستان

ردیف	عنوان طرح	اقدام سند	نام شرکت	محل فعالیت
۲۵	تولید انبوه نشاء اهلی شده گیاه دارویی رازک برای نخستین بار در کشور	اقدام ۲۰ و ۲۵	شفاپژوهان سبز	تبریز

پیوست ۷- طرح های حمایتی مراکز علمی

ردیف	سال	نام مراکز علمی	عنوان حمایت
۱	۱۴۰۱	دانشگاه علوم پزشکی تهران - دانشکده داروسازی	تکمیل تدوین دارونامه داروها و فرآورده های سنتی ایران
۲	۱۴۰۰	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران	توسعه فناوری های مرتبط با احیاء و انتقال دانش طب ایرانی (برگزاری دومین جشنواره طب ایرانی)
۳	۱۳۹۸	پردیس علوم دانشگاه تهران	تعامل بین المللی تولید کنندگان، پرور دهنندگان زالو، پزشکان و انجام اولین جریان استارت آپ زالوی طبی
۴	۱۳۹۸	دانشگاه تهران - پردیس علوم	تشخیص هویت زالوهای پرورشی، طبیعی و وارداتی با استفاده از ژنتیک و فلور باکتریایی
۵	۱۳۹۸	دانشگاه شاهد	احیای میراث مکتوب (بازنویسی، تصحیح، ترجمه، تألیف و چاپ مشترک ۵ عنوان کتاب چاپ شده) - شاهد ۴
۶	۱۳۹۸	دانشگاه علوم پزشکی تهران - دانشکده داروسازی	تدوین دارونامه داروها و فرآورده های سنتی ایران
۷	۱۳۹۸	پردیس علوم دانشگاه تهران	تعامل بین المللی تولید کنندگان، پرورش دهندگان زالو، پزشکان و انجام اولین استارت آپ زالوی طبی (ترویج)
۸	۱۳۹۷	گروه حکمت، طب اسلامی و طب سنتی فرهنگستان علوم پزشکی	چاپ جلد چهارم دایره المعارف پزشکی اسلام و ایران
۹	۱۳۹۷	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران	تدوین دارونامه داروهای طبیعی و سنتی ایران (۱۰۰ مورد)
۱۰	۱۳۹۶	دانشگاه سیستان و بلوچستان	تأثیر عصاره سلولی چوب مسواک روی رده سلولی سرطان دهان و دندان و کشت های باکتری و تولید دهان شوی ضد عفونی کننده
۱۱	۱۳۹۶	دانشگاه تهران - دانشکده داروسازی - مرکز تحقیقات طب و داروسازی سنتی	اطلس کاربردی میراث مکتوب و معنوی پزشکی اسلام در ایران فاز اول: تهیه نرم افزار وب بیس کتب طب سنتی، پیمایش کلی کتاب ها به لحاظ موضوعی
۱۲	۱۳۹۵	تدبیر اندیشان سلامت هوشمند (سلام دکتر)	سامانه یکپارچه پذیرش، پایش و پیگیری بیمار
۱۳	۱۳۹۵	انتشارات چوگان	حمایت از چاپ کتاب های طب سنتی
۱۴	۱۳۹۴	فرآور گیاهان سبز پارس	تولید نوشیدنی ارگانیک برگرفته از مبانای طب سنتی ایران
۱۵	۱۳۹۴	دانشگاه تهران - پردیس علوم (البرز)	پایش جمعیت و بازسازی ذخایر طبیعی زالوی طبی و ایجاد پایلوت تکثیر آن در منطقه کرج

ردیف	سال	نام مراکز علمی	عنوان حمایت
۱۶	۱۳۹۴	فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران - گروه طب اسلامی و سنتی	حمایت مالی از چاپ جلد سوم دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران
۱۷	۱۳۹۳	جامعه گیاه درمانی ایران	نهایی‌سازی بانک جامع اطلاعات گیاهان دارویی و طب سنتی و اطلاعات مربوط به طرح ساماندهی عطاری‌ها
۱۸	۱۳۹۳	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی	ادامه طرح جامع چاپ نسخ الحاوی (زکریای رازی)
۱۹	۱۳۹۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی تبریز	گردآوری طب فولکلور و محلی مناطق مختلف استان آذربایجان شرقی -شناسایی، تهیه و گردآوری منابع، اسناد و مدارک مرتبط با مکتب پزشکی سنتی ایران
۲۰	۱۳۹۳	دانشگاه شاهد	حمایت از اجرای مرحله هفتم طرح احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران
۲۱	۱۳۹۳	فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران - گروه حکمت طب اسلامی و سنتی	تهیه، تدوین و انتشار مجلد دوم دانشنامه پزشکی اسلام و ایران
۲۲	۱۳۹۳	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران	مشارکت و حمایت معاونت از اجرای طرح جامع اصلاح الگوی زندگی منبعث از سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری(مدظله العالی)
۲۳	۱۳۹۳	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی-معاونت طب سنتی	چاپ سلسله نشریات و مستندات سلامت برای کودکان و نوجوانان و ویژه نامه پیام تندرستی
۲۴	۱۳۹۳	فرهنگستان علوم پزشکی	ادامه فعالیت و حمایت مالی از چاپ دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران
۲۵	۱۳۹۲	انجمن علمی طب سنتی ایران	حمایت از بسته‌های آموزشی در زمینه مفردات، مبانی علاج، اعمال یداعی، معالجات و حفظ الصحة
۲۶	۱۳۹۲	دانشگاه شاهد	تکمیل مرحله پنجم و حمایت از مرحله ششم طرح احیاء میراث مکتوب طب سنتی ایران
۲۷	۱۳۹۲	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی شهید بهشتی	حمایت از ترجمه تعدادی از نسخ باقی‌مانده الحاوی تألیف زکریای رازی
۲۸	۱۳۹۲	دانشگاه علوم پزشکی تهران- دانشکده طب سنتی	کمک به اجرای طرح اولین سلامتکده در ایران
۲۹	۱۳۹۲	فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران-گروه طب اسلامی و سنتی	تهیه، تدوین و انتشار مجلد دوم و سوم دانشنامه پزشکی اسلام و ایران
۳۰	۱۳۹۲	انجمن علی طب سنتی	تهیه بسته‌های آموزشی طب سنتی جهت برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه مدت ویژه توانمندسازی پزشکان در شش محور براساس تفاهم‌نامه منعقد

ردیف	سال	نام مراکز علمی	عنوان حمایت
۳۱	۱۳۹۲	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی - مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی	انجام تعهدات فیما بین از جمله تکمیل و ترجمه نسخ باقی مانده از ۲۳ جلد کتاب الحاوی
۳۲	۱۳۹۲	انجمن تحقیقات طب سنتی ایران	تولید و انتشار گسترده لوح های فشرده چند رسانه ای در جهت فرهنگ سازی طب سنتی حاصل از ۷۵ جلسه برنامه ضبط شده در شبکه آموزش سیمای جمهوری اسلامی ایران
۳۳	۱۳۹۲	دانشگاه علوم پزشکی تهران - دانشکده طب سنتی	تهیه منابع و متون منبعث از میراث مکتوب پزشکی ایران و نیز توسعه تجهیزات مورد نیاز آموزشی و پژوهشی دانشکده

پیوست ۸- گزارش ششمین جشنواره و نمایشگاه ملی

در اولین حرکت ملی در راستای توسعه و ترویج فرهنگ استفاده از گیاهان دارویی در کشور، مقدمات برگزاری اولین دوره جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فرآورده های طبیعی و طب سنتی در سال ۱۳۹۱ فراهم گشت. این جشنواره و نمایشگاه ملی پس از برگزاری موفق اولین دوره، تاکنون پنج دوره دیگر در سال های ۱۳۹۳، ۱۳۹۵، ۱۳۹۷، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ در مصلی بزرگ امام خمینی (ره) با اهداف مشخص و در بخش های مختلف برگزار گردیده است. گزارش ششمین جشنواره و نمایشگاه ملی که در مصلاي بزرگ امام خمینی (ره) از ۱۰ لغایت ۱۳ آبان ۱۴۰۱ برگزار شد به شرح زیر است.

تعداد	مشخصات
بیش از ۶ میلیون نفر	بازدیدکنندگان
۲۳۰	شرکت های دانش بنیان و خلاق و فناور
۴۷	مهمانان بخش های صنعت و تجارت بین الملل
۱۰۰	جشنواره دانش آموزی
۳۰۰	استانی، صندوق های نوآوری، سلامتکده و کودک
بازدید بیش از ۱۰۰ کودک به طور روزانه	بخش کودک

بخش های نمایشگاه عبارت بودند از:

۱- نمایشگاه تخصصی

بخش نمایشگاهی متشکل از بیش از ۳۰۰ واحد فناور، خلاق و دانش بنیان در ۷ حوزه تخصصی از صنایع مختلف

۲- بخش بین الملل

برای نخستین بار پايون بین المللی با مشارکت سفرا و رایزن های اقتصادی ایران و کشورهای هدف، سرمایه گذاران و تاجران بین المللی و صاحبان تکنولوژی برگزار خواهد.

در این دوره با مشارکت مرکز تعاملات بین‌المللی ریاست جمهوری و سایر نهادهای همکار در بخش میزبان بیش از ۴۷ میهمان برگزار شد.

حضور ۴۷ سرمایه‌گذاری و فعال حوزه گیاهان دارویی از ۸ کشور در این نمایشگاه حضور داشتند که به امضاء سه تفاهم‌نامه و برگزاری دو نمایشگاه برگشتی در کشورهای عراق و صربستان منجر خواهد شد.

۳- داروخانه سنتی

برای اولین‌بار داروخانه داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی در نمایشگاه دایر گردید که پس از نمایشگاه با پیگیری ستاد و انجمن تولیدکنندگان داروهای گیاهی منجر به ایجاد لاین پخش تخصصی داروهای گیاهی و فرآورده‌های طبیعی در شرکت داروپخش گردید.

۴- بخش دانش‌آموزی

حضور بیش از ۲۰۰ طرح فناورانه و برگزاری رویداد رقابت استارت آپی دانش‌آموزی (پیچ)

۵- vc ها ، emc ها و شتابدهنده‌های تخصصی

۶- سلامتکده طب ایرانی

مانند دوره‌های قبل سلامتکده طب ایرانی در راستای ترویج و فرهنگ سازی رویکرد صحیح مراجعه به طب سنتی ایرانی تعداد ۱۶ پزشک متخصص در چهار روز به مراجعین خدمت رسانی کردند.

۷- دمنوش خانه

بخش نوشیدنی‌های سلامت محور(دمنوش خانه) در راستای فرهنگ‌سازی مصرف غذای سلامت محور و با پشتوانه دانشی هزار ساله و تجهیز به جدیدترین تکنولوژی روز سعی بر معرفی توانمندی این بخش از صنعت شده است. همچنین این بخش با طراحی ویژه محلی برای رفع خستگی و استفاده رایگان بازدیدکنندگان از این نوشیدنی‌ها بود.

۸- بخش کودک

در بخش کودک سعی شده با طراحی بازی‌های جدید و جذاب مفاهیم ارزشمند اصول حفظ سلامتی آموزش داده شود همچنین با همکاری کانون پرورش فکری نمایش عروسکی با مفاهیم تغذیه سالم و اصلاح سبک زندگی در ۴ نوبت روزانه برگزار گردید.

۹- نشست‌های تخصصی

ارائه آخرین دستاوردها و دانش فنی تولید شده در دانشگاه‌ها در نشست‌ها تخصصی صنعت با دانشگاه و بخش دانش‌بنیان و صنعتگران برگزار شد.

و چالش‌های روز صنعت گیاهان دارویی به بحث و تبادل نظر گذاشته شد و در این بخش بیش از ۱۵ عدد پنل تخصصی و نشست برگزار گردد که بسیاری از مباحث آن پس از نمایشگاه پیگیری می‌گردد.

۱۰- نمایش مزیت‌های استانی

نمایش مزیت‌های استانی با نگاهی به مزیت جغرافیایی و فلور گیاهی غالب منطقه زنجیره‌ی اقتصادی با هدف تولید و فرآوری با حداکثر میزان ارزش افزوده و حداکثر میزان کارآفرینی با حضور بازیگران استانی آن، در این نمایشگاه برگزار خواهد شد.

این بخش جاذبه‌های گوناگون گیاهان دارویی و توانایی آن در رشد اقتصاد ملی و جذب توریست سلامت و سرمایه‌های بین‌المللی را نشان خواهد داد.

در این بخش ۱۷ پاپیون استانی، علاوه بر دستگاه‌های دولتی استان، ۴۵ شرکت نوپا، هسته فناور و در حال رشد که در مراکز رشد پارک‌های علمی و فناوری، دانشگاه‌ها، و سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها در حال گذران مرحله رشد و تولید نمونه اولیه یا محصول تجاری هستند نیز شرکت داشتند که این ۴۵ شرکت، بیش از ۳۰۰ ایده، نمونه محصول اولیه و یا محصول تجاری شده را ارائه نمودند.

پیوست ۹- طرح‌های شناسایی، کشت و اهلی کردن مواد مؤثره گیاهان دارویی

ایران

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۱ بررسی روش‌های افزایش عملکرد کمی و کیفی و تولید دیم گونه‌های سازگار مرزه در مناطق مختلف اکولوژیک	طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۲ اجرای زیرپروژه بررسی اثرات تراکم و تغذیه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس چهار گونه مرزه در شرایط دیم (اصفهان)	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا
۳ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس Satureja mutica و Satureja rechingiri در استان اصفهان	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا
۴ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس Satureja spicigera و Satureja khuzistanica در استان اصفهان	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا
۵ بررسی اثرات تراکم و تغذیه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس چهار گونه مرزه در شرایط دیم (استان آذربایجان شرقی)	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۶ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس Satureja spicigera و Satureja sahandica در استان آذربایجان شرقی	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۷ اجرای زیرپروژه بررسی اثرات تراکم و تغذیه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس چهار گونه مرزه در شرایط دیم (استان خراسان شمالی)	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	خراسان شمالی	در حال اجرا
۸ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس Satureja spicigera در ایستگاه البرز	زیرپروژه زیر طرح (ملی)	ستاد موسسه	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۹ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja macrantha</i> در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۰ اجرای زیر پروژه بررسی اثرات تراکم و تغذیه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس چهار گونه مرزه در شرایط دیم (ایستگاه همد آسرد)	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۱ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja mutica</i> در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۲ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja khuzistanica</i> در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۳ اثر تیمارهای مختلف تغذیه‌ای گونه‌های سازگار مرزه در شرایط آبی، تراکم و تغذیه در شرایط دیم بر عملکرد کمی و کیفی اسانس	پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja bachtiarica</i> در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۵ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>satureja sahandica</i> در استان البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۶ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja macrantha</i> و <i>Satureja bachtiarica</i> در استان کردستان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کردستان	در حال اجرا
۱۷ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja rechingeri</i> و <i>Satureja bachtiarica</i> در استان کرمان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کرمان	در حال اجرا
۱۸ اجرای زیر پروژه بررسی اثرات تراکم و تغذیه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس چهار گونه مرزه در شرایط دیم (استان کرمانشاه)	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کرمانشاه	در حال اجرا
۱۹ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس <i>Satureja khuzistanica</i> و <i>Satureja mutica</i> در استان لرستان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	لرستان	در حال اجرا
۲۰ اجرای زیر پروژه بررسی اثرات تراکم و تغذیه بر عملکرد کمی و کیفی اسانس چهار گونه مرزه در شرایط دیم (استان لرستان)	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	لرستان	در حال اجرا
۲۱ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد اسانس <i>Satureja mutica</i> و <i>Satureja rechingeri</i> در استان اصفهان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۲۲ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja khuzistanica و Satureja spicigera در استان اصفهان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا
۲۳ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja spicigera و Satureja sahandica در استان آذربایجان شرقی	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۲۴ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد برخی از گونه‌های مرزه در شرایط آبی، در شش استان کشور	پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۲۵ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja spicigera	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۲۶ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja mutica در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۲۷ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja macrantha در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۲۸ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja khuzistanica در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۲۹ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد satureja sahandica استان البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۳۰ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja bachtiarica در ایستگاه البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۳۱ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja macrantha و Satureja bachtiarica در استان کردستان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کردستان	در حال اجرا
۳۲ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد برخی از گونه‌های مرزه در شرایط آبی، در استان کرمان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کرمان	در حال اجرا
۳۳ اثر تیمارهای مختلف تغذیه گیاه بر رشد و عملکرد Satureja khuzistanica و Satureja mutica در استان لرستان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	لرستان	در حال اجرا
۳۴ بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم استان اصفهان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا
۳۵ بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم استان آذربایجان شرقی (ایستگاه تیکمه داش)	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۳۶ بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم استان خراسان شمالی	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	خراسان شمالی	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم شش استان کشور	پروژه زیرطرح (ملی)	ستاد مؤسسه	درحال اجرا
بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم استان تهران	زیرپروژه زیرطرح (ملی)	ستاد مؤسسه	درحال اجرا
بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم استان کرمانشاه	زیرپروژه زیرطرح (ملی)	کرمانشاه	درحال اجرا
بررسی اثر تراکم و تغذیه بر عملکرد چهار گونه مرزه در شرایط دیم استان لرستان	زیرپروژه زیرطرح (ملی)	لرستان	درحال اجرا
اثر سه گونه قارچ میکوریز آربسکولار و باکتری <i>Bacillus subtilis</i> بر میزان استقرار و عملکرد کمی و کیفی بومادران هزاربرگ (<i>Achillea millefolium</i> L.) در شرایط دیم	خاص	سمنان	خاتمه یافته
بررسی مراحل فنولوژی شش گونه دارویی گیشدرد (<i>Periploca aphylla</i>)، مریم گلی (<i>Salvia santalinifolia</i>)، مریم گلی مصری (<i>Salvia aegyptiaca</i>)، کلیپوره (<i>Teucrium polium</i>)، اشوارک (<i>Rhazia stricta</i>) و گلدرد (<i>Otostegia persica</i>) در حوزه آبخیز دهگین رودان - استان هرمزگان	خاص	هرمزگان	خاتمه یافته
بررسی ویژگی های مورفولوژیکی، زراعی، فیزیولوژیکی و بیوشیمیایی توده های بومی زیره سبز (<i>Cuminum cyminum</i> L.) در شرایط طبیعی و دارای تنش خشکی	خاص	سمنان	درحال اجرا
ارزیابی صفات مورفولوژیکی و عملکردی جمعیت های مختلف گل محمدی (<i>Rosa damascena</i> Mill) در شرایط اقلیمی استان قم	خاص	قم	درحال اجرا
بررسی اثر حشره کشی اسانس ۳ گونه مرزه بومی (<i>Satureja sahendica</i> , <i>S. khuzistanica</i> , <i>S. macrantha</i>) علیه شب پره آرد (<i>kuehniella Ephestia</i>) (Zeller)	پروژه زیرطرح	ستاد مؤسسه	درحال اجرا
تعیین نیاز آبی و بررسی ویژگی های مورفولوژیکی، فیزیولوژیکی و بیوشیمیایی سه توده مهم عناب (<i>Ziziphus jujuba</i> Mill) تحت تأثیر تنش خشکی در شرایط لایسمتری	مشترک	یزد	درحال اجرا
بررسی اثر تراکم کاشت بر میزان عملکرد گونه های آویشن دانایی (<i>Thymus daenesis</i>) و آویشن کرمانی (<i>Thymus caramanicus</i>) در اراضی دیم کم بازده منطقه کوهرنگ	خاص	چهارمحال و بختیاری	درحال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
تأثیر تنش خشکی بر خصوصیات مورفولوژیکی و میزان اسانس سه گونه آویشن	خاص	قم	خاتمه یافته
بررسی مناسب ترین روش های کشت و استقرار گیاه دارویی نوروژک (<i>leriifolia Benth Salvia</i>) در رویشگاه ابوالخازن بجنستان	خاص	خراسان رضوی	در حال اجرا
تشکیل بانک اطلاعات جامع گیاهان دارویی	طرح	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
بررسی نوع و درصد ترکیبات شناسایی شده در گیاهان دارویی و معطر ایران	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
جمع آوری و ثبت اطلاعات داروها و فرآورده های گیاهان دارویی در ایران	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
تحقیق درباره گیاهان دارویی کشور از نظر نوع مواد مؤثره و خواص دارویی	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۶ گونه از جنس <i>Teucrium</i>	زیر پروژه ملی	اردبیل	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۸ گونه از جنس <i>Artemisia</i>	زیر پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس گیاهان معطر ایران (فاز سوم)	پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۲۳ گونه از جنس <i>Nepeta</i>	زیر پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۶ گونه از جنس های <i>Pycnocycla</i> و <i>Pimpinella</i>	زیر پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۲۳ گونه از جنس های <i>Tripleurospermum</i> و <i>Anthemis</i> , <i>Achillea</i>	زیر پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۴ گونه از جنس های <i>Dorema</i> و <i>Bunium</i> , <i>Peucedanum</i> , <i>Nigella</i>	زیر پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۲۶ گونه از جنس <i>Salvia</i>	زیر پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۹ گونه از جنس <i>Ferulla</i>	زیر پروژه ملی	سمنان	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۴ گونه از جنس <i>Geranium</i>	زیر پروژه ملی	گیلان	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۱ گونه از جنس های <i>Dracocephalum</i> و <i>Marrubium</i>	زیر پروژه ملی	مازندران	در حال اجرا
بررسی ترکیبات متشکله اسانس ۱۱ گونه از جنس های <i>Lepidium</i> و <i>Ziziphora</i> , <i>Heracleum</i>	زیر پروژه ملی	همدان	در حال اجرا
بررسی اثر مالچ پوششی بر میزان عملکرد گل محمدی <i>Rosa damascene</i> در اراضی دیم کم بازده کوه رنگ	خاص	چهارمحال و بختیاری	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۶۷ بررسی اثر اندازه غده بر میزان عملکرد موسیر (Allium hirtifolium) در اراضی دیم کم‌بازده منطقه کوهرنگ	خاص	چهارمحال و بختیاری	در حال اجرا
۶۸ افزایش عملکرد کمی و کیفی گیاه Nepeta pogonosperma با استفاده از تیمارهای مختلف تغذیه	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۶۹ تعیین نیاز آبی مرزه سنبله‌ای (Satureja spicigera Bioss) با استفاده از لایسیمتر	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۷۰ پابلوت تحقیقی- ترویجی تولید زوفا در شرایط دیم	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۷۱ بررسی اثر تراکم کاشت بر عملکرد زعفران Crocus sativus L در اراضی دیم کم‌بازده منطقه کوهرنگ	خاص	چهارمحال و بختیاری	در حال اجرا
۷۲ بررسی سازگاری و ارزیابی اقتصادی توسعه کشت گونه‌های مهم دارویی در استان قم	خاص	قم	در حال اجرا
۷۳ بررسی رویشگاه‌های طبیعی به منظور الگوبرداری و امکان‌سنجی کشت گیاهان دارویی در دیمزارهای کشور (فاز مربوط به تهیه بانک اطلاعات و طراحی نرم‌افزار جستجوگر)	مستقل	ستاد مؤسسه	خاتمه‌یافته
۷۴ بررسی علل کاهش پراکنش گونه باریجه (Ferula gummosa) در استان زنجان	خاص	زنجان	خاتمه یافته
۷۵ بررسی امکان کشت و اهلی کردن و ویژگی‌های فیتوشیمیایی گونه های آویشن (فاز دوم: بررسی خصوصیات اکسشن های برتر و معرفی ارقام مناسب آویشن)	طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۷۶ تعیین نیاز آبی آویشن کوهی (Thymus kotschyanus) با استفاده از لایسیمتر.	پروژه زیرطرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۷۷ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- استان آذربایجان شرقی	زیر پروژه زیرطرح (ملی)	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۷۸ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- استان خراسان رضوی	زیر پروژه زیرطرح (ملی)	خراسان رضوی	در حال اجرا
۷۹ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- مطالعه موردی: استان زنجان	زیر پروژه زیرطرح (ملی)	زنجان	در حال اجرا
۸۰ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار	زیر پروژه زیرطرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۸۱ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- مطالعه موردی: ایستگاه تحقیقاتی البرز کرج	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۸۲ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار	پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۸۳ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- مطالعه موردی: مجتمع تحقیقاتی همدان ابرسد	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۸۴ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- استان سمنان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	سمنان	در حال اجرا
۸۵ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- استان قم	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	قم	در حال اجرا
۸۶ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- استان مرکزی	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	مرکزی	در حال اجرا
۸۷ بررسی فیتوشیمی گونه‌های ارزشمند جنس آویشن (Thymus) به‌منظور معرفی رقم مناسب و پایدار- همدان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	همدان	در حال اجرا
۸۸ بررسی سازگاری گونه‌های مختلف جنس Ziziphora و Zataria- مطالعه موردی: استان اصفهان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	اصفهان	در حال اجرا
۸۹ بررسی سازگاری گونه‌های مختلف جنس Ziziphora و Zataria- استان ایلام	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ایلام	در حال اجرا
۹۰ بررسی سازگاری گونه‌های مختلف جنس Ziziphora و Zataria	پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۹۱ بررسی سازگاری گونه‌های مختلف جنس Ziziphora و Zataria- مطالعه موردی: استان البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۹۲ بررسی سازگاری گونه‌های مختلف جنس Ziziphora و Zataria- مطالعه موردی: استان فارس	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	فارس	در حال اجرا
۹۳ بررسی سازگاری گونه‌های مختلف جنس Ziziphora و Zataria _ مطالعه موردی: استان هرمزگان	زیر پروژه ملی	هرمزگان	در حال اجرا
۹۴ بررسی استقرار و سازگاری نهال‌های بذری و کشت بافتی گونه دارویی مورخوش (Zhumeria majdae) در استان هرمزگان	مستقل	هرمزگان	در حال اجرا
۹۵ استقرار و تولید گل محمدی در شرایط دیم با استفاده از مالچ- مطالعه موردی (استان اصفهان)	زیر پروژه ملی	اصفهان	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۹۶ استقرار و تولید گل محمدی در شرایط دیم با استفاده از مالچ- مطالعه موردی (استان آذربایجان شرقی)	زیر پروژه ملی	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۹۷ استقرار و تولید گل محمدی در شرایط دیم با استفاده از مالچ- مطالعه موردی (استان خراسان شمالی)	زیر پروژه ملی	خراسان شمالی	در حال اجرا
۹۸ استقرار و تولید گل محمدی در شرایط دیم با استفاده از مالچ	پروژه ملی	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۹۹ استقرار و تولید گل محمدی در شرایط دیم با استفاده از مالچ- مطالعه موردی (استان کرمان)	زیر پروژه ملی	کرمان	در حال اجرا
۱۰۰ استقرار و تولید گل محمدی در شرایط دیم با استفاده از مالچ- مطالعه موردی (استان کرمانشاه)	زیر پروژه ملی	کرمانشاه	در حال اجرا
۱۰۱ ارزیابی امکان کشت و سازگاری گیاه کرفس کوهی <i>Kelussia odoratissima</i> در استان البرز	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۰۲ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان آذ شرقی)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	آذربایجان شرقی	در حال اجرا
۱۰۳ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (خراسان رضوی)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	خراسان رضوی	در حال اجرا
۱۰۴ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان زنجان)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	زنجان	در حال اجرا
۱۰۵ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان اصفهان)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۰۶ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران - ایستگاه همدان آبیسرد دماوند	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۰۷ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران	پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۰۸ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (البرز)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۰۹ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان سمنان)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	سمنان	در حال اجرا
۱۱۰ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان قم)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	قم	در حال اجرا
۱۱۱ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان مرکزی)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	مرکزی	در حال اجرا
۱۱۲ مقایسه عملکرد سرشاخه گلدار و تولید بذر در گونه‌های برتر آویشن‌های بومی ایران (استان همدان)	زیر پروژه (ملی) زیر طرح (ملی)	همدان	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۱۱۳ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان آذربایجان شرقی	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	آذربایجان شرقی	خاتمه یافته
۱۱۴ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان خراسان رضوی	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	خراسان رضوی	خاتمه یافته
۱۱۵ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان البرز	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
۱۱۶ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول)	پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۱۷ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان تهران	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
۱۱۸ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان اصفهان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
۱۱۹ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان فارس	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	فارس	خاتمه یافته
۱۲۰ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان کردستان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کردستان	خاتمه یافته
۱۲۱ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان کرمان	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کرمان	خاتمه یافته
۱۲۲ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان کرمانشاه	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	کرمانشاه	خاتمه یافته
۱۲۳ بررسی وضعیت برداشت از طبیعت، تولید و صادرات گیاهان دارویی و محصولات فرعی (فاز اول) - مطالعه موردی استان مرکزی	زیر پروژه زیر طرح (ملی)	مرکزی	خاتمه یافته
۱۲۴ بررسی رشد دو اکوتیپ خشخاش (Papaver somniferun L) در کشت مخلوط با گندم	خاص	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
تأثیر پیش تیمارهای کود بیولوژیک مایکوریزا و کود شیمیایی سیلیکون بر افزایش بهره‌وری محصول شیرین بیان (<i>Glycyrrhiza glabra</i>) (با دو روش بذر و قلمه)	خاص	فارس	در حال اجرا
بررسی سازگاری و مقایسه عملکرد کمی و کیفی اکوتیپ‌های مختلف زعفران در مناطق ییلاقی شرق استان مازندران (مطالعه موردی: پشتکوه کیاسر)	خاص	مازندران	در حال اجرا
بررسی اثر سمیت سلولی و مهارکنندگی نانوزل حاوی اسانس گیاه دارویی نعنای فلفلی (<i>Mentha piperita</i>) بر تشکیل بیوفیلم دندان‌ی و بیان ژن برخی شاخص‌های بیماری‌زایی در باکتری <i>Streptococcus mutans</i>	مشترک	لرستان	خاتمه یافته
تأثیر آبیاری و تراکم بر روند رشد گیاه آنگوزه	خاص	کرمان	در حال اجرا
بررسی تأثیر تیمارهای پیش رویشی بذر بر جوانه‌زنی و تولید نهال گونه دارویی (<i>Gontscharovia popovii</i>) (B, Fedtsch & Boriss, Gontsch.) در شرایط آزمایشگاه و نهالستان در استان هرمزگان	خاص	هرمزگان	خاتمه یافته
مقایسه مواد مؤثره ۴ گونه دارویی در رویشگاه‌های مختلف استان فارس (<i>Zataria multiflora - Satureja bakhtiarica-Thymus daenensis</i> (subsp. daenensis- <i>Gontscharovia popovi</i>)	خاص	فارس	در حال اجرا
استخراج و خالص‌سازی شیرین کننده‌های طبیعی از برگ‌های استویا	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
ارزیابی اقتصادی کشت آویشن در مقایسه با کشت مرسوم برخی از مناطق کشور	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
مطالعه برخی اثرات زیستی قارچ‌های اندوفیت بر مرزه خوزستانی (<i>khuzestanica Jamzad Satureja</i>)	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
کاربرد اومیکس ترکیبی در درک پاسخ به تنش خشکی در گیاه آویشن	مشترک	زنجان	در حال اجرا
تعیین مناسب‌ترین تیمار کودی و بررسی تأثیر نیتریک اکساید در افزایش تحمل به تنش خشکی سرخارگل	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
میکروکپسوله کردن اسانس با استفاده از پلیمر سدیم آلژینات جهت افزایش ماندگاری، کارایی و رهایش کنترل شده آن برای مصارف حشره‌کشی	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
ارزیابی کاشت و برداشت مکانیزه و دستی و فواصل کاشت موسیر (<i>Allium hirtifolium Boiss</i>). در استان لرستان	خاص	لرستان	در حال اجرا

عنوان طرح مواد مؤثره گیاهان دارویی	نوع	استان	وضعیت
۱۳۸ اثر سطوح مختلف اسید هیومیک، آبیاری بر روی صفات مورفولوژیکی و مواد مؤثره سه گونه آویشن (<i>Thymus spp L</i>)	مشترک	همدان	در حال اجرا
۱۳۹ بررسی روش‌های فراوری برخی از مهمترین گیاهان دارویی ایران برای ایجاد ارزش افزوده بیشتر و جلوگیری از صادرات مواد خام	طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴۰ بررسی روش‌های فراوری باریجه (<i>Ferulla gommosa</i>) برای تولید محصولات با ارزش افزوده	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴۱ فراوری صمغ بنه با تبدیل روغن ترابنتین آن به برخی ترکیبات معطر پرمصرف	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴۲ ارزیابی جمعیت‌های مختلف گیاه موسیر و انتخاب ارقام مناسب جهت کاشت در منطقه فریدون‌شهر اصفهان	مستقل	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴۳ استخراج عصاره‌های مختلف صمغ کتیرا و کاربرد آن‌ها در فرمولاسیون محصولات آرایشی و بهداشتی	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴۴ بررسی فرمولاسیون ترکیب دورکننده کرم گلوگاه انار <i>ceratoniae Zeller Ectomyelois</i> با استفاده از اسانس و عصاره گیاه آنگوزه	پروژه زیر طرح	ستاد مؤسسه	در حال اجرا
۱۴۵ بررسی سازگاری تعدادی از گونه‌های دارویی در قالب کلکسیون گیاهان دارویی	خاص	کرمانشاه	خاتمه یافته
۱۴۶ بررسی تناسب اکولوژیکی و اقتصادی کشت گیاهان دارویی در سطح دشت های ایران	خاص	قم	خاتمه یافته
۱۴۷ اصلاح فرمولاسیون فون سنگی از شرکت وریامهر	خاص	ستاد مؤسسه	خاتمه یافته
۱۴۸ کشت و سازگاری برخی از گونه‌های مهم گیاهان دارویی در شهرستان‌های استان زنجان	خاص	زنجان	در حال اجرا
۱۴۹ بررسی اثرات نانو زئولیت و هیدروژل بر خصوصیات مرفولوژیکی و فیزیولوژیکی گل محمدی (<i>Rosa damascena Mill</i>) تحت تنش خشکی	خاص	مازندران	در حال اجرا
۱۵۰ بررسی سازگاری، عملکرد ریشه و کیفیت رنگدانه اکسشن‌های روناس <i>tinctorum L Rubia</i> در منطقه شهرکرد	مشترک	چهارمحال و بختیاری	پیشنهادی

پیوست ۱۰- قطب‌بندی گیاهان دارویی جنگلی و مرتعی

استان	محصولات
۱ آذربایجان شرقی	کاپاریس، ثعلب، سماق، نسترن، قرقا، گلرنگ، کاکوتی، قارچ ترافل، زغال اخته، بادام تلخ، بادرنجبویه، به لیمو، خارمریم، سماق، سنبل الطیب، کدو پوست کاغذی، نعنا فلفلی
۲ آذربایجان غربی	قارچ ترافل، کتیرا، کنگر، گلرنگ، پنیرک، کاکوتی، بومادران، آویشن، موسیر، بادام تلخ، زرشک، کاسنی، مازوج سبز و سفید، نسترن، زالزالک، گردو، بادام شیرین، گل محمدی، سنجد
۳ اردبیل	کاپاریس، فندق، قارچ ترافل، نسترن، گل محمدی، اسطوخودوس، رزماری، آویشن
۴ اصفهان	کتیرا، آنگوزه، موسیر، باریجه، اشنیا، کلوس، محلب
۵ البرز	کتیرا، کاکوتی، آویشن، گل محمدی، گلپر، زالزالک، باریجه، ریواس، زرشک، سماق، مریم گلی، چای کوهی، هوفاریقون
۶ ایلام	سقز، میوه بنه، میوه بلوط، بادام کوهی، گلابی وحشی، محلب، میوه زالزالک، گل نرگس، گل محمدی، بابونه، آویشن دناپی، کاپاریس، هندوانه ابوجهل، مورد، اسپند، علف گاوزبان، مرزه، زیره، کتیرا، پنیرک، کنگر، شیرین بیان، خارمریم، کتیرا
۷ بوشهر	بادام کوهی، کنار، آویشن، مریم نخودی، بارهنگ، لگجی، شکر شفا، شکر تیغال، اسفند، پنیرک، بابونه، آنگوزه، مریم گلی، قارچ ترافل، استبرق، بنه، کلخونگ، رملک
۸ تهران	آویشن، باریجه، کتیرا، بومادران، زرشک، کنگر، درمنه دشتی، خارشتر، کاسنی، کاپاریس (لگجی)، پنیرک، پونه
۹ چهارمحال و بختیاری	موسیر، کتیرا، سقز، کلوس، گزانگبین، باریجه
۱۰ خراسان رضوی	آنگوزه شیرین، باریجه، کتیرا، سریش، آویشن، اشنیا، پسته وحشی، زرشک وحشی، پنیرک، اسطوخودوس، زیره کوهی، شکر تیغال، بابونه، کلیپوره، میوه بنه، سماق، پسته وحشی، ریواس، گل پونه، نوروزک
۱۱ خراسان شمالی	باریجه، کتیرا، زرشک وحشی، آویشن، مرزه کوهی، پسته وحشی
۱۲ خراسان جنوبی	آنگوزه شیرین، وشاء، آویشن

محصولات	استان	
گل نرگس، مرزه، مورد، بادام، علف گاوزبان، رزماری، شیرین بیان، لگجی، بابونه، بارهنگ، هندوانه ابوجهل، کرفس، موسیر، محلب، ختمی، مرزه خوزستانی	خوزستان	۱۳
کتیرا	زنجان	۱۴
باریجه، کتیرا، آنگوزه، زرشک، گل محمدی، وشاء	سمنان	۱۵
آنگوزه تلخ، بادام کوهی، آویشن، کنار، گز روغن، بابونه، بومادران، به لیمو	سیستان و بلوچستان	۱۶
آنگوزه تلخ، زیره، مستکی، گل محمدی، شیرین بیان، موسیر، بابونه، خارمریم، مورد، قارچ ترافل، آویشن، کنگر، خارشتر، بیلهر، بنه، بادام کوهی، بلوط، کنار، لگجی، باریجه، جاشیر، کتیرا، گل محمدی، گل نرگس	فارس	۱۷
کتیرا، زالزالک، اسپند، چای کوهی—آویشن، شیرین بیان	قزوین	۱۸
کتیرا، باریجه، اشنبان، آویشن، کاکوتی	قم	۱۹
کتیرا، موسیر، سقز، کاکوتی، آویشن، کنگر، زالزالک، ریواس، سماق، مازوج، اسفناج کوهی، گزو، گردو	کردستان	۲۰
شیرین بیان، آنگوزه تلخ، شیریت، کتیرا، زیره، بنه، بادام، وشاء، گز شهداد، آنگوزه شیرین، برگ	کرمان	۲۱
آویشن، آنگوزه تلخ، وشاء، بادام کوهی، زیره، کاپاریس، هندوانه ابوجهل، میوه بنه، کتیرا، شیرین بیان	کرمان جنوب	۲۲
سقز(بنه)، کتیرا، زالزالک، گلایی وحشی، کنگر، علف گاو زبان، آویشن، گل نرگس، موسیر، امرو، آنگوزه تلخ، زرشک، سماق، زعفران، گل محمدی، زو	کرمانشاه	۲۳
آنگوزه تلخ، برگ مورد، گلایی وحشی، سقز، کلوس، باریجه، بادام اسکوپاریا، باریجه	کهگیلویه و بویراحمد	۲۴
اشنان، گل گاوزبان، بارهنگ، زیره سبز، نسترن، بومادران، بنفشه معطر، قارچ ترافل سیاه، دنبان	گلستان	۲۵
بومادران، نعنا، گل گاو زبان، آویشن، سرخ ولیک، سیاه ولیک، ازگیل، آقطی، اسفرزه، بالنگ، تمشک	گیلان	۲۶
سقز، گاوزبان، موسیر، مرزه، مورد، کلوس، آنگوزه تلخ، باریجه، گل نرگس، بادام، کلوس، به لیمو، زعفران، گل محمدی	لرستان	۲۷

محصولات	استان	
آقطی، ازگیل، اسفرزه، سرخ ولیک، بابا آدم، بابونه، گل گاوزبان، باریجه، آویشن، زرشک	مازندران (ساری)	۲۸
بابونه، گل گاوزبان، بابا آدم، بنفشه، پرسیاوشان، گلپر، نعنا، بادرنجبویه، چوچاق، اناریجه	مازندران (نوشهر)	۲۹
باریجه، کتیرا، اسپند، کنگر، قارچ ترافل، آویشن، موسیر، کاپاریس	مرکزی	۳۰
آنگوزه، آویشن، قارچ ترافل، آلورا، کنار، استبرق، هندوانه ابوجهل، بادام کوهی، بنه	هرمزگان	۳۱
کتیرا، موسیر، بابا آدم، بابونه، بومادران، موسیر، سماق، جعفری کوهی، زول، غازیاغی، باریجه، بومادران، بابا آدم، درمنه، کنگر خوراکی، بابونه، خاکشیر تلخ، شیرین بیان، مفراح، آویشن، کاکوتی، لاله واژگون، مریم گلی، چای کوهی، مریم نخودی، خارخسک	همدان	۳۲
اشترک (وشاء)، آنگوزه تلخ، آنگوزه شیرین، اشنان، آویشن شیرازی، درمنه دشتی، کلپوره، اسفند، شکر تیغال، بادام کوهی	یزد	۳۳

پیوست ۱۱- تصاویر برخی مکاتبات

جمهوری اسلامی ایران
ریاست جمهوری

معاونت علمی و فناوری

شماره: ۱۱/۹۱۹۲۳
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۸/۰۷
پیوست: دارد

بسمه تعالی

جناب آقای دکتر سیف الدین

رئیس محترم امور آموزش عالی، تحقیقات و فناوری سازمان برنامه و بودجه کشور

موضوع: درخواست ردیف بودجه مستقل برای ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

با سلام و احترام،

به استحضار می‌رساند ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی یکی از ستادهای توسعه علمی و فناوری معاونت علمی و فناوری از آغاز تصویب و ابلاغ سند ملی- مصوب جلسه شماره ۷۳۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی در تیرماه ۱۳۹۲ تاکنون، حداکثر تلاش و اهتمام خود را در راستای گسترش و اشاعه فرهنگ دانش‌بنیان و توسعه زیرساخت صنعت در حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی بکار گرفته است.

با عنایت به بند ۵ و ۶ اساسنامه مذکور که در آن تصریح شده است که "دولت موظف است بودجه‌های موردنیاز ستاد را در قالب یک ردیف مستقل در لوایح بودجه سنواتی و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله پیش‌بینی نماید." این بند تاکنون مغفول مانده و ستاد در سال‌های اخیر تلاش نموده با استفاده حداکثری از ظرفیت‌های موجود و نیز با همکاری و تشریک‌مساعی نهادها و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، امورات اجرایی هزینه‌بر را پیگیری و اجرایی نماید، لیکن از آنجاکه سرفصل‌های کاری، وظایف و مسئولیت‌های راهبردی و حاکمیتی ستاد رو به گسترش است استدعا دارد به‌منظور رفع نیازهای ساختاری و اعتباری و نیز کمک به اجرای دقیق سیاست‌های حمایتی و صیانتی ستاد، دستور فرمایید نسبت به پیگیری تخصیص یک ردیف مستقل بودجه‌ای برای فعالیت‌ها و طرح‌های ستاد اقدام و مساعدت لازم را مبذول نمایند.

پیشاپیش از همکاری شما کمال تشکر و امتنان را دارم.

حسین اسفندیاری

معاون توسعه مدیریت و جذب سرمایه

شماره: ۵/۱/۱۰۳۶۳۵
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۴/۲۱
دارد

معاونت علمی و فناوری

باسمه تعالی

سرور ارجمند جناب آقای دکتر ستاری
معاون محترم علمی و فناوری رئیس جمهور

**موضوع: تقدیم پیش‌نویس شرح وظایف و ساختار تشکیلاتی ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی
و طب سنتی**

با سلام و احترام،

ضمن تشکر از حمایت‌ها و پشتیبانی‌هایی که حضرتعالی همواره از فعالیت‌ها و برنامه‌های این ستاد داشته‌اید، در راستای تامین و جذب نیروی انسانی بطوریکه استحضار دارید، این ستاد از گذشته تاکنون به علت فقدان ساختار تشکیلاتی مشخص، ضمن برخورداری از حمایت‌های معاونت محترم توسعه مدیریت و جذب سرمایه، از ساختارهای سازمانی موجود در معاونت علمی و فناوری، برای تامین نیروی انسانی مورد نیاز خود استفاده می‌نموده‌است.

اینگذ باتوجه به توسعه امور و گسترده‌ی فعالیت‌ها و نیاز به نظام‌مند کردن ساختارهای تشکیلاتی موردنیاز، ستاد در نظر دارد تا با استفاده از ظرفیت‌های قانونی موجود در سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی، که در بند ششم ماده ۶ آن تصریح شده است «ساختار تشکیلاتی و شرح وظایف دبیرخانه ستاد، در ستاد تهیه و به تصویب مراجع ذیصلاح قانونی خواهد رسید»، اقدام به پیگیری موارد مطروحه در بند اشاره شده نماید.

لذا این ستاد براساس دستورالعمل‌ها و با بهره‌گیری از ساختارهای موجود در دیگر ستادهای توسعه فناوری معاونت، اقدام به تهیه دو نمونه پیشنهادی برای ساختار تشکیلاتی خود نموده است تا پس از بررسی و حسب تشخیص افراد صاحب نظر، برای اقدام بعدی انتخاب گردد.

خواهشمند است در صورت امکان نسبت به اجابت درخواست این ستاد بمنظور طی مراحل قانونی دستور مقتضی صادر فرمایید.

محمدحسین بمصراه

دبیر ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی

ریاست جمهوری
سازمان اداری و استخدامی کشور

شماره: ۴۱۷۴۷
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۱۳
پست: ندارد

باسمه تعالی

برادر ارجمند جناب آقای اسفندیاری
معاون محترم توسعه مدیریت و جذب سرمایه معاونت علمی و فناوری رییس
جمهور

موضوع: ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی و ستاد راهبری علوم و فناوری های شناختی

بسلام و احترام

بازگشت به نامه شماره ۱۱/۸۶۷۵۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۸ و نامه شماره ۱۱/۸۱۴۳۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۲۱ مبنی بر ثبت اطلاعات مربوط به ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی و ستاد راهبری علوم و فناوری های شناختی در سامانه پاکتا و ضمن بررسیهای صورت گرفته اعلام می‌دارد:

چنانچه نظر آن معاونت، ایجاد دبیرخانه برای ستادهای موردنظر در قالب دستگاه مستقل و وابسته به معاونت علمی و فناوری رییس جمهور است، با عنایت به تبصره ذیل ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری، نیازمند طی فرایند تعریف شده در متن قانون بوده و به علت عدم طی مسیر موردنظر، پیش بینی دبیرخانه مستقل برای ستادهای مورد نظر دارای توجیه قانونی نبوده و میسر نمی‌باشد.

لیکن بر اساس نمودار سازمانی مصوب سال ۱۳۹۶ معاونت علمی و فناوری رییس جمهور، مقرر شد تا دبیرخانه تمامی ستادهای علمی و فناوری در زیرمجموعه مرکز توسعه فناوریهای راهبردی و در سقف پستهای سازمانی معاونت علمی و فناوری رییس جمهور سازماندهی شوند.

علی رضا شاهپری
رئیس امور ساختارهای سازمانی

جمهوری اسلامی ایران
ریاست جمهوری

معاونت علمی و فناوری

2/1/1-8172

14. 1/1. 9

[illegible]

10

باسمہ تعالیٰ

جناب آقای دکتر دهقانی فیروزآبادی

سرپرست محترم معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

موضوع: اجرای بند ۶ ماده ۶ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی

با سلام و احترام،

به استحضار می‌رساند ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی در راستای اجرای بند ۶ ماده ۶ سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی (مصوبه مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی) که در آن تصریح شده است "ساختار تشکیلاتی و شرح وظایف دبیرخانه ستاد، در ستاد تهیه و به تصویب مراجع ذیصلاح خواهد رسید"، براساس دستورالعمل‌ها و با بهره‌گیری از ساختارهای موجود در دیگر ستادهای توسعه فناوری اقدام به تدوین شرح وظایف و ساختار تشکیلاتی دبیرخانه ستاد نمود. (نامه شماره ۱۴۰۱/۰۳۶۳۵/د مورخ ۱۴۰۱/۰۴/۲۱ - پیوست ۱) و طی نامه شماره ۱۱/۸۶۷۵۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۸ با امضای معاونت توسعه مدیریت و جذب سرمایه معاونت علمی، مراتب درخواستی برای بررسی و تصویب به سازمان امور اداری و استخدامی ارسال شد. (پیوست ۲)

مزید استحضار سازمان اداری و استخدامی کشور بازگشت به نامه درخواستی پیش گفت، طی نامه شماره ۴۱۷۴۷ مورخ ۱۳/۰۶/۱۴۰۱ مفاد درخواستی نامه ارسالی این معاونت را رد نموده و در آن به تبصره ذیل ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و طی مسیر از طریق تصویب در مجلس شورای اسلامی و یا سازماندهی در سقف پستهای معاونت علمی و فناوری اشاره نموده است. (پیوست ۳) لذا با عنایت به چالش‌های عدم وجود ساختار تشکیلاتی در ستادهای توسعه فناوری، خواهشمند است این ستاد را برای طی مراحل بعدی ارائه طریق بفرمایید.

مهدی سیف سهندي
دبیر ستاد توسعه علوم و فناوری
گیاهان دارویی و طب سنتی

تهران: خلیان مایه‌درا، خلیان شیخ سانی شمالی، کوچه لاله، طاق ۲۰ صندوق پستی: ۱۵۶۵-۱۳۱۵۵ تلفن: ۸۳۵۲۰۰، دورنگار: ۸۲۵۲۳۳۳۳۳-۴ www.isti.ir